משנה · אחרונים · מלאכת שלמה · סדר קדשים

מלאכת שלמה על משנה זבחים

רבי שלמה עדני

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלאכת שלמה על משנה זבחים

רבי שלמה עדני

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלאכת-שלמה-על-משנה-זבחים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 7
משנה ג 8
משנה ד 9
פרק ב 10
משנה א 10
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 13
משנה ה 13
פרק ג 14
משנה א 14
משנה ב 15
משנה ג 16
משנה ד 16
משנה ה 16
משנה ו 16
פרק ד 18
משנה א 18
משנה ב 19
משנה ג 19
משנה ד 20
משנה ה 21
משנה ו 22
פרק ה 22
משנה א 22
משנה ב 24
משנה ג 24
משנה ד 25
משנה ה 27
משנה ו 28
משנה ז 28
משנה ח 28
פרק ו 29
משנה א 29
משנה ב 30
משנה ג 30
משנה ד 31
משנה ה 32
משנה ו 33
משנה ז 34
פרק ז 34
משנה א 34
משנה ב 36
משנה ג 37
משנה ד 37
משנה ה 37
משנה ו 39
פרק ח 40
משנה א 40
משנה ב 43
משנה ג 43
משנה ד 44
משנה ה 44
משנה ו 45
משנה ז 45
משנה ח 46
משנה ט 46
משנה י 47
משנה יא 47
משנה יב 48

פרק ט 49
משנה א 49
משנה ב 50
משנה ג 51
משנה ד 51
משנה ה 52
משנה ו 52
משנה ז 53
פרק י 54
משנה א 54
משנה ב 54
משנה ג 56
משנה ד 56
משנה ה 57
משנה ו 57
משנה ז 57
משנה ח 58
פרק יא 59
משנה א 59
משנה ב 60
משנה ג 61
משנה ד 61
משנה ה 63
משנה ו 63
משנה ז 63
משנה ח 64
פרק יב 65
משנה א 65
משנה ב 66
משנה ג 67
משנה ד 68
משנה ה 69
משנה ו 69
פרק יג 70
משנה א 70
משנה ב 70
משנה ג 71
משנה ד 72
משנה ה 73
משנה ו 74
משנה ז 74
משנה ח 75
פרק יד 76
משנה א 76
משנה ב 76
משנה ג 78
משנה ד 80
משנה ה 80
משנה ו 81
משנה ז 81
משנה ח 82
משנה ט 82
משנה י 83

פרק א

משנה א

בעזה"י בורא קדושים. נתחיל סדר קדשים: ובעזרתו הזוכר ברית אחים. נתחיל מסכת זבחים: וראיתי להעתיק הנה הקדמת הרמב"ם ז"ל על סדר קדשים [ואנחנו הדפסנו אותה בראש הסדר.]67 לרוב תועלותיה למתחילין לעיין בענייני הקרבנות ואפילו לחכמים הנשאלים עיקר מעקריהן השכחה מצויה ביניהן ולכל הפחות בסעיף א' יהנה וישמח ויגיל לבו בהן וזהו בעזר הקב"ה:

כל הזבחים וכו'. תוס' ר"פ המגרש. וכתבו שם האי אלא שלא עלו וכו' הוי כמו רק או כמו אבל ע"כ. ואיתה בגמרא פ"ק דמנחות דף ד' ובתוס' פ' התכלת (מנחות דף מ"ח.) וכתבו הם ז"ל כל הזבחים שנזבחו וכו' עבודה קמייתא נקט וה"ה קבלה והולכה וזריקה כדקתני סיפא לקמן ושנוי קדש שייך בהנך ד' עבודות כגון עולה לשם שלמים אבל שנוי בעלים לא שייך אלא בזריקה כגון שוחט או מקבל או מוליך קרבן ראובן ע"מ לזרוק דמו לשם שמעון ע"כ. אמר המלקט נלע"ד דבהא דאמרינן דשנוי בעלים ליתיה אלא בשוחט ע"מ לזרוק או מקבל ומוליך ע"מ לזרוק כדמוכח בגמרא ניחא קצת דנקט תנא כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן ולא קתני שזבחן שלא לשמן וכו'. ועוד אפשר לומר דמשום דזבחן משמע דקאי אכהן העובד משום הכי נקט שנזבחו דקאי נמי אכל הפסולים ששחטו וכדתנן לקמן רפ"ג:

אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו אבל נדבה אם שחט שלא לשמן אינו צריך להביא אחר דהא אפילו אם אבדה אינו חייב באחריותה תוס' הרב רבינו פרץ ז"ל. ואית דגרסי שלא עלו לבעלים משום חובה. ועיין במה שפירש ר"ע ז"ל במלת אלא ברפ"ק דמנחות. וביד פ"ד דהלכות מעשה הקרבנות סימן י' וברפי"ג דהלכות פסולי המוקדשין וברפט"ו. ואם היא תודה או כבשי עצרת שנשחטו שלא לשמן ס"ל לרבינו הקדוש בפ"ק דפסחים דף י"ג דאע"ג דהתודה או כבשי עצרת כשרים ונאכלין לשם שלמים בעלמא מכל מקום הלחם אינו נאכל דכיון דכבשים אין שמן עליהם דהא לא עלו לשם חובה אלא שם שלמי נדבה עליהם מי יתירנו:

חוץ מן הפסח. דבפסח כתיב ועשית פסח עד שיהו כל עשיותיו לשם פסח ועוד כתיב ואמרתם זבח פסח הוא שתהא זביחה לשם פסח והני תרי קראי חד לפסול אם נעשה שלא לשם פסח וחד לפסול אם נעשה שלא לשם בעלים עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט ממלת הוא ילפינן לעכובא לפסול בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים דאי לאו הוא ה"א קראי אתו למצוה מן המובחר והואיל וגלי קרא בזביחה ה"ה שאר עבודות ורב אשי

יליף לה בהיקשא דשלמים בקרא דזאת התורה דהתם נמי כתיב פסח כדתניא דאמר קרא סמוך לקרא דזאת התורה להקריב את קרבניהם זה בכור ומעשר ופסח דהקישן הכתוב לשלמים מה שלמים בין שינוי קדש בין שנוי בעלים אף כל בין שנוי קדש בין שנוי בעלים ומהאי קרא לא ילפינן רק למצוה כמו שנכתוב בסמוך ומקרא דועשית פסח ילפינן לעכב בכל עשיותיו בשנוי קדש ומקרא דואמרתם זבח פסח לעכב בזביחה בשנוי בעלים וכיון דגלי קרא עכובא בזביחה ילפינן שאר עבודות לעיכובא בהקשא. למצוה הא ילפינן כשלמים מה שלמים בין זביחה בין שאר עבודות לא חלקת בהם למצוה כדיליף רב אשי גופיה מואת האיל יעשה זבח שלמים שתהא כל עשייתו דהיינו שחיטה וקבלה הולכה וזריקה לשם שלמים בלא שנוי שם בעלים. ושנוי קדש יליף לה מקרא דאם זבח שלמים שתהא זביחה לשם שלמים וכן נמי כתיב המקריב את דם השלמים שתהא קבלה לשם שלמים ובזריקה כתיב הזורק את דם השלמים ובהולכה כתיב והקריב הכהן את הכל ואמר מר זו הולכת אברים לכבש אף פסח נמי לא תחלוק בו בין זביחה לשאר עבודות לעכב. ומלת הוא דריש לה לגלויי על הוא דגבי אשם דלא ילפינן פסול מיניה כדמהדר ליה ר' יהושע לר' אליעזר שהיה דורש אשם הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול וקא מהדר ליה ר' יהושע פסח נאמר בו הוא בשחיטה לפיכך שלא לשמו פסול אבל אשם דלא נכתב בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר לא חשיב מיעוטא:

וחטאת. דבחטאת נמי כתיבי תרי קראי כתיב ושחט אותה לחטאת שתהא שחיטה לשם חטאת עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט ואע"ג דהאי קרא בחטאת חלב כתיב חטאת דע"ז ילפא מינה שכן כרת כמותה וחטאת דשמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו אתיין במה הצד מחטאת חלב וחטאת נזיר ומצורע דכי פרכת מה לחטאת חלב שכן כרת חטאת נזיר ומצורע יוכיחו מה לחטאת נזיר ומצורע שכן יש עמהם דמים אחרים חטאת חלב תוכיח הצד השוה שבהן שהן חטאת וצריכין לשמה בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים אף אני אביא חטאת דשמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו. וגבי חטאת נזיר כתיב ועשה את חטאתו ואת עולתו שיהו כל עשיותיו לשם חטאת ובמצורע נמי כתיב ועשה הכהן את החטאת שיהו כל עשיותיו לשם חטאת. עוד בלשון ר"ע ז"ל וכתיב ולקח הכהן מדם החטאת עד שתהא קבלת הדם וזריקתו לשם חטאת ע"כ. אמר המלקט בזריקה כתיב וכפר עליו הכהן מחטאתו שתהא כפרה דהיינו זריקה לשם חטאת והני קראי לעכובא אבל למצוה ילפינן מהיקשא דזאת התורה משלמים כשאר כל הזבחים ומדשלמים לא חלקת למצוה אף חטאת לא תחלוק לעכב וכו':

הפסח בזמנו. אבל שלא בזמנו לא ואפילו שחטו לשם עולה. תוס' ז"ל:
ור' אליעזר אומר אף האשם הפסח בזמנו והחטאת והאשם בכל זמן. נלע"ד דהא דהדר קתני במילתיה דר' אליעזר הפסח בזמנו וכו' אפשר לומר דאתא לרמוז לנו דטעמיה דר' אליעזר משום דיליף אשם מבינייא דפסח וחטאת דאע"ג דל"ד אשם לחטאת דהא חטאת דמה למעלה ואשם דמו למטה הא פסח דדמו למטה ופסול וכי פרכת מה לפסח שכן זמנו קבוע חטאת תוכיח ואיבעית אימא משום שנאמר באשם הוא כי חטאת וכי פרכת מה לחטאת שכן נאמר בה הוא בשחיטה אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו וכו'. הכתיב כחטאת כאשם ואין משיבין על ההיקש:
החטאת באה על חטא והאשם בא על חטא. ובגמרא רמי רבא תנן דשלא לשמן לא עלו לבעלים לשם חובה דמשמע דעוקר שמייהו בהדיא הא סתמא עלו נמי לבעלים לשם חובה דאי ס"ד סתמא פסול היכי קיימי ב"ד ומתנו תנאי מילתא דמפסיל בה כדתנן לקמן בספ"ד אלא ודאי סתמא עלו לבעלים לשם חובה. ורמינהי דתנן ברפ"ג דמסכת גיטין כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול וסתמא נמי פסול כדתנן התם הכותב תופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה אבל אם כתבו הספר לשם לאה שיהא מזומן לבשיבוא אדם אצלו ששמו כשם אשתו כן פסול. ושני רבא גופיה זבחים בסתם לשמן עומדים וכל כמה דלא עקר שמייהו בהדיא לשמן עומדין אשה בסתמא לאו לגירושין עומדת ואפילו זנתה תחת בעלה מ"מ לאו להתגרש בגט זה עומדת וגם אם לא ירצה לא יגרשנה אלא שלא תשמשנו הלכך סתמא נמי פסול. ועיין במה שכתבתי שם רפ"ג דגיטין בשם רבינו פרץ ז"ל:

משנה ב

יומי בן חוני וכו'. יש לתמוה אמאי לא תנא הנזבחין לשם פסח ולשם חטאת כדנקט ת"ק ברישא כל הזבחים שנזבחו וכו' ושמא דת"ק כיון דאיצטריך למיתני כל הזבחים נקט נמי שנזבחו אבל הכא אע"ג דאמילתיה דת"ק קאי לא חש ונקט לישנא דרוב המשניות ששנויות בלשון שחיטה. ואיתה בס"פ אלו דברים בפסח. ובגמרא א"ר יוחנן יוסי בן חוני ור' אליעזר אמרו דבר אחד דר' אליעזר נמי פסיל באחרים הנשחטין לשם פסח בזמנו ולשם חטאת בכל ימות השנה. ורבה אמר באחרים לשם חטאת פליגי יוסי בן חוני ור' אליעזר דלא פסיל ר' אליעזר אלא באחרים לשם פסח אבל באחרים לשם חטאת מכשר ותרוייהו דייקי למילתייהו מחדא ברייתא. ותוס' כתבו בשם ר"ת ז"ל דרבה לא בא אלא לפרש דברי ר' יוחנן ור' יוחנן עצמו מודה דבאחרים לשם חטאת פליגי ולא אמרו דבר אחד אלא מאחרים לשם פסח. ור' יהושע פליג עליה דר' אליעזר וס"ל דאף

השוחט אחרים לשם פסח בזמנו כשר ולא מפסיל אלא פסח לשם אחרים וטעמייהו מפורש בגמרא בברייתא ואיתה נמי בפ' תמיד נשחט (פסחים דף ס"ב) והתם ס"פ אלו דברים מסקינן דאע"ג דיוסי בן חוני ס"ל כר' אליעזר מ"מ אם שחט אחרים לשם פסח ביום השבת ס"ל כר' יהושע דפטר במתניתין דהתם פ' אלו דברים:

שמעון אחי עזריה. פ' היה נוטל (סוטה דף כ"א.) ובמדרש רבה פ' קדושים דף קכ"ג גרסינן שמעון אחי עזריה אומר משמו והלא שמעון היה גדול מעזריה אלא ע"י שהיה עזריה עוסק בפרקמטיא ונותן בפיו של שמעון לפיכך נקראת הלכה על שמו ע"כ:

לשם גבוה מהן כשרין. ר' זירא בעי בגמרא אי כשרין ומרצין קאמר ובתרתי פליג לשם גבוה מכשיר לגמרי ובנמוך פסיל לגמרי ואילו רבנן בתרוייהו כשרין ואין מרצין קאמרי או דילמא כשרין ואין מרצין כת"ק קאמר ולא פליג אלא בנמוך דאמר פסולין לגמרי. ובעא אביי למימר דכשרין ואין מרצין קאמר מדטרח תנא לאשמועינן בתרתי באבי גבוה ונמוך דבכור לאו בר רצויי הוא אלא אתא לגלויי ארישא דכשרין ואין מרצין קאמר ואידחי ליה בגמרא דדילמא היא גופה אשמועינן דאפילו בקלים וקלים נמי איכא גבוה ונמוך ואע"ג דהא תנא ליה לקמן בפ' כל התדיר הא עיקר וההיא אגררא דאחריני נסבה. ונלע"ד דהא דנקט רש"י ז"ל וכן ר"ע ז"ל לפרושי בריש פירקין שנזבח שלא לשמן כגון עולה לשם שלמים נקט הכי לאשמועינן רבותא דאפילו קדשי קדשים דהיינו עולה ששחטה לשם קדשים קלים דהיינו שלמים כשרין ודלא כשמעון אחי עזריה שאמר קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים פסולין לגמרי וכל שכן דלת"ק שלמים ששחטן לשם בכור ולשם מעשר דכשרין דהא סוף סוף תרוייהו נינהו קדשים קלים הוו. עוד נלע"ד דנקט עולה לשם שלמים אע"ג דה"מ לפרושי חטאת או אשם לשם שלמים דהוי נמי קדשי קדשים לשם קדשים קלים והוי נמי רבותא טפי דהא עולה ושלמים שוו מיהא בהא מילתא דתרוייהו באין בנדר ונדבה משא"כ חטאת ואשם משום לאפוקי נמי סברת שמעון בן עזאי דבסמוך דקאמר שכל הזבחים הנאנלין וכו' למעוטי עולה שאינה נאכלת דוק:

משנה ג

בן בתירא פוסל וכו'. תוס' פ"ק דמנחות דף ה'. ובגמרא א"ר יוחנן פוסל היה בן בתירא בפסח ששחטו בי"ד שחרית בין לשמו בין שלא לשמו לשמו דבעינן בין הערבים שלא לשמו הואיל ומקצתו ראוי:

לבעלים לשם חובה. כצ"ל. ובגמרא קאמר רב הונא דבן עזאי מקל וחומר יליף לה ודחי ליה ומסיק בגמרא דבן עזאי גמרא גמיר לה מפי שבעים ושנים זקן והא דקאמר רב הונא

ק"ו לא אמרה אלא לחדד בה תלמידיו שיקשו לו תשובה עליו א"נ שיתנו לבם להיות חריפים לדרוש קלים וחמורים מאליהם כבן עזאי. וביד פט"ו דהלכות פסולי המוקדשין סי' י"א:

משנה ד

שהוכח וכו'. תוס' פ' השוחט (חולין דף ל"ט:)

בשחיטה ובקיבול בהילוך ובזריקה ר"ש מכשיר בהילוך שהיה אומר אי אפשר וכו'.

כך הגיה ה"ר יהוסף ז"ל וכתב כן מצאתי בכל הספרים:

ר"ש מכשיר בהילוך. ת"ק דידיה הוא ר"מ כדמוכח בת"כ פ' צו פרשה ח':

אבל אפשר שלא בהילוך. כצ"ל:

שוחט בצד המזבח וזורק. בהולכה רבתי פליגי פירש בשוחט רחוק מן המזבח אבל בהולכה זוטרתי פי' בצד המזבח כ"ע ל"פ דפסלא וטעמא משום דעבודה שאי אפשר לבטלה היא:

רבי אלעזר אומר וכו'. נראה דר' אלעזר גרסינן בלי יו"ד דהא אתא לאפלוגי אר"ש והוא ר' אלעזר בן שמוע. אכן תמהתי שמצאתי ברש"י ז"ל כתיבת יד מוגה בסוף פירקין וכמו שהוא מוגה בספר בנין שלמה לחכמת בצלאל שחברתי וז"ל אין מחלוקת בין ר' אלעזר לת"ק בחזר והכניסו אלא ר' אלעזר אדר"ש אבוה קאי ופליג דר"ש קאמר דאין מחשבה פוסלת בהילוך כלל ע"כ. וע"ש בספר קרבן אהרן פ' צו בפרשה ח':

המחשבה פוסלת. מחשבה דקדשים היא דבור כמחשבה דשליחות יד [הגה"ה עיין בב"י דיורה דעה ריש סימן רע"א דף שכ"ג ע"ב על זה]. והביא ראיה לזה סמ"ג במל"ת סימן של"ז וכן ג"כ פירש רש"י ז"ל בפסחים פ' תמיד נשחט (פסחים דף ס"ג) וז"ל כל מחשבה דקדשים מוציא בפיו הוא. [הגה"ה נלע"ד אני הדיוט דלהכי קרא שמו פיגול שע"י מחשבה ודבור בפה נעשה פגול והיינו פיגול נוטריקון פי גיאול לשון לחם מגואל. ובזה ג"כ יובן מה שדרשו רז"ל על פסוק שאמר יחזקאל ולא בא בפי בשר פגול שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם כלומר לא אכלתי מבהמה שהיו המון העם מליזין בפיהם עליה שהיא ספק גיאול ואיסור עד שהוצרך החכם להורות בפיו שהיא מותרת ואינה גיאול כלל]. וכן כתב ג"כ במכילתין בפ' ב"ש (זבחים דף מ"א) ורפ"ק דמנחות וכן הוכיחו תוס' ז"ל שם מההיא סוגיא דהתם בפסחים וכן כתבו בכמה דוכתי ובריש פירקין ובס"פ המפקיד ובפ' כל המנחות באות מצה דף נ"ה והרא"ש ז"ל ג"כ בהלכות קטנות. ותמהתי קצת על מה שראיתי ברב המזרחי בפרשת שופטים גבי פסוק לא תזבח לה' אלהיך כל דבר רע שפירש רש"י ז"ל שהוא אזהרה למפגל בקדשים על ידי דבור

רע כדאיתא בספרי כתב הוא ז"ל דהא דקאמר ע"י דבור רע לאו דוקא אלא אפילו ע"י מחשבה רעה כדנפקא לן מלא יחשב ע"כ. וביד שם בהלכות פסולי המוקדשין פי"ג סי' ג' ד' ט':

פרק ב

משנה א

כל הזבחים שקבל וכו'. ירושלמי פ' כיצד צולין. וביד רפי"ד דהלכות ביאת מקדש וסי' ד' ורפ"ה וסי' י"ז י"ח ורפ"ט ובפ"א דהלכות פסולי המוקדשין סי' כ"ה כ"ז ובפ' שני סי' י' וברפי"א:

זר ואונן. הא דלא תנא בעל מום ושתויי יין ופרועי ראש משום דכתיב בהן חלול בהדיא תוס' ז"ל:

בפי' ר"ע ז"ל זר פסל דכתיב וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו. אמר המלקט פי' אע"ג דהאי קרא כתיב גבי כהנים דאסורין להקריב בטומאה מדה"ל למיכתב וינזרו מן הקדשים וכתב בני ישראל יתירא לדרשא דהזרים נמי אף הם ינזרו כדי שלא יחללו לימד על זר שעבד שחלל את הקדשים ופסלם ככהן טמא שעבד: עוד בפי' ר"ע ז"ל אונן מי שמת לו וכו' עד ואם עבד חלל חוץ מכ"ג שהוא מקריב אונן. אמר המלקט דכתיב בכ"ג לאביו ולאמו לא יטמא וסמיך ליה ומן המקדש לא יצא כלומר אף ביום שמת אביו ואמו אין צריך לצאת מן המקדש אלא עומד ומקריב ולא יחלל שאין הקדשים מתחללין בכך הא הדיוט שלא יצא ועבד חלל ואיכא מאן דיליף מהן הקריבו אני הקרבתי מכלל דאי אינהו אקרוב שפיר אשתרוף ותרוייהו זר ואונן איכא נמי בגמרא מאן דיליף להו בקל וחומר:

טבול יום. ואח"כ תני טמא וזו ואין צריך לומר זו קתני ומשום דאיכא תרי קראי תני תרוייהו והא דלא תני טמא ברישא ניחא ליה למיתני טמא בהדי ערל כדאשכחן בפ' הערל ובחגיגה ועוד איכא תנא דמרבי ליה לערל כי טמא ומיהו סוגיא דגמ' דלא כותיה וכו' תוס' ז"ל. ובגמרא תניא ר' סימאי אומר רמז לטבול יום שאם עבד חילל מנין ת"ל קדושים יהיו ולא יחללו אם אינו ענין לטמא דנפקא לן מוינזרו תנהו ענין לטבול יום:

מחוסר כפורים. דאמר קרא וכפר עליה הכהן וטהרה טהרה מכלל שהיא טמאה:

ושלא רחוץ ידים ורגלים. אתיא חוקה חוקה ממחוסר בבגדים וברחיצת יד ורגל כתיב והיתה להם חק עולם:

טמא פסול. אמרו זקני דרום לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך שמרצה בצבור מרצה נמי ביחיד. ובגמ' פרכי' עלייהו:

יושב. דכתיב לעמוד לשרת עכ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט בגמרא בברייתא לעמוד לשרת מצוה כשהוא אומר העומדין שם שנה עליו הכתוב לעכב:

ע"ג רגלי חברו פסול. יומא פ' הוציאו לו (יומא דף נ"ח.) וכתב הרמב"ם ז"ל אקבל בשמאל פסל וז"ל והעבודה לא תהא אלא בימין ר"ל קבלת הדם וזריקתו והוא מה שאמרו כל מקום שנאמר בו יד אינו אלא ימין וזה בענייני העבודה בלבד הוא מה שאומרים כל מקום שהוא אומר יד סתם הוא ימין ור"ש אומר הואיל ואינו אומר בקבלה יד אלא ולקח מדם הפר ולקחת מדם אם קבל בשמאל כשר וחכמים אינם למדין אלא מן האצבע לפי שנאמר בקבלה אצבע וזה ענין מה שאמר ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן שלא תהא קבלה אלא בימין ע"כ:

קבל בשמאל פסל וכו'. פ"ק דמנחות דף י':

ור"ש מכשיר. סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו ור' אלעזר בריה סבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ולא לאחריו דאיהו דריש אצבע אולקח דהיינו לפניו ולא אונתן דתניא וכו' עד דכתיב בפר המלואים ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך ולא דריש להאי אצבעך דמלואים אולקחת שהוא לפני פניו. ובברייתא תניא הכא ובפ"ק דמנחות דף י' זרק בשמאל פסל ור"ש מכשיר נמי בזריקה ופירש רש"י ז"ל בשאר כל הזבחים דלא כתיב בהו אצבע אלא וזרקו הכהנים אבל בזריקת חטאת מודה ר"ש כדאמרן לעיל באצבעו ונתן שלא תהא נתינה אלא דימין ע"כ ור"ת ז"ל נראה לו כדרך ראשון שהשיב לרבינו יעקב מאורלינאש דגרסי' בברייתא זו מלק בשמאל פסל ור"ש מכשיר. ואיתה בתוס' ר"פ יוצא דופן:

נשפך על הרצפה. פ' הוציאו לו (יומא דף מ"ח) ובפ"ק דמכילתין דף ט"ו: בפי' ר"ע ז"ל דהא כתיב ואת כל דם הפר ישפוך. אמר המלקט ובגמרא פריך והא האי קרא בשפיכת שירים כתיב ולא בקבלה ומשני אם אינו ענין לשירים דהא ליתא לכוליה דם שכבר נתן ממנו על הקרנות תנהו ענין בקבלה:

שלא כנגד היסוד. תוס' פ' כל המנחות באות מצה (מנחות דף נ"ז:) בפי' ר"ע ז"ל נלע"ד שצריך להיות כך נתנו ע"ג הכבש שאינו מקום מתן דמים או במזבח שלא כנגד היזוד וכו': בסוף לשונו ז"ל כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו הבעלים ע"כ. אמר המלקט אבל בשר פסול דלכפר כתיב לכפרה הקשתי כל מקומות המזבח ולא להתיר בשר דזריקה הוא דשריא ליה דכתיב ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל: וכתוב בתוי"ט ועיין

במשנה ב' פירקין דלקמן דאסיפא הניתן למטה וכו' הניתנין בפנים וכו' נמי קאי כמו שאפרש שם בס"ד ע"כ. ואין דבריו אשר שם מובנים. ואיתה בת"כ פרשה ח' דהיינו ז' דפ' אחרי מות. ובגמרא פריך לשמואל דאוקי מתניתין כדפי' ר"ע ז"ל ואוקי לה נמי כשנתן שלא במקומו בשתיקה מאי אין בו כרת פשיטא דכיון שלא חישב חוץ לזמנו דאין בו כרת ומשני דה"ק ואם נתן במחשבה דחוץ לזמנו פסול ואין בו כרת ואיצטריך לאשמועינן דאע"ג דלענין כפרה כמקומו דמי מחשבת פגול לא חיילא הואיל ולא שרי בשר באכילה. ומה שכתוב בתוי"ט שהרמב"ם ז"ל כתב דבגמרא מקשי' האי שכתבתי לא מצאתיו בפי' הרמב"ם ז"ל שלפני:

הניתנין בפנים. בבית קדש הקדשים או על מזבח הזהב:

משנה ב

השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ וכו'. רפי"ג דהלכות פסולי המוקדשין:

או כזית מבשרו למחר. או לאכול כוית מעור האליה למחר פגול כך צ"ל. ואיתה בת"כ פרשה צו פרשה י"ב וגם אח"כ בפרשה א' איכא תנאי טובא דילפי מקראי טובא אזהרה למחשבת פגול: בפי' ר"ע ז"ל כזית מעור האליה הא קמ"ל דעור האליה לאו כאליה דמי ע"כ. אמר המלקט דכתיב חלבו האליה חלב ולא עור: וכתוב בתוי"ט ומ"ש הר"ב והוי מחשב דבר שדרכו לאכול דהכא כו' והכ"מ העתיק לשון הרמב"ם וכו' פי' לשון הרמב"ם ז"ל שלשם העתיקו כ"מ בלשון עור שתחת האליה: עוד בסוף לשונו של ר"ע ז"ל להקטיר דבר שדרכו להקטיר פסול. אמר המלקט הא לאכול דבר שדרכו להקטיר דהיינו אליה כשר ודלא כר' אליעזר דתנן לקמן פ"ג לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ר' אליעזר פוסל ואיכא נמי אוקמתי אחריני בגמ' לשמואל ולרב חסדא דשמואל מוקי לה כר' אליעזר דס"ל מחשבין מאכילת מזבח לאכילת אדם ומאכילת אדם לאכילת מזבח ועור האליה סבירא להו לבני הישיבה דכאליה דמי ורב חסדא אוקי למתני' באליה של גדי שאינה קריבה. ובגמרא מפ' מר מ"ט לא אמר כמר. ואיתא בתוס' דר"פ הקומץ רבה (מנחות דף י"ח) ולע"ד צ"ע שם בדבור המתחיל אלא לעולם דברי הכל:

משנה ג

זה הכלל וכו'. בפירקין דף כ"ח. וביד כולה מתני' עד סוף סי' ה' רפי"ו דהלכות פסולי המוקדשין:

ובלבד שֶׁיִּקָּרֵב המתיר כמצותו. כך נקד הר"ר יהוסף ז"ל הקו"ף בשב"א והרי"ש בקמ"ץ וכתב כן מצאתי ע"כ:

משנה ד

זהו שלא קרב המתיר כמצותו. כצ"ל. וביד ספי"ד דהלכות פסולי המוקדשין:

משנה ה

לאכול כזית וכו'. פ' האיש מקדש (קידושין דף מ"ז:)

כזית בחוץ וכזית למחר. מדברי רבי בתשובתו לר"ש בנו כשאמר לפני אביו אמאי קלסת ללוי על שאלתו והלא משנתנו היא וכו' פשטינן בגמרא דכזית וכזית תנן בויו וכ"ש היכא דאמר כזית למחר כזית בחוץ בלי ויו דפליג ר' יהודה דחשיב פרטא טפי אבל חישב על זית א' לאכלו למחר חוץ למקומו בהא מודה ר' יהודה דחדא מחשבה מעורבת היא דאההיא גופה דחשיב לאכול למחר חשיב בחוץ וכחדא אכילה היא ולא הוי פיגול דלא קרב המתיר כמצותו וזו היא שאלת לוי לרבי שרמזנו:

א"ר יהודה זה הכלל וכו'. פרק קמא דמעילה דף ד':

וחכמים אומרים זה וזה פסול ואין בו כרת. קשיא לע"ד חכמים היינו ת"ק ונ"ל לתרץ בדוחק דאתא לאשמועינן דאע"ג דר' יהודה אזיל בשיטתיה דר"מ דתפוס לשון ראשון כדמוכח בגמרא אליבא דרב דימי דהכי ס"ל לר"מ גבי הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים דבפ"ה דמסכת תמורה וסד"א הוי ר' יוסי בר פלוגתיה דר"מ התם יחיד לגבי רבים ולית הלכתא כותיה קמ"ל דחכמים דהיינו ת"ק דהוא ר' יוסי דהלכתא כותיה:

זה הכלל וכו'. זה הכלל מפ' בגמרא לאתויי עבודה אחת דאמרינן בה נמי תפוס לשון ראשון וכדפירש ר"ע ז"ל:

לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית. בירושלמי דפסחים פ' תמיד נשחט. ובגמרא בעי רבא חשב לאכול כזית בשני בני אדם מהו בתר מחשבה אזלינן והא איכא שיעורא או בתר אוכלין אזלינן וליכא שיעורא ופשט ליה אביי מדיוקא דמתניתין דקתני לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין הא לאכול ולאכול דומיא דלאכול ולהקטיר והיכי דמי בשני בני אדם שאין זית אחד שלם לאוכל אחד מצטרף ש"מ. ובגמרא דייק תו טעמא דלאכול ולהקטיר הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מצטרף והא קתני רישא לאכול דבר שדרכו לאכול את שדרכו לאכול אין שאין דרכו לאכול לא ואוקי לה ר' ירמיה כר' אליעזר דס"ל מחשבין מאכילת אדם לאכילת מזבח ומאכילת מזבח לאכילת אדם דתנן לקמן בפ"ג השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ור' אליעזר פוסל ואביי אמר אפילו תימא רבנן ולא תימא הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול ולאו לדיוקא אתא אלא עיקרו לגופיה אתא לאשמועינן

דלאכול ולהקטיר לא מצטרף אע"ג דבשר לאכול ואימורים להקטיר הוי מחשבה דהאי כי אורחיה ודהאי כי אורחיה וסד"א ליצטרף קמ"ל. וביד ספי"ד דהלכות פסולי המוקדשין ובפט"ז סימן ב':

פרק ג

משנה א

כל הפסולים וכו'. תוס' פ"ק דקדושין דף ל"ו ודפ' האיש מקדש (קידושין דף נ"ב.) ובגמרא רפ"ק. וביד פ"ט דהלכות ביאת מקדש סימן ו' וברפ"ה דהלכות מעשה הקרבנות וברפ"א דהלכות פסולי המוקדשין וסימן ב' וסימן כ"ח:

שהשחיטה כשרה וכו' בנשים. בגמרא מוכח דנשים שוחטות אפילו לכתחילה דמפרש דהא דתנן ששחטו דיעבד משום דבעי למתני טמאים דלכתחלה לא ולא קאמר משום דבעי למתני נשים דקתני ברישא ומכאן תשובה למה שכתוב בהלכות ארץ ישראל דנשים לא ישחטו מפני שדעתן קלה ועוד כתוב בהן שחט ולא בירך וערום ששחט שחיטתן פסולה ונראה שהם חומרות בעלמא שהיה אומר מדעתו אותו חכם שכתב הלכות א"י תוס' ז"ל הכא וגם ברפ"ק דחולין:

ובעבדים ובטמאים גרסינן וכדמפרש ר"ע ז"ל. בפירוש ר"ע ז"ל וטמא ששחט בקדשים וכשרים לא משכחת לה אלא בסכין ארוך וכגון שהוא עומד חוץ לעזרה ע"כ. אמר המלקט ודלא כשמעון התימני דאמר שוחט צריך שיהיו ידיו בתוך העזרה:

לפיכך הם פוסלין. פ' קבלה דף כ"ו:

וכולם שקבלו. שם דף כ"ו:

אם יש דם הנפש עוד בבהמה וכו'. לשון ר"ע ז"ל עד שאין מחשבתם של אלו פוסלתם בקבלה. אמר המלקט וה"ה לזרקו ומתניתין דקתני שקבלו קמייתא דכולהו עבודות נקט דכיון דפסול אינו ראוי לה לא פסלה מחשבתו אבל אם שחטו פסול במחשבתו תו ליכא תקנתא דכיון דכל הפסולין כשרין לשחוט פסלא מחשבתם והכי מתרץ בגמרא שם פ' קבלה דהיינו פירקין דלעיל בדף כ"ו: בפי' ר"ע ז"ל ובדבר הראוי לעבודה. אמר המלקט פירש אם מנחה היא מנחת חטים צריך להיות לאפוקי מנחת העומר שהיא של שעורים דלא חייל עלה פגול ליענש כרת על אכילתה. דדבר החדש אסור הוא וכתיב ממשקה ישראל. ומנחת סוטה אע"ג דשעורים היא דה"ל דבר שאינו ראוי לעבודה דלברר עון קאתיא אפ"ה איתרבי בה מחשבה לפסול דהא כתיב בה היא דכתיב מנחת קנאות היא

כמו במנחת חוטא דרחמנא קרייה חטאת. וביד שם פ"א דהלכות פסולי סי' כ"ד כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח ובפ' שני סימן י' ובפי"ד סימן ב':

משנה ב

קבל הכשר וכו'. פ"ק דמכילתין דף י"ד ודף ט"ו ותוס' פ' לולב הגזול (סוכה דף ל"ג:)
יחזיר. דלא מפסיל בהכי ובפ"ק מפ' לה למאן דאית ליה הולכה שלא ברגל שמה הולכה כדאית ליה ולאידך כדאית ליה:
קבל בימינו וכו'. ירושלמי פ' הוציאו לו דף מ"ב:
נשפך מן הכלי. בבבלי פ' הוציאו לו (יומא דף מ"ח) ובפ"ק דמכילתין דף ט"ו ותוס' פ"ק דמעילה דף ז' וביר‏ושלמי שם ר"פ הוציאו לו בדף מ"ב ותוס' פ' קבלה דף כ"ה:
נתנו ע"ג הכבש. פ' קבלה דף כ"ו. נתנו פסול זה ע"ג הכבש או שלא כנגד היסוד וכו' יחזור הכשר ויקבל אי ס"ל דפסול עושה שירים אשמעינן האי תנא דשלא במקומו לאו כמקומו דמי לפיכך לא עשאן שירים ואי ס"ל דשלא במקומו כמקומו דמי והויא לה זריקה גמורה באדם פסול אשמעינן דאין פסול עושה שירים רש"י ז"ל. וזה לשון הרמב"ם בפירושו הודיענו שמאחר שהקבלה כשרה אינה באה לידי פסול מן הפסולים אח"כ. עוד שב לענין אחר ואמר שזה הדם שקבל אותו הכשר ונתנו לפסול אם זרק אותו הפסול דשינה מקומו שהקרבן אינו נפסל הואיל וזה ששינה השנוי הזה אינו ראוי לזריקה וכמו שאין מחשבתו פוסלת כמו שאמרנו הואיל ואינו ראוי לאותה עבודה גם מעשיו אינם פוסלין אלא שאם נשאר מדם הנפש שיחזור הכשר ויקבל ויזרוק הדם במקומו ע"כ. וכתב החכם הר"ר סולימאן אוחנא ז"ל נתנו ע"ג הכבש שלא כנגד היסוד פירש רש"י ז"ל דה"ק נתנו ע"ג הכבש או שלא כנגד היסוד אמנם הרמב"ם ז"ל בחבורו כתב כלשון המשנה נראה מדבריו דחדא קתני ע"ג הכבש שלא כנגד היסוד הא אם נתנו ע"ג הכבש כנגד היסוד כשר ופירוש הענין שאע"פ שרוח דרומית שבה הכבש אין בה יסוד מ"מ כבר ניכר מקום היסוד שהרי היסוד היה אוכל אמה אחת בדרום בקרן מערבית דרומית ואמה א' במזרח בקרן מזרחית צפונית וכנגד אותה אמה שאוכל בדרום דהא ניכר מקום היסוד על פני כולה וכל מה שכנגדו בכבש נקרא מזבח ומה שלמטה ממנו אינו נקרא מזבח כיון שאינו כנגד היסוד אלא שקשה לפי זה מה ששנינו בפ' איזהו מקומן בענין הבכור והמעשר ודמן טעון מתנה א' ובלבד שיתן כנגד היסוד נראה שאע"פ שיתן ע"ג המזבח ממש צריך כנגד היסוד וזה כפי' רש"י ז"ל וי"ל מ"ש ובלבד לכתחילה ולא לעיכובה והרמב"ם ז"ל בחבורו לא כתב לשון ובלבד נראה מדבריו דהיינו לכתחילה ולא לעכב עכ"ל ז"ל: בסוף לשון ר"ע ז"ל אימא לא צריכא אמר המלקט ובגמרא פריך ולהוי דחוי

דהא בראה ונדחה הוא ואמאי אית ליה תקנתא בחזרה ור' ירמיה אוקמה כחנן המצרי דלית ליה דיחויין כדכתבינן בר"פ שני שעירי ורב אשי אוקי למתניתין אפילו כר' יהודה דאית ליה דיחוי כדתנן פ' ששי דיומא ועוד א"ר יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם הא שמעינן ליה דאמר איהו גופיה כל שבידו לא הוי דיחוי דתנן בפ"ה דמסכת פסחים ר' יהודה אומר כוס היה ממלא מדם התערובת זורקו זריקה אחת ע"ג המזבח כנגד היסוד ומתניתין נמי כל הנך בידו לתקן ולהחזיר אבל גבי שעיר המשתלח אין בידו דמי יימר דיהבי ליה אחריני:

משנה ג

השוחט את הזבח וכו'. פ' קבלה דף כ"ח וסוף אותו פרק:

ר"א פוסל. עיין במ"ש בס"פ דלעיל. ובר"פ הקומץ רבה הביאו ר"ע ז"ל:

לאכול כחצי זית וכו'. עיין במה שכתבתי בשם רש"י ז"ל ר"פ הקומץ רבה. וביד פי"ד דהלכות פסולי סי' י"ח:

משנה ד

השוחט את הזבח וכו'. עד סוף סי' ה' ביד שם פי"ד ובפי"ח סימן כ"ב. ומפי' רש"י ז"ל משמע דהוה גריס בבא דהשוחט את המוקדשין קודם האי בבא שכך הוא שם בפירושו ז"ל אפילו בתלמוד המוגה עי' הרב בצלאל אשכנזי ז"ל:

מן הקרנים ומן הטלפים. כצ"ל:

חוץ לזמנו או חוץ למקומו. אית דלא גרסי ליה כמה דלא גרסינן לה במתני' דלעיל וגם ה"ר יהוסף ז"ל מחקו:

משנה ה

לאכול שליל או שיליא בחוץ לא פיגל. ה"ה למחר תוס' ז"ל. וכן פי' ר"ע ז"ל וגם הרמב"ם ז"ל ופשוט הוא ובזה מדוקדק לע"ד דנכנס בחוץ למקומו ויצא בלשון פיגול דהוי לשון דחוץ לזמנו. ובגמרא דייק רבא לסיועי לר' אלעזר השוחט את המוקדשין לאכול שליל או שליא בחוץ לא פיגל והדר תני חֶלֶב המוקדשין וביצי תורין אין חייבין עליהם משום פגול הא שליל ושליא חייבין אלא ודאי מחמת מחשבת זבח מתפגלין מחמת מחשבת עצמן אין מתפגלין. ונקד ה"ר יהוסף ז"ל חֶלֶב המוקדשין החית בשב"א פת"ח והלמ"ד בציר"י:

משנה ו

שחטו ע"מ להניח את דמו או את אמוריו למחר או להוציאם לחוץ ר' יהודה פוסל וחכמים מכשירין. בפ' קבלה דף כ"ז. וביד בפי"ג דהלכות פסולי המוקדשין סי' ח'. ובר"פ הקומץ רבה איתא דר' יהודה סבר דלהניח מדמו למתר דברי הכל פסול בין לרבנן

בין לר' אליעזר ור' אלעזר בן שמוע פליג עליה התם דאף בזו ר"א פוסל וחכמים מכשירין כי היכי דפליגי בלאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר ות"ק דידהו ס"ל דבלהניח דברי הכל כשר וצ"ע שם דיבור המתחיל אלא לעולם דברי הכל פסול:

שלא כנגד היסוד. או על המזבח שלא כנגד היסוד. ובגמרא פריך וניפלוג נמי ר' יהודה בכולהו הואיל וטעמיה מהאי סברא שהעתיק ר"ע ז"ל ומשני בהי מינייהו ניפלוג בשובר עצמות הפסח ולאכול ממנו נא זיבחא גופיה מי קא מפסיל אם היה שובר את העצמות או אוכלו נא. שיאכלוהו טמאים שיקריבוהו טמאים זבחא גופיה וכו' פירש דהאי יקריבוהו באימורים קאמר דומיא דיאכלוהו בבשר וכן אם יאכלו טמאים או ערלים זבח שנזרק דמו כהלכתו מי מפסיל הקרבן למפרע מלרצות ל"א כל כמיניה פירש דלא ישמעו לו הטמאים או הערלים. וכן בלערב דמו בדם פסולין לא פליג דר' יהודה לטעמיה דאמר לקמן פ"ח וגם בפ' כסוי הדם אין דם מבטל דם וכיון דעירוב לא פסול מחשבת עירוב נמי לא פסלה והדר פריך וליפלוג בניתנין בחוץ שחשב ליתנם בפנים דהתם ודאי אי הוה יהיב חטאת החיצונה בפנים מיפסלא דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' ומשני דתנא דמתני' ס"ל אליבא דר' יהודה דחשיב ליתן את החטאת בפנים לא פסלא דגזרת הכתוב היא דמחשבת חוץ למקומו לא פסלא אלא במקום המשולש בדם ובבשר ובאימורים דהיינו חוץ לעזרה ממש שבשעת היתר הבמות נשתלש בכל אלה דכתיב גבי מחשבת חוץ למקומו שלישי יתירה בפרשת קדושים לאשמועינן הא ולאפוקי היכל שאין בו הקטרת אימורין ולא אכילת בשר אלא זריקת דם בלבד והא דלא פליג בחשב ליתנו ע"ג הכבש או שלא כנגד היסוד נלע"ד דמתורץ במה שתרצו בגמ' על ליתן את הניתנין למעלה למטה ואת הניתנין למטה למעלה משום דס"ל לר' יהודה שהחושב לזרוק את הדם על המזבח אפילו שלא במקומו כאילו חשב לזורקו במקומו וכו' כדפירש ר"ע ז"ל וודאי דלא גרע כבש ושלא כנגד היסוד מניתנין למטה למעלה ולמעלה למטה כך נלע"ד. ומיהו הניתנין בפנים שחשב ליתנם בחוץ שהוא מקום משולש קשה דאמאי כשר ובתוי"ט הניחו ג"כ בצ"ע. ובגמ' אמר רבא ומודה ר' יהודה בחישב ע"מ להוציאו לחוץ או להניח למחר שאם חזר וחישב בעבודה שנייה ע"מ לאכול חוץ לזמנו שחוזר וקובעו לפגול ולא אמרינן כבר נפסל במחשבת הינוח ולא קרב המתיר כמצותו:

פרק ד

משנה א

בש"א כל הניתנין וכו'. תוס' פ' אלו עוברין (פסחים דף מ"ז) ובגמ' דפסחים פ' האשה דף פ"ט ובפ"ק דסנהדרין דף ד' ובת"כ פרשה ז' שהיא ח' דפרשת אחרי מות מפיק לה מקרא דכתיב ואני נתתיו שאם נתנם מתנה אחת כפר. וכולה מתניתין עד סוף סימן ב' ר"פ שני דהלכות פסולי המוקדשין. ועיין בספר קרבן אהרן פרשת ויקרא פי"א דדבורא דחטאות:

שאם נתנם. נ"א אם נתנם. נ"א שנתנם. בפירש ר"ע ז"ל שנתנם מתנה אחת בדיעבד דכתיב ודם זבחיך ישפך ע"כ אמר המלקט ודלא כההוא תנא דמפיק ליה לקרא ללמד על כל הדמים שטעונים מתן דם ליסוד וכן נמי דלא כאידך תנא דמפיק ליה לקרא לאשמועינן דניתנין בזריקה שנתנם בשפיכה יצא וכן נמי דלא כאידך תנא דר' ישמעאל דמפיק ליה להאי קרא ללמד על המעשר ופסח שטעונין מתן דמים ואמורים לגבי מזבח כבכור וההיא דרשא דמתן דם ליסוד נפקא ליה לתנא דידן מקרא דוהנשאר בדם ימצא כרבי ובניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה סבר לה כר' עקיבא דאמר בשלהי פסחים לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה ומקרא דאך בכור שור או בכור כשב או בכור עז וכולי יליף תנא דידן דבכור ומעשר ופסח טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח מדכתיב דמם חלבם ולא כתיב דמו חלבו והכי יליף לה בברייתא ר' יוסי הגלילי והנהו תלתא תנאי דמפקי לקרא דודם זבחיך ישפך להנהו דרשות ס"ל כב"ה דחטאת שנתנה מתנה אחת כפר כדילפי לה מאהבי מקרא ואהני מסורת והדר ילפי כולהו מחטאת. עוד גרסינן בגמרא תניא ראב"י אומר בש"א שתי מתנות שבחטאת ואחת שבכל הזבחים מתירות את האימורים להקטרה ואת הבשר לאכילה ומפגלות שאם חשב בשתי המתנות מחשבת פיגול הוי פיגול אבל באחת לא סגי דאין מפגלין בחצי מתיר ובה"א אחת שבחטאת ואחת שבכל הזבחים מתרת ומפגלת ומתקיף עלה רב אושעיא א"כ ליתנייה להא פלוגתא בעדויות גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה והא נמי קולי ב"ש היא דלב"ש לא פיגל אא"כ חשב בשתיהן ולב"ה פיגל באחת מהן ומשני ליה רבא כי אתשיל מתנה אחת בבית המדרש תחלה ונחלקו עליה ב"ש וב"ה לענין היתר הבשר והאימורים נשאלה שעמד השואל ושאל נתן מתנה א' בחטאת ונשפך הדם הותרו הבשר והאימורים או לא הותרו עמדו ב"ש ופסלו עמדו ב"ה והכשירו דהוו להו ב"ש לחומרא ומיהו מינה גמרינן דכיון דאינה מתרת לבדה אינה מפגלת. וכתבו תוס' ז"ל הר' יצחק מצא בתוספתא בהדיא א"ר אליעזר בן יעקב דבר זה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה שתי מתנות שבחטאת מכשירות

ומפגלות כיצד אחת שלא בזמנה ונשפך הדם פסול ואין בו כרת דברי ב"ש ובה"א פגול ויש בו כרת ע"כ ועיין עוד שם:

משנה ב

שאם חסר. נ"א שחסר נ"א אם חסר:

לפיכך אם נתנם כולם כתקנם ואחת שלא כתקנה. בגמרא דייק ר"ל הא אחת שלא כתקנה וכולם כתקנם פגול ומני אילימא רבנן הא אמרי בפ' שני דמנחות אין מפגלין בחצי מתיר אלא ר"מ ואי טעמא דר"מ התם משום דמפגלין בחצי מתיר אפילו כדקתני נמי אלא לאו ש"מ טעמא דר"מ התם משום דקסבר כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה אמר רב שמואל בר רב יצחק לעולם רבנן היא ומאי כתקנן כתקנן לפגול פי' הראשונות עשאם במחשבת דחוץ לזמנו ואשמועינן דלא אמרינן על דעת הראשונה עשה ושלא כתקנה ר"ל במחשבת חוץ למקומו המוציאה מידי פגול או במחשבת שלא לשמו דהא חטאת היא ומחשבת שלא לשמו פוסלת בה ומוציאה מידי פגול והה"נ דאם נתן בשתיקה לא פיגל דלא אמרינן על דעת ראשונה הוא עושה והאי דנקט שלא כתקנה איידי דנקט תנא ברישא בחיצונות נתן את הראשונה חוץ לזמנה ואת השניה חוץ למקומה פגול וחייבין עליו כרת דדוקא נקט חוץ למקומו לאשמועינן רבותא דלא אתיא מחשבת חוץ למקומו דשניה ומפקא ליה מידי פגול משום דהוקבע פגול בראשונה שמתנה אחת מתרת ומפגלת בהם תנא נמי סיפא בפנימיות דכה"ג אתיא מחשבה שניה ומפקא ליה מידו פגול. אע"ג דלא צריך למיתנייה דהא בלאו הכי נמי לא הוה מיקבע:

משנה ג

אלו דברים וכו'. פ' הקומץ זוטא דף י"ד והקשה שם רש"י ז"ל למה לי בקומץ טעמא דאין לו מתירין אלא הוא עצמו מתיר אחרים תיפוק לי דבלאו הכי נמי פשיטא דקומץ לא מחייב עליה משום פגול דהא אי אכיל מיניה פקע פגולו ממנו שהרי לא קרבו המתיר כמצותו ותירץ דהכא מיירו כגון שהוצת האור ברובו דחשיב כמאן דקריב המתיר כמצותו כדאמרינן בהקומץ רבה קומץ מאימתי מתיר שירים באכילה משהוצת האור ברובן והקשו תוס' ז"ל לפירושו דאי הוצת האור ברובו א"כ פקע פגולו ממנו כדאמר עולא הכא בגמרא דאם ירדו נמי יעלו והה"נ אפילו מאכילה כדמשמע בכרתות פ' אמרו לו ומפרש ר"ת דטעמא דקומץ לאו משום דהוא מתיר אלא משום דלא שייך בו הרצאה דאי אכלו ולא העלהו א"כ לא קרבו מתירין ואי העלה חציו פקע פגולו מכולו אפילו מההוא דארעא והא דקאמר בגמרא ומוציא אני את הקומץ בהדי הנהו דאין לו מתירין ל"ג ליה וברוב ספרים ליתיה א"נ כדי נסבה ע"כ ועוד האריכו הכא בגמרא ע"ש. ועיין בספר

קרבן אהרן פ' צו פי"ג. וכולה מתניתין עד סוף סימן ד' פי"ח דהלכות פסולי המוקדשין סי' ז' ח'. ותוס' פ' הוציאו לו (יומא דף מ"ח:)

והלבונה. וא"ת והרי לבונה הקומץ מתירה ואע"פ שיכול להקטירה קודם הקומץ כדאמרינן בהקומץ זוטא מ"מ קודם הקמיצה ודאי נראה דאין להקטירה וי"ל דמ"מ לא הוי לבונה דומיא דשלמים דלבונה היא גופה מתיר שמתרת שיריים לאכילה ועיקר פגול משלמים ואע"ג דשייך פגול באימורים ואע"ג דמתיר הבשר דכל כמה דלא מקטרי אימורים כהנים לא מצי אכלי בשר מ"מ לא חשיבי מתיר כיון דאם נטמאו או אבדו שרי בשר באכילה ועוד י"ל דלבונה אין לה מתיר בעבודת המזבח ולא הויא דומיא דשלמים שעבודת המזבח מתירתם כגון זריקת הדם וא"ת אמאי לא חשיב הכא עצים כי היכי דחשיב לבונה אע"ג דלא חזיא לאכילה דאי הוה להו מתירין היה חייב עליהם משום פגול כמו שחייבים עליהם משום טומאה אבל אין להם מתירין והם עצמן מתירין וי"ל דלא שייך למיתני עצים וכו' והעלו דשמא דאע"ג דחייבין על העצים משום טומאה אין חייבין עליהם משום פגול דלאו קרבן גמור הן לרבנן דפליגי עליה דרבי בפ' הקומץ רבה דלא בעו מליחה דמכשירי קרבן הם ולא קרבן ע"כ והקשו תוס' ז"ל בפרק הוציאו לו (יומא דף מ"ח) וז"ל וא"ת דהכא מסקינן דמחשבה פסלא בקטרת ובזבחים פ' ב"ש תנן אלו דברים שאין חייבין עליהם משום פגול הקטרת וי"ל דאיו חייבים דקתני התם היינו להתחייב כרת האוכלן מיהו מפסיל ע"י מחשבת פגול דלהכי אהני ג"ש דמלא מלא ממנחת חוטא וכה"ג אמרינן בספ"ק דזבחים ר"ש אומר כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פגול ואפ"ה קאמר מודה ר"ש ליפסל מק"ו דשלא לשמן עכ"ל ז"ל. ומנחת נסכים לא גרסינן עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט כן כתב רש"י ז"ל אבל תוס' ז"ל ישבו הגרסא בדוחק והרמב"ם ז"ל נמי גריס לה ותוס' חיצוניות לא גרסי לה. ועיין ג"כ במתניתין דבסמוך. וביד פי"ג דהלכות פסולי המוקדשין סימן ב':

וכל שיש לו מתירין. פ' הוציאו לו (יומא דף ס':)

משנה ד

רש"א כל שאינו וכו'. מילתיה דר"ש ות"ק דידיה שם בת"כ פ' צו פי"ג ומייתי למילתיה דר"ש בפ"ק דשבועות דף ז' ובפ"ק דמכילתין דף י"ד וכתבו שם תוס' ז"ל דר' יוסי כר"ש ס"ל בר"פ הקומץ זוטא דאין פגול אלא בדבר הנעשה על מזבח החיצון. ואיתה נמי בתוס' פ' הניזקין (גיטין דף נ"ד) ובפ' קבלה דף כ"ג ושם בת"כ פ' צו ס"פ י"ג פליג ר' אלעזר משום ר' יוסי על ת"ק ועל ר"ש ואמר שיש עבודות ומחשבות בפרים הנשרפין ושעירים הנישרפין שבהן פיגל ויש עבודות ומחשבות שבהן לא פיגל והכא בגמרא מפרש טעמיה:

משנה ה

קדשי גוים. תוס' ר"פ קבלה:

אין חייבין עליהם משום פגול. בסוף לשון ר"ע ז"ל ואין הלכה כר"מ אמר המלקט נראה דר"ע ז"ל גריס ר"מ אבל אני מצאתי אפילו בתלמוד המוגה מספרי כתיבת יד על ידי הרב בצלאל אשכנזי ז"ל כתוב ר' שמעון. וכן מוכח דגריס מהרי"ק ז"ל מפירושו ספי"ח דהלכות פסולי המוקדשין וכן מוכח בירושלמי דתרומות ספ"ג דף מ"ב גם בירושלמי כתיבת יד וכמו שכתבתי שם:

ר' יוסי מחייב. תוס' פ' פרת חטאת (זבחים דף קי"ו) ובגמרא בפירקין וגם ברפ"ק דתמורה מוכח מברייתא דהתם דר' יוסי קאי נמי אאין חייבין עליהם משום פגול נותר וטמא ואיהו מחייב נמי משום פגול נותר וטמא וכדמפרש התם בגמרא והתם נמי ת"ק דידיה הוא ר"ש אלא דבברייתא דהכא בפירקין כתב הרב בצלאל אשכנזי ז"ל דבספרי [כתב] יד לא גרסינן דברי ר"ש אלא סתמא ושכן נראה מן התוס' ז"ל ודלא כרש"י ז"ל אבל בריש תמורה איתא בכל הספרים בההיא ברייתא דברי ר"ש עכ"ל ז"ל בקיצור:

דברים שאין חייבין עליהם משום פגול חייבין עליהם משום נותר ומשום טמא. מדכתיב גבי טומאה וינזרו מקדשי בני ישראל ומדכתיב וינזרו ולא יחללו ולא כתיב ולא יחלו ש"מ בשני חלולים הכתוב מדבר אחד פסול טומאה ואחד פסול נותר דאשכחן ביה חלול דכתיב כי את קדש ה' חלל ואתרויהו קאי אשר הם מקדישים דמרבינן מיניה כל המוקדשים אפילו שאין להם מתירין לא לאדם ולא למזבח. ואיתא בתוס' פ' השוחט והמעלה (זבחים דף ק"ט:)

ר' שמעון מחייב. נומי ר' שמעון גרסינן וכך שמעתי מבית מדרשו של רבינו יעקב שכך פירשה רבינו משולם בר קלונימוס ז"ל הגאון בשעת מיתתו נומי ר"ש כמו אמר ר"ש ובספרים היה כתוב בהן ונומי רש"י ז"ל. ובס"פ בתרא דמנחות כתבו תוס' ז"ל שלשה דברים הגיה רבינו קלונימוס אביו של רבינו משולם בשעת פטירתו וזה אחד מהם:

בדבר שדרכו להאכל אבל כגון העצים וכו'. בגמרא בלשון שני פליגי אמוראי הכי דחד אמר מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר דהיינו עצים ולבונה וקטרת דברי הכל לוקה דרבינהו קרא והבשר לרבות עצים ולבונה וחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו וקרא דוהבשר לפסולא בעלמא ומעלה דרבנן היא וקרא אסמכתא בעלמא. ור' ישמעאל ס"ל בתורת כהנים פרשת צו ספט"ו כר' שמעון ואפשר ששם נפל טעות דגם שם צריך לגרוס ר' שמעון וע"ש בספר קרבן אהרן. וביד פ' ששי דהלכות איסורי מזבח סי' ח' ובסוף הלכות מעשה הקרבנות ובפי"ח דהלכות פסולי המוקדשין סי' י"ח ושם סוף הפרק פסק

כר"ש ואפילו במה שלא פירש ר"ש דבריו שז"ל שם וכן הלבונה והקטרת והעצים אין חייבין עליהן כרת לא משום פגול ולא משום נותר ולא משום טומאת הגוף ע"כ והראב"ד ז"ל השיגו שם וע"ש ג"כ עוד בכ"מ:

משנה ו

לשם ששה וכו'. ריש מכילתין ואיתה בת"כ פ' ויקרא פי"ז וכתבו תוס' ז"ל הזבח נזבח לא שחשב בשעת שחיטה לשם ששה דברים אלא כלומר הזבח נעשה לשם ששה דברים וכל אחת בשעתה ע"כ: בפי' ר"ע ז"ל לשם אשים לאפוקי אם שחטו ע"מ לעשותו חתיכות צלויות בגחלים. אמר המלקט היינו כבבא דאיתא בגמ' והוא פירש רש"י ז"ל וכן פירש ג"כ הרמב"ן ז"ל בפ' ויקרא בפסוק עולה אשה ריח ניחוח וכתב שיש אחרים שפירשו שר"ל שישחטנו ע"מ להעלותו ע"ג אש בוערת במערכה לא להעלות על גבי גחלים אוממות שמתכבות והולכות וכתב שיש שגורסין לאפוקי גבבא בגימל פי' שלא יחשוב להעלותו ע"ג אש של קש ושל גבבא אלא על גבי אש של עצים ע"כ בקיצור:

והחטאת והאשם לשם חטא וכו'. בספר ישן כתוב חטאת ואשם לשם חטאת ואשם א"ר יוסי שמעתי שאף וכו':

שאין המחשבה הולכת. נ"א ואין המחשבה והרמב"ם ז"ל פי' שת"ק דמתני' הצריך שתהא כונת בעל הקרבן לאלה הששה דברים מוסף על השוחט ע"כ משמע שהוא גורס שאין המחשבה הולכת בשין והן דברי ר' יוסי וכמו שכתבתי בפ' שני דחולין סימן ז'. ובגמ' מתניתין דקתני ואין המחשבה הולכת אלא אחר העובד דלא כר' אלעזר בר' יוסי דאמר שמעתי שהבעלים מפגלין וטעמיה מדכתיב והקריב המקריב קרבנו לה' אלמא בעלים נמי מקריב קרי להו הלכך הוו להו בכלל המקריב לא יחשב. ור' אלעזר בר' יוסי הא דאמרן ס"ל זה מחשב וזה עובד הויא מחשבה וכן נמי ר' אליעזר דתנן בפ' שרי דמסכת חולין השוחט לנכרי שחיטתו כשרה ור' אליעזר פוסל וכן נמי ר' שמעון בן אלעזר דאמר בשבת פ' כלל גדול כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו ובא אחר והוציאו נתחייב זה במחשבתו של זה וכדכתבי' התם. וביד ספ"ד דהלכות מעשה הקרבנות ורפי"ד דהלכות פסולי המוקדשין:

פרק ה

משנה א

כתוב בספר הרוקח סימן ש"ך שמונה פסוקים בפרשת תמיד שמונה במשנת איזהו מקומן [היא סתמא לכפר] ע"כ:

איזהו מקומן של זבחים וכו'. רפ"ה דהלכות מעשה הקרבנות וסימן י"ב:
קדשי קדשים. עולות חטאות ואשמות עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט ושלמי צבור ומיהו משום דחלוקים במתן דמים או בהקטרת אימוריהן הדר תני להו כל חד וחד באפי נפשיה לפ' הלכותיהן:
שחיטתן בצפון. תוס' פ"ק דחולין דף ג':
קדשי קדשים שחיטתן בצפון. ה"ר אפרים ז"ל היה מדקדק מכאן דלא בעינן סכין כלי שרת בשחיטה מדלא קתני שחיטתן בכלי שרת בצפון כדקתני גבי קבלה וקבול דמן בכלי שרת בצפון ואי אפשר לומר כן דבסוף התודה ובסוף דם חטאת דריש מדכתיב ויקח את המאכלת דעולה טעונה כלי וילפינן כולהו מעולה והא דלא תנן הכא שחיטתן בכלי שרת בצפון כדתנן בקבלה ל"ד דבקבלה נמי לא הזכיר אלא משום דבעי שיהא גם הכלי בצפון לאפוקי אם הבהמה בצפון והכלי בדרום והדם מקלח בתוכו תדע דבכל הנהו דבעי צפון קתני וקבול דמן בכלי שרת בצפון וגבי קדשים קלים ששחיטתן בכל מקום בעזרה לא קתני וקבול דמן בכלי שרת (בצפון) אע"ג דבעי קבלה בכלי שרת. תוס' ז"ל:
פר ושעיר של יום הכפורים. אע"ג דצפון וכו' לשון ר"ע ז"ל עד אלא זה בנה אב לכל החטאות שיהו טעונות בצפון. אמר המלקט וקבול דמן נמי דבעי צפון ילפינן מקרא דכתיב בתר ושחט את החטאת ולקח הכהן מדם החטאת דמשמע דאבמקום עולה נמי קאי ולקיחה קבלה היא כדכתיב ויקח משה חצי הדם וישם באגנות. ומדכתב רחמנא גבי שעירה במקום אשר ישחטו וגו' והדר כתביה בכשבה אע"ג דמצינן למילף כשבה משעירה לעיכובא כתביה פירש ליתן אותו ענין לפנימיות ולשעירי הרגלים לעיכובא וכן נמי עולה דבעיא צפון לעכובא בין בשחיטה בין בקבלה יליף לה בגמרא מדכתיב במקום העולה חזר ושנה לומר מקום שקבעתי לעולה לעולם הוא מקומה ואשם דשחיטתו בצפון בהדיא כתיב ביה במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם וקבלה נמי דבעיא צפון מדכתיב ישחטו את האשם ואת דמו וי"ו מוסב לעיל דבמקום שחיטתו תהא קבלת דמו ואפילו מקבל עצמו צריך לעמוד כשמקבל בצפון מקרא דכתיב ואת דמו את רבוייא הוא ולחטאות נמי ילפינן מקרא דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר ודרשינן ולקח לו קח כלומר שיקרב הוא אצל הפר לצפון ויקבל ומדהדר קרא וכתב באשם מצורע ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה שנה הכתוב עליו לעכב:
שיירי הדם וכו'. דכתיב גבי פר כהן משיח שדמו ג"כ נכנס לפני לפנים ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה. ואיתה בתוס' פ' ר' ישמעאל דמנחות דף ס"ד:

משנה ב

פרים הנשרפין וכו'. פ"ה דהלכות מעשה הקרבנות סי' י"א י"ג י"ז. בסוף פירוש ר"ע ז"ל ובפרים הנשרפין כתיב אל שפך הדשן ישרף. אמר המלקט ושל יום הכפורים הוקשו לפר העלם כדאמרן בפ' ב"ש לפר זה פר יום הכפורים רש"י ז"ל:

משנה ג

חטאות הצבור והיחיד וכו'. פ"ה דהלכות מעשה הקרבנות סי' ז' י'. ובפ' עשירי סי' ג' ז'. ודין בכל מאכל דבכוליה פירקין שם פ' עשירי סי' י':

עלה בכבש. השין גרסינן בשבלת וכן צריך להיות ג"כ בספר דברי הימים ב' בסימן ט'. ועיין במ"ש בפ' בתרא דמדות סימן ב':

בא לו לקרן דרומית מזרחית. שבה הוא פוגע ראשון וכו' לשון ר"ע ז"ל עד בכל זויות וזויות שבה קרוי קרן. אמר המלקט ובגמרא פליגי ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי או לספר אחר ר' יוחנן ור' אלעזר דחד אמר דהכי עביד נותן אמה אילך ואמה אילך וחד אמר מחטא ויורד כנגד חודו של קרן ואליבא דרבי דמכשר מחוט הסיקרא ולמעלה ואע"ג דלאו בקרן ממש הוא דפליגי הני אמוראי אבל לר"ש בן אלעזר דפליג ארבי בברייתא כדכתבינן בריש מסכת קנים דכ"ע לא בעו חודא משום דקרן כתיב וכל אותה אמה קרויה קרן. ואיתה להאי בבא בזוהר פרשת במדבר דף ק"ך [קי"ח ע"ב] ולפי הסוד אשר מפרש שם דקדקו המקובלים דגרסינן בא לו לקרן הלמד בפתח ואע"פ שהוא סמוך. למלת דרומית:

על יסוד דרומית. גמ' תניא ר' ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי ר"ש בן יוחי אומר זה וזה יסוד דרומי ובתוספתא תנא [בל"ס חסר כאן איזה תיבות ופ' בגמרא ובתוס'.]67 משכו דבי פירש תלמידי ר' ישמעאל המרובים משכו את ר"ש לומר כדברי רבן כן פירש רש"י ז"ל אבל תוס' ז"ל וכן בערוך פירשו משכו גברי דהיינו ר"ש בן יוחי שנזכר שמו ושם אביו משכו לגברא יחידאה שהוא ר' ישמעאל שלא נזכר שם אביו ע"כ. והאריכו יותר בפ' הוציאו לו (יומא דף נ"ט) ע"ש:

לִזְכֶרֵי כהונה. ראיתי קצת מדקדקים לשנות לִזְכָרֵי בנקודת שבא בזין ובקמץ בכף. ולא נהירא לע"ד דהא מן אֲמָרִים תאמר בסמיכות אִמְרֵי ומן דְּבָרִים תאמר בסמיכות דִּבְרֵי ומן נְדָרִים תאמר בסמיכות נִדְרֵי ומן פְּתָחִים תאמר בסמיכות פִּתְחֵי ומן כְּתָבִים תאמר בסמיכות כִּתְבֵי ומן יָשָׁר תאמר יִשְׁרֵי הכא נמי מן זְכָרִים תאמר בסמיכות זִכְרֵי ולא דמי לגמלים דבסמיכות גְּמַלֵּי כדכתיב מִגְמַלֵּי אדוניו וכן שְׁפַנִּים וכן קְטַנֵּי מן קטנים דהנהו דגושי הלמד או הנונים. וגם נראה דליכא למיגרס זַכְרֵי הזין בפתח והכף בחטף כמו דַּרְכֵי מן דְּרָכִים וכמו מַלְכֵי מן מְלָכִים דהנהו משקל אחר הם דֶּרֶךְ מֶלֶךְ אבל זָכָר הוא

על משקל דָּבָר שהוא קמוץ ושפיר גרסינן זִכְרֵי כמו דִּבְרֵי וליכא למיחש דְּזִכְרֵי משתמע לשון זכרון כמו ֵכֶר עשה לנפלאותיו או לשון אזכרה כמו זִכרוֹ כיין לבנון ואפילו את"ל דמשתמע הא אשכחן כמה מלות במקרא ובמשנה שהענין לבד הוא שמבדיל ביניהם. ומ"מ גם אני נהגתי לשנות כדבריהם. בפי' ר"ע ז"ל למדנו לתודה שנאכלת ליום אחד ובקדשי' לילה הולך אפר היום דכתיב לא יניח ממנו עד בקר רש"י ז"ל:

משנה ד

העולה קדש קדשים. דין הנקראין קדשי קדשים או קדשים קלים כתבו הרמב"ם ז"ל בפ"א והלכות מעשה הקרבנות סי' י"ז ורפ"ה סימן ג'. ודין הטעונים שתי מתנות שהן ד' ביד שם פ"ה סימן ו'. בפירש ר"ע ז"ל ומשום דלא כתיב בה בקרא קדש קדשים וכו'. אמר המלקט והקשו תוס' ה"ר פרץ ז"ל תימא דמהאי טעמא הל"ל גבי זבחי שלמי צבור דהא לא כתיב קדש קדשים וילפינן להו בגמרא מדאתקש לעולה על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה קדש קדשים וכו' ותרצו כיון דמ"מ יליף ליה מקרא דהוא קדש קדשים לא הוצרך למתנייה אבל עולה דליכא שום פסוק הוצרך לשנותו ע"כ. ועיין בתוס' דלקמן פ' דם חטאת (זבחים דף צ"ז ע"ב) ופי' רש"י ז"ל העולה קדש קדשים שהרי כולה עולה לגבוה ואין לך קדשי קדשים גדול מזה ובקדשי' קלים גופייהו מאי דאזיל מינייהו לגבוה קדשי קדשים הוא כדתנן לקמן פ' כל התדיר מעשר בהמה קודם לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דהיינו דמו ואמוריו ע"כ:

ודמה טעון שתי מתנות שהן ד'. כתב הראב"ד ז"ל בפירושו למסכת תמיד בר"פ לא היו כופתין וז"ל שיירי הדם היה שופך על יסוד דרומית יש מקשין בפרק איזהו מקומן אמאי לא קתני בעולה דשיירי הדם היה שופך על יסוד דרומי כדקתני בחטאות הצבור והיחיד ובשעירים הנשרפים שמגיד לנו היכן היה שופך שיירי הדם ה"נ ה"ל לאשמועינן גבי עולה היכן היה שופך שיירי הדם וכדאשמעינן בעולת התמיד בר"פ לא היו כופתין שיירי הדם היה שופך על יסוד דרומית דלא מסתבר לחלק בין עולת התמיד לשאר עולות ויש לתרץ שאלמלא פרים ושעירים משונים בשפיכתם מחטאות הצבור והיחיד לא היה צריך לפ' בחטאות הצבור והיחיד היכן היה שופך שיירי הדם משום דהוה אמרינן כיון דתנא בחדא ה"ה בכולהו מפני שכל הקדשים טעונין שפיכה בשיירי דמיהן חוץ מבכור ומעשר ופסח שהיה שופך שפיכה אחת אבל בשביל שפרים ושעירים הנשרפים שיירי דמיהם נשפכין על יסוד מערבי הוצרך לפ' בחטאות הצבור והיחיד דשיירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ותנא חטאות הצבור והיחיד וה"ה לכולהו אלא שיש להקשות על זה דאמאי קתני בכולהו מעולה ואילך ודמן טעון שתי מתנות דה"נ ה"ל למיתני בעולה וה"ה לכולהו

אלא י"ל דהיינו טעמא דלא נקט שיירי הדם וכו' אלא גבי פרים ושעירים הנשרפים וחטאות משום דכתיב בהו קרא שטעונין שפיכת שירים ליסוד ואחריני דמרבוייא קאתו איכא למימר דלא קתני מיהו מורי ה"ר אפרים היה אומר דודאי דעולה וכל הקדשים חוץ מפרים וחטאות ושעירים הנשרפים אין נשפכין ליסוד השירים שלהם מדלא קתני להו בסדר המשנה הכא בפ' איזהו מקומן עכ"ל בתוספת קצת ביאור לשונו ז"ל והאריך ליישב הסוגיות אשר יקשה מהם לרבו ז"ל. ותוס' ז"ל תרצו בשם ה"ר יעקב מאורלינאש ז"ל דכיון דאשמעינן תנא דפנימיים ביסוד מערבי וחיצונים דרומי לא חש תו למיתני דכל כי רוכלא ליחשוב בכל החיצונים כיון דאשמעינן לאפוקי ממ"ד כולהו ביסוד מערבי ומ"ד כולהו ביסוד דרומי ואע"ג דחשיב בכל פנימיים היינו משום דהתחיל בפנימיים וצריך למיתני בחיצוניים ואין רוצה להפסיק ע"כ:

שתי מתנות שהן ד'. בקרן מזרחית צפונית וכו' לשון ר"ע ז"ל עד ועולה טעונה תחלת מתן דמה כנגד היסוד. אמר המלקט דא"ר עקיבא ק"ו ומה שירים שאין מכפרין ואין באין לכפרה טעונין יסוד תחלת דם עולה שמכפרת ובאה לכפרה אינו דין שטעונה יסוד: בסוף פירש ר"ע ז"ל הא כיצד נותן שתי מתנות שהן ארבע. אמר המלקט כמין גמא דהיינו כמין כף פשוטה שלנו שזורק כנגד הפנה והדם מתפשט לשתי רוחות הפנה והרי הוא כמין גאם אות יונית וזו היא סברת ת"ק דבברייתא ושמואל נמי ס"ל כותיה ור' ישמעאל סבר דפיסוק בעינן אע"פ שבשתי קרנות הוא נותן ויליף לה מג"ש דנאמר כאן סביב פי' בעולה ואשם ונאמר בחטאת סביב מה להלן פיסוק ד' מתנות פירש ד' מתנות נפסקות זו מזו דהא על ד' קרנות הוא נותן אף כאן אע"ג שבשתי קרנות הוא נותן בעינן פסוק ד' מתנות דאותה מתנה שנותן לקרן שהוא כשתים צריך לפסוק דהיינו נותן וחוזר ונותן לצפונה של קרן ולמזרחה של קרן לדרומה של קרן ולמערבה של קרן אי מה להלן ד' מתנות על ד' קרנות אף כאן ד' מתנות על ד' קרנות אמרת עולה טעונה יסוד פי' תחלת מתנותיה צריכה נגד היסוד שהוא יסוד למזבח תחת מקום המתנה ובק"ו אייתיניה בברייתא בגמ' לעיל בפירקין וכדכתיבנא וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד הלכך בקרן מזרחית צפונית היה מתחיל. ורב נמי הכי ס"ל דנותן וחוזר ונותן כר' ישמעאל:

וכליל לאשים. כתוב באבודרהם והמון העם קורין לאִשִׁים השין רפויה וטעות הוא כי לקריאתם יהיה משמעו מענין אליכם אִשִׁים אקרא והנכון לקרות השין דגושה שהוא מענין ואִשִׁים לא תכבה ולכן אין לכתוב בו יוד בין האלף והשין ע"כ:

משנה ה

זבחי שלמי צבור וכו'. בגמרא בעי זבחי שלמי צבור דשחיטתן בצפון וכו' מנלן ומסיק אמר קרא על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם ללמד דמה עולה קדשי קדשים אף זבחי שלמי צבור קדשי קדשים ומה עולה בצפון אף זבחי שלמי צבור בצפון. ורש"י בפירש החומש כתב בפ' אמור קדש יהיו לפי ששלמי יחיד קדשים קלים הוצרך לומר בשלמי צבור שהם קדשי קדשים ע"כ. ולע"ד קשה קצת למצוא טעם נכון למה נקראו השלמים בתואר כנוי זבח טפי מכל הקרבנות כדאשכחן הכא גבי שלמי צבור שהם קדשי קדשים וגם בקדשים קלים שהן שלמי יחיד נקראין זבחי שלמים כדתנן במשנה ג' דבפ"ז דשקלים ובדוכתי אחריני דנהי דגם בקרא קראם זבחים כדאשכחן הכא וכתיב נמי ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים וגם בשלמי יחיד כתיב ולמלואים ולזבח השלמים ואם זבח שלמים קרבנו מכל מקום אקרא גופיה צריך טעם למה דמאי שנא משאר זבחים שנקראו השלמים ביחוד בשם זה טפי מכל שאר הקרבנות ולפעמים בשם זבח לבד בלא שותפות שם שלמים ואפשר מפני שרוב הקרבנות של נדר ונדבה הם לשלמים מפני שיש מהן חלק לגבוה ולכהנים ולבעלים דמש"ה הוא דאיקרו שלמים לשון כלים: בפירוש ר"ע ז"ל וזבחי שלמי צבור סמך אותן הכתוב לחטאת וכו'. אמר המלקט ותוס' ז"ל הקשו וא"ת כיון דאיתקש לחטאת א"כ יפסלו שלא לשמה כחטאת ולרבנן דדרשי פ"ק אותה ניחא אבל לר' אליעזר קשה ע"כ:

אשם שפחה חרופה. כתוב באבודרהם דגם נקרא אשם ודאי וקשה לע"ד דכולהו חמשה הראשונים נקראים אשם ודאי. גם כתוב שם דחמשה אשמות הראשונים סמוכים ולכך נקודה האלף בשב"א פת"ח אבל הששי שהוא אשם תלוי האלף נקודה בקמץ מפני שהוא שם דבר ע"כ. והשנים הראשונים דהיינו אשם גזילות אשם מעילות הם הנקראים אשם סתם בכל דוכתא. וכתב הרמב"ן ז"ל בסוף פ' ויקרא ולא נתברר מה טעם יהיה שם הקרבן הא' חטאת ושם האחד אשם וכולן יבואו על חטא ולא נוכל לומר בעבור שהחטאת נקבה כי יש חטאת זכר שעירים ופרים ואין לומר שיהא מפני חומר החטא כי הנה המצורע מביא שני קרבנות שם האחד חטאת והשני אשם. והנראה בעיני כי שם אשם מורה על דבר גדול אשר העונש יתחייב להיות שמם נאבד בו מלשון האשימם אלהים ויאשמו נאות מדבר וכן תאשם שומרון כי מרתה באלהיה וכן אשמים נענשים וחטאת מורה על דבר נטה בו מן הדרך מל' אל השערה ולא יחטיא והנה אשם גזלות ואשם שפחה חרופה בעבור שהם באים אף על המזיד יקרא קרבנם אשם וכן אשם הנזיר אבל אשם מעילות אע"פ שהוא בשוגג בעבור שהוא בקדשי ה' יקרא הקרבן אשם כי החטא הגדול יתחייב

להיותו אשם בו כאשר יקרא מעילה וענין המצורע בעבור שהמצורע חשוב כמת והנה הוא כבר שמם בה ויקרא קרבנו הראשון אשם שיגן עליו מן האשמה אשר הוא שמם בה והשני חטאת שהוא מכפר שגגותיו וטעם אשם תלוי מפני שבעליו סבור שאין עליו עונש כי לא נודע שחטא ומפני זה החמיר עליו הכתוב בספקו יותר מודאו והצריכו איל בכסף שקלים ואילו נודע היה מביא חטאת בת דנקא וקראו אשם לאמר שהוא בשני סלעים כאשמות החמורים לרמוז לו שאם יהיה נקל בעיניו ולא יביא כפרתו יהיה שמם בעונו עכ"ל ז"ל. וביד רפ"ט דהלכות מעשה הקרבנות וסי' ג' ד' ובפ' עשירי סי' ג' ז' ובפ"ט דהלכות שגגות:

משנה ו

התודה וְאֵיל נזיר. בנקודת צירי האל"ף מפני שהוא סמוך. וביד פ"ה דהלכות מעשה הקרבנות סימן ב' ובפ' עשירי סימן ד' ז':

שתי מתנות שהן ארבע. מפני שכתוב בשלמים סביב כמו בעולה:

משנה ז

שחיטתן בכל מקום בעזרה. שלש פרשיות נאמרו וכו' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט ודלא כר' אליעזר דאמר לא בא א' מן הכתובים הללו אלא להכשיר שחיטת שלמים בצפון ובגמרא מפרש במאי פליגי. ועיין באבודרהם ז"ל:

לשני ימים ולילה אחד. דתניא בברייתא יכול יהו נאכלין לאור שלישי ודין הוא זבחים נאכלין ליום אחד וזבחים נאכלין לשני ימים מה זבחים הנאכלין ליום אחד לילה אחריהם אף כאן לילה אחריהם ת"ל עד יום ביום אתה אוכל ואי אתה אוכל בלילה. וביד שם פ' עשירי סימן ד' ז'. ומצאתי כתוב בספר חן טוב פ' קדושים דף ר"א דהיינו צ"ח עמוד ד' ז"ש וכי תזבחו זבח וכו' תדע וכו' כמו אני חפץ בזבח שלמים לא בחטאת ואשם יען לרצונכם תזבחוהו לא על חטא ולכן נאכלין לב' ימים ולילה אחד להורות שחפץ הקב"ה באכילתה ולא יקרא נותר מיד ע"כ:

ולילה אחד. ה"ג ועיין מ"ש במשנה ה' פ' שני דברכות:

משנה ח

הבכור והמעשר והפסח וכו'. פ"ה דהלכות מעשה הקרבנות סימן י"ז ובפ"י סימן ו' ובפ"א דהלכות בכורות סימן ב' ובפ' ששי סימן ד':

ודמן טעון מתנה אחת. דלא כתיב בהו וכו' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט ור' יוסי הגלילי היא אבל לר' ישמעאל פסח בשפיכה דמפיק ליה מודם זבחיך ישפך. ופשוט הוא כי כל מה שאימר בזה הפרק ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות ושתי מתנות שהן ארבע

זהו למצוה מן המובחר אבל אם נתן מתנה אתת בלבד לכל קרבן מהם נתכפר שנאמר ודם זבחיך ישפך בשפיכה אחת נתכפר וכבית הלל דריש פירקין דלעיל:

הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם. פירוש שאין לכהנים חלק במעשר בהמה אפילו חזה ושוק:

ונאכלין בכל העיר. הילפותא שהביא ר"ע ז"ל הם דברי רש"י ז"ל אבל התוס' ז"ל העלו דנפקא לן מדמקשינן בגמ' לחזה ושוק של שלמים לענין דנאכלין לשני ימים הה"נ לענין דנאכלין בכל העיר ותודה ואיל נזיר ושלמים נפקא לן מקרא דחזה ושוק של מלואים ע"כ:

אינו נאכל אלא עד חצות. מתני' ר"א בן עזריה היא דיליף ליה מג"ש כתיב בפסח ואכלו את הבשר בלילה הזה ונאמר להלן ועברת בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות ודלא כר' עקיבא דיליף מקרא דכתיב ואכלתם אותו בחפזון עד שעת חפזון דהיינו עד אור הבקר כדכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ופריך בגמרא ודילמא ר' עקיבא היא ולהרחיק אדם מן העבירה כדתנן בכולהו עד חצות בפ"ק דברכות ומשני א"כ מאי אלא עד חצות ליתני ונאכל עד חצות כדתנן בכולהו בפירקין מאי אלא אלא ודאי ש"מ דהוי דאורייתא כמו לילה ומנוייו וצלי. ובמכילתא ואכלו את הבשר ולא גידים ועצמות ולא קרנים ולא טלפים בלילה הזה שומע אני כל הלילה ת"ל לא תותירו ממנו עד בקר אני אקרא הנותר ממנו באש תשרופו עד בקר למה נאמר לא בא הכתוב אלא ליתן תחום לבקרו של בקר ואיזה זה עמוד השחר מכאן אמרו חכמים אכילת פסחים ואכילת זבחים מצותן עד שיעלה עמוד השחר ולמה אמרו חכמים עד חצות כדי להרחיק האדם מן העבירה ולעשות סייג לתורה ולקיים דברי אנשי כנסת הגדולה שהיו אומרים ג' דברים הוו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה ע"כ. וביד ספ"ט דהלכות מעשה הקרבנות ובפ' עשירי סימן ה' ובספ"ח דהלכות קרבן פסח. וכוליה פירקין מפורש יפה באבודרהם ז"ל וכתב שתקנו לאמרו בכל יום יותר ממשניות אחרות מפני שבכולו אין נזכר בו מחלוקת תנאים:

פרק ו

משנה א

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח. בגמרא א"ר יוחנן אומר היה ר' יוסי כוליה מזבח בצפון קאי ומאי כאילו מהו דתימא בעינן על ירך המזבח וליכא קמ"ל וה"נ ס"ל לר' יוסי הגלילי אבל ר' יהודה ס"ל בפ"ק דיומא דמזבח ל"ב אמותיו מכוונות כנגד היכל וכותליו

דחלל ההיכל כ' אמה ועובי כותל צפונו שש אמות וכן עובי כותל דרומי הם ל"ב אמות מכוונות זויות ההיכל כנגד זויות המזבח ור' אליעזר בן יעקב אית ליה דכוליה מזבח בדרום קאי דאמר צפונה שהוא פנוי מכלום ובר"פ שני דסוטה אמרינן דר' אלעזר ס"ל נמי כר' יוסי הגלילי דכוליה מזבח בצפון קאי והכי נמי אמרינן בפירקין דף ס"ג. ועיין בספר קרבן אהרן בפ' ויקרא ס"פ ששי פסוק המזבח צפונה וגם רפ"ז:

ונאכלות לפנים מן הקלעים. גרסינן דמנחה לשון נקבה היא. וביד פ' עשירי דהלכות מעשה הקרבנות סי' ג' ז' ובפי"ב סימן י"ב וברפ"ג דהלכות פסולי המוקדשין:

משנה ב

חטאת העוף היתה נעשות על קרן דרומית מערבית וכו'. עד סוף סימן ד' פ"ז דהלכות מעשה הקרבנות סי' ו' עד סוף אותו פרק:

ניסוך המים. פ' עשירי דהלכות תמידין ומוספין סי' ז':

ושירי הדם. של חטאות החצונות אבל שיריים הפנימיים הוו במערב בלא קרן. ואיתה למתני' ס"פ לולב וערבה (סוכה דף מ"ח) ושם כתבו תוס' ז"ל שאותה ברייתא היא אע"פ שכולה משנה שלימה שנוייה כלשון משנתנו:

משנה ג

כל העולין וכו'. פ' לולב וערבה (סוכה דף מ"ח.) אלא שרש"ל הגיה שם תנו רבנן כדמוכח מן התוס' אשר שם בעמוד א':

חוץ מן העולה. לשלשה דברים הנעשים בקרן מערבית דרומית וכו' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט ומאי דקשה אמתני' מההיא דתנן שלהי תמיד גבי כ"ג בא לו להקיף וכו' כבר פירשו ר"ע ז"ל שם עיין עליו. גרסינן בגמרא א"ר יוחנן בא וראה כמה גדול כחן של כהנים שאין לך קל בעופות יותר ממוראה ונוצה פעמים שהכהן זורקן יותר משלשים אמה פי' רש"י ז"ל כשהיתה נעשית במזרח היה עומד בסובב לפי שבמזרח היה כבש קטן שפנה על סובב אבל במערב לא היה לו כבש לשמאל לפנות בו לסובב וצריך לעלות לראש המזבח ולעמוד בדרומה של קרן והכי תנן במסכת סוכה גבי נסכים עלה בכבש ופנה לשמאל ולא תנן בהו ופנה לסובב וקשה על פי' רש"י ז"ל דהא בפ' איזהו מקומן אמרינן עלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן וכו' מערבית דרומית ושירי הדם היה שוכיך על יסוד דרומי פי' יסוד דרומי מערבי ואם אין שם כבש כיצד ירד מן הסובב ליסוד דרומי מערבי ולחזור על עקבו אי אפשר כדקאמר במתניתין אלא ודאי ש"מ כשבא בסוף לקרן מערבי דרומי היה יורד מן הסובב בכבש קטן לכבש גדול ומן הגדול יורד ליסוד לשפוך שירי הדם שהיה שופך על יסוד דרומי מערבי לכנ"ל דאין הכי נמי ומאותה דסוכה לא

קשה מידי די"ל דשאני ניסוך דלא אפשר ליה לעשות בעמדו על הסובב דמן הסובב עד ראש הקרן ששם היו השיתין היה גבוה ד' אמות הלכך היה צריך לעשות הניסוך בראש המזבח אבל ודאי היה שם כבש לשאר עבודות שהיה צריך לעשות שם מעל הסובב וגם נמי לא קשיא מה שהקשה רש"י ז"ל דלמה היה זורק כל רוחב הכבש בגובהו ירד לסובב ויזרוק למטה מן הכבש ולא יעלה לו כ"כ הרבה ומהיכן מוכח דהוו יותר משלשים דשפיר מוכח שהיה זורק אלכסון של כ"ב על כ"ב ור"ל אם לא היה רוצה לירד על הסובב או כגון פעמים שהיו הכהנים אחרים שם בסובב והיה צריך לעמוד בראש המזבח וה"נ קאמר פעמים שכהן זורקה וכו' אבל זה קשה אם היה בצד מערב שני כבשים חד לסובב וחד ליסוד ובמזרח היה אחד לסובב שהיה פונה שם להקיף הרי ג' כבשים ולעיל לא חשיב אלא שני כבשים וי"ל דלא חשיב לעיל אלא כבשים לשתי רוחות אבל לעולם לכל רוח היו כבשים הצריכין לו עכ"ל תוס' וה"ר פרץ ז"ל. ועיין במ"ש בפ' בתרא דמדות סימן ב' בשם בית יוסף:

משנה ד

חטאת העוף כיצד היתח נעשית. ואית דגרסי הכא חטאת העוף כיצד היתה נעשית עלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מערבית היה מולק וכו'. אכן בתלמוד הרב בצלאל אשכנזי ז"ל שהיה כתוב בדפוס העביר עליו קולמוסו ואין צריך לומר שהספרים שכתוב בהן במקום מלת מערבית מזרחית שודאי שהוא טעות גמור:

בפי' ר"ע ז"ל וזו אחת מעבודות קשות שבמקדש ע"כ. אמר המלקט דאיכא נמי קמיצה וחפינה שהם עבודות קשות. ובמה שפירש אוחז שתי גפיה בשתי אצבעותיו זרת וקמיצה של ידו השמאלית העתיק מפירוש הרמב"ם ז"ל ומפי' רש"י ז"ל ומ"מ נראה שחסר בו לשון וכך צריך להיות שתי רגליה בין זרת לקמיצה ושתי גפיה בין אמה לאצבע.

ומה שכתב ר"ע ז"ל ומותח צוארו הגרון על רוחב של שתי אצבעותיו אצבע ואמה כך הם דברי הברייתא דמייתי בגמרא אבל בפירוש רבינו פרץ ז"ל בכתיבת יד מצאתי כתוב ומותח על רוחב גודלו והעוף תחת ידו ומעקם צואר העוף על (נר' תחת צ"ל) תחת גודלו ובאותו גודל עצמו מולק כי כל עבודה היתה נעשית בימין ולכ' היתה עבודה קשה עכ"ל ומה שכתב ומותח על רוחב גודלו כך הוא לשון מימרת רב בגמרא:

ואינו מבדיל. הראש מן הגוף אלא חותך שדרה ומפרקת ורוב בשר עמו עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט נלע"ד בלא רוב בשר צריך להיות דאי רוב בשר הויא נבלה ממש ונראה שחסר לשון בדפוס וכך צריך להיות חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר עד שמגיע לושט או לקנה חותך סימן אחד או רובו ורוב בשר עמו והכי תניא בהדיא בברייתא

בגמרא הכא ובפ"ק דחולין ופי' רש"י ז"ל בלא רוב בשר המקפת סביב כדאמרינן בהכל שוחטין נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה ומטמאה ואפילו מפרכסת הלכך אי הוה חתיך רוב בשר קודם סימן הויא לה מתה ולא מהני בה מליקה וסימנין הלכה למשה מסיני הם ע"כ. ומסיים בה בההיא ברייתא ובעולה שנים או רוב שנים פי' שנים לרבנן רוב שנים לר"א בר"ש וכדמפרש לה בגמ' בפ"ק דחולין:

ואינו מבדיל. רש"י ז"ל הוא דמפרש ולא יבדיל שאין מולק אלא בסימן א' ורבינו משה פי' לאו זה שלא יבדיל הראש מן הגוף וסמ"ג במצות ל"ת סימן שכ"ז הביא ראיה לדבריו וכ"מ הביא כל דברי הסמ"ג בפ"ז דהלכות מעשה הקרבנות.

עוד בפי' ר"ע ז"ל ד"ה ומזה צריך לומר אלא בגופו של עוף:

היה ממצה. שמקרב בית מליקתו למזבח ודוחקו בקיר וכו' ומלת עוף הוא סוף הדבור:

עוד בפירושו ז"ל איזהו קיר שהשירים שלו מתמצין ליסוד הוי אומר זה קיר התחתון דהיינו מן החוט ולמטה דאי קיר העליון וכו'. אמר המלקט ובגמרא פריך ונעביד הזאתה מלמעלה והדין נותן כדאמרן בק"ו ומה בהמה שעולתה למטה חטאתה למעלה עוף שעולתו למעלה אינו דין שחטאתו למעלה ואי משום קרא דכתיב והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח איזהו קיר שהשירים וכו' יחזור וימצֶה מתתאי כדכתיב ומשני אמר רבא מי כתיב יַמצִי יְמָצֶה כתיב דממילא משמע ורש"י ז"ל גריס מי כתיב יְמַצֶה יְמָצֶה כתיב דאי הוה כתיב יְמַצֶה היו"ד בשב"א והמ"ם בפת"ח הוה משמע שמזהיר את הכהן שיחזור וימַצֶה אחר הזאה השתא דכתיב יְמָצֶה בחיר"ק וקמ"ץ משמע נמי לענין הזאה שיזה במקום דממילא יהיה הדם מתמצה על היסוד. ובספר לקח טוב פ' ויקרא עלה נ"ד מצאתי כתוב מדלא כתיב תמצה או יַמְצֶה בפתח היו"ד ע"כ. ועיין בספר קרבן אהרן פרשת ויקרא בדבורא דחטאות פי"ח:

שיירי הדם היה ממצה. נ"א מתמצה. ועיין במה שכתבתי ר"פ ששי דמעילה אי מצוי מעכב הכפרה אי לא:

אין למזבח אלא דמה. נ"א אין למזבח בה אלא דמה:

משנה ה

עולת העוף כיצד היתה נעשית וכו'. עד סוף סי' ו' פ' שני דהלכות מעשה הקרבנות סימן כ' עד סוף הפרק. ואיתה בפ' איזהו מקומץ דף נ"ד והתם פריך אי איתא דקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד היכי קתני הכא דבא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק וכו' אי אין לה יסוד נמצא כשהוא מולקה היא נמלקת והדם נופל לארץ לאיבוד וא"ת נופל על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם בברייתא עשאה למטה מרגליו אפילו

אמה אחת כשרה דלא קפיד אלא אלמעלה מן החוט והחוט למטה מן הסובב אמה ואמאי כשרה הא נופל לארץ לאיבוד ומשני אימור כך התנו אוירא דבנימין קרקע דיהודה ופי' רש"י ז"ל ואיכא למימר למעלה משלשה דלאו קרקע הוא עשוי כמין בליטה קטנה כנגד אמת הקרן לקבל בה דם עולת העוף שלא יפול לארץ וקיר מזבח מיקרי אבל יסוד לא מיקרי להכשיר הקרן למתן דמים הצריכין לינתן כנגד היסוד שאין יסוד אלא המיוסד בארץ ע"כ. ואפשר דההיא דהתם ברייתא היא דלא קתני בה בהדיא בא לו לקרן דרומית מזרחית. ואיתה ברייתא בפ' שתי הלחם (מנחות דף צ"ז:)

וממצה. פירש רש"י ז"ל בריש מנחות הזאה אוחז בגוף העוף ומעלה ומוריד בכח והדם ניתז מעצמו. מצוי סוחט בין אצבעותיו ונצוק הדם הולך למרחוק ע"כ:

והקיף בית מליקתו למזבח. דבעי למצות כל דם עולת העוף דכתיב בה ונמצא דמו כולו משמע מדלא כתיב הדם וכתבו תוס' ז"ל נראה דחטאת לא בעיא דמו כולו מדלא קתני בה הקיף בית מליקתו למזבח ע"כ:

והסיר את המוראה וכו'. בגמ' פליגי בברייתא תנאי איכא מ"ד בנוצתה ללמד שנוטל את הנוצה ואינו קודר את העור בסכין ליטול הזפק לבדו ואיכא מ"ד בנוצתה ללמד שנוטל קרקבנה עמה ונוצתה לשון פרש ודבר מאוס כמו כי נצו גם נעו ועוד תניא בנוצתה בנוצה שלה קודר בסכין כמין ארובה כדי שלא יטול יותר ממה שכנגד הזפק. ופלוגתא יש בין המפרשים מני מתני' עיין בהרמב"ן ז"ל פ' ויקרא שכתב דמתני' דלא כחכמים ודלא כאונקלוס המתרגם אלא כאבא יוסי ע"ש וגם בספר קרבן אהרן ספ"ח דת"כ פ' ויקרא. ובארך תמצא הסברות שם ברב ה"ר אליהו מזרחי ז"ל:

שיסע ולא הבדיל וכו'. השסוע הוא מגבו כנגד כל השדרה ונשאר מחובר מלפניו ובגמרא ת"ר ושסע אין שסוע אלא ביד וכן הוא אומר וישסעהו כשסע הגדי:

שסע ולא הבדיל. לשון הרמב"ם ז"ל שם ספ"ז ואינו צריך להבדיל שנאמר ולא יבדיל ואם הבדיל כשר ע"כ אבל בספר יראים סוף סימן שע"ו כתוב ונכללו כאן שני לאווין לא יבדיל בחטאת העוף במליקה ולא יבדיל בעולת העוף בשסוע ע"כ:

ספגו במלח. מקנחו במלח הנמצא בראש המזבח כדכתיב על כל קרבנך תקריב מלח דבשלשה מקומות המלח נתונה בלשכת המלח וע"ג הכבש ובראש המזבח. רש"י ז"ל:

משנה ו

הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסל. בחטאת ניחא כדדרשינן בת"כ חטאת היא שאם מלקה שלא לשמה פסולה וה"ה דכל ששינה בה פסולה אבל בעולה קשה מנלן ועוד דמהקטרה ילפא מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו. א"כ מה הקטרה אינה מעכבת

אף הבדלה אינה מעכבת. וכן קשה ממליקת עולה שעשאה למטה דכיון דמהקטרה ילפא נימא דין מינה ומינה וכי היכי דלא הקטיר למעלה כשר לא מלק למעלה נמי כשר. תוס' ז"ל:

הבדיל בחטאת פסל. גמרא מתני' דקתני פסל כשהבדיל בחטאת העוף דלא כר' אלעזר בר"ש דתניא אמר ר"א ב"ר שמעון שמעתי שאם הבדיל בחטאת העוף לא פסל ואמר נמי ר"ש בן אליקים משום ר' אלעזר בן פדת משום ר' אלעזר בן שמוע אומר היה ר"א בר"ש שמעתי בחטאת העוף שמבדילין ומאי לא יבדיל אין צריך להבדיל. אבל בפ"ק דחולין דף כ"ב מוכח דלר"א בר"ש חטאת העוף אסור להבדיל וכבר האריכו תוס' ז"ל כאן בגמ' על זה וגם שם ואחד מן התרוצים שתרצו הוא דהאי סברא ר"ש בן אליקים בלבד הוא דאית ליה דלר' אלעזר בר"ש מאי לא יבדיל אין צריך להבדיל ולית ליה איסור ופיסול בהבדלה כלל אפילו בהבדלה שקודם הזאה. ועיין בספר קרבן אהרן פ' ויקרא בדבורא דחטאות פי"ח:

משנה ז

אחד חטאת העוף וכו'. פ' שני דמעילה דף ט':

אחד חטאת העוף. ואחד עולת העוף' שמלקן ושמיצה דמן. לא מצי למיתני ושהזה דמן דהא קתני הכא עולה והזאה בעולה ליכא ולמ"ד בר"פ שני דמעילה דמצוי דחטאת העוף אינו מעכב מיצה דקתני הכא לא קאי אלא אעולת העוף דלית ביה הזאה אלא מיצוי אבל חטאת העוף דאיכא מצוי מאחר שלא פיגל בהזאה לא מצי מפגל במצוי דמצוי אינו מעכב. ועיין במ"ש שם ראש הפרק. וביד פי"ג דהלכות פסולי המוקדשין סימן ה' ורפט"ו ורפי"ו:

או שמלק חוץ לזמנו. ומיצה הדם חוץ למקומו או שמלק ומיצה הדם חוץ למקומו חטאת העוף וכו' כך צ"ל:

פרק ז

משנה א

חטאת העוף וכו'. סוף פירקין דלעיל. וביד כולה מתני' עד סוף סימן ה' פ"ז דהלכות פסולי ומשמע מתוך לשונו שם שפסק דמליקתה בכל מקום כשרה. וכדתנן בפירקין דלעיל סימן ב' בכל מקום היתה כשרה. וכדמוכח במה שאכתוב בסמוך בס"ד. ואיתה נמי בפ"ג דהלכות מעילה סימן ז':

כמעשה חטאת. בהזאה ומיצוי עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט לשון רש"י ז"ל כמעשה חטאת מליקה בסימן א' והזאה ומצוי ע"כ:

ולשם חטאת. אע"פ ששינה בסדר מליקה כגון שמלק והבדיל ובחטאת נאמר ולא יבדיל כשרה הואיל ונעשית למטה ובשאר עבודות כהלכתה עכ"ל ר"ע ז"ל בהאי בבא קמייתא דחטאת העוף וה"נ פירש בבבא תנייתא גבי עולה כמעשה עולה אע"פ ששינה במליקתה שלא הבדיל ומן הדין היה לו להבדיל אפ"ה כשרה ע"כ. אמר העני המלקט כן משמע לכאורה שפירש הרמב"ם ז"ל בתרתי באבי וז"ל ומה שאמר בתחלה כמעשה חטאת כשרה ר"ל אפילו שינה בסדר מליקתה. מה שאמר ג"כ כמעשה עולה לשם עולה כשרה ואפילו שינה בסדר מליקתה ע"כ. והשתא קשה שאם כונת הרמב"ם ז"ל כפי מה שפירש דבריו ר"ע ז"ל היכי קאמר אפ"ה כשרה והא בהדיא תנן בפירקין דלעיל הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסל והרמב"ם ז"ל עצמו כן פסק בפ' ששי ובפ"ז דהלכות מעשה הקרבנות דפסול ונלאתי למצוא ישוב לדבר ועלה בדעתי גם בדעת אחרים לדחוק עצמנו ולומר דס"ל להרמב"ם ז"ל דמתני' ראבר"ש היא וכדרך שדרך בה הרב בעל תוי"ט ולא איתוקם לן כי לא מצינו רגלים לדבר אפילו בהאי רישא כ"ש בסיפא והרב הנזכר נר"ו נאחז בסבך בין ברישא בין בסיפא והוא עצמו ראה דבריו דלא נהירי ולא סבירי וצריכין חזוק. אכן מורי החכם החסיד השלם כמהר"ר שלמה הלוי נר"ו פירשה לי בתשובה כי הרמב"ם ז"ל אין כונת דבריו כאשר פירשם רבינו עובדיה ז"ל רק כונתו להשמיענו אע"פ ששינה ולא אחז שתי רגליה בין שתי אצבעותיו וכו' וכן כתב ביד ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה ודייקא נמי שכתב בפירושו למתניתין ששינה בסדר מליקה ולא כתב ששינה במליקה עכ"ל נר"ו שפתים ישק וכן ראיתי אחר זמן רב במשניות של החכם הר"ר סולימאן אוחנא ז"ל שקרוב לזה כתב ג"כ וניזדמנו לידי אחרי מותו ז"ל כשתים או שלש שנים. וכן מוכח נמי שפיר ממה שפירש הרמב"ם ז"ל בפירקין בסוף פירושו לסימן ג' וז"ל ואין ראוי לאכילה זולתי חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת שהיא כשרה ומותרת באכילה אע"פ ששינה במליקתה ולא מלקה כמו שאמרנו בסדר מליקה של חטאת בפרק שלפני זה לפי שאותו הסדר למצוה ואם שינה לא הפסיד כלום עכ"ל ז"ל. ותוס' ז"ל נראה דס"ל דאם שינה ואחז בכל מקום פסולה שכל עבודתה היתה נעשית בימין כמו שכתבתי בפירקין דלעיל בשם רבינו פרץ ז"ל ומש"ה הוצרכו לפרש כמעשה חטאת לשם חטאת דהיינו מצותה ואגב אחריני נקטיה ע"כ. והרמב"ם ז"ל שכתב בהלכות מעשה הקרבנות פ"ז ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה אזיל לשיטתיה

שפירש כאן דרישא דמתניתין אתיא לאשמועינן אע"פ ששינה בסדר המליקה כשרה ומכאן נראה שיצא לו לפסוק שם ואם שינה ואחז בכל מקום כשרה דוק:

כמעשה עולה לשם חטאת. תוס' ר"פ יוצא דופן ובגמרא בעי דשני במאי איזה דבר בחטאת עשה כמעשה עולה אילימא דשני במליקה שהבדיל נימא דהא מתני' נמי אתיא דלא כר"א בר"ש ומשני לא דשני בהזאה שלא הזה אלא מיצה שהמצוי הוא עבודת העולה וה"נ מסתברא מדקתני סיפא עשאה למעלה כמעשה כולן פסולה ואפילו כמעשה חטאת לשם חטאת דשני במאי אי דשני במליקה הא אמר מר מלקה בכל מקום במזבח כשרה אלא לאו דשני בהזאה ומדסיפא דאיירי בשנוי למעלה בהזאה איירי רישא נמי כי איירי בשנוי מעשה בהזאה איירי והך מתניתין אתיא אפילו כר"א בר"ש ודחי לה מידי איריא הא כדאיתה והא כדאיתה כל חדא וחדא במידי דהוי שינוי לגבה מיירי רישא דמיירי בשנוי מעשים איכא למימר דבמליקה נמי איירי סיפא דלמעלה במליקה לא הוי שנוי תיתוקם בהזאה. וכתוב בתוי"ט כמעשה עולה לשם עולה פסולה השתא בחדא כעולה פסולה בתרתי מבעיא אלא אגב אחריני נקטה ע"כ. ואני אומר זו ואין צריך לומר זו קתני:

משנה ב

כמעשה חטאת לשם עולה. בגמרא בעי דשני במאי פירוש הני כמעשה חטאת דקתני במתניתין במאי שני אילימא דשני במליקה שלא הבדיל הא דקתני סיפא וכולן אין מטמאין בבית הבליעה ומועלין בהן והאי מועלין בהן קאי נמי אעולה שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת נימא דלא כר' יהושע דאיהו אמר במתני' דבסמוך דאין מועלין בהן ואי דשני במצוי דבהא לא פליג ר' יהושע אימא סיפא עולת העוף שעשאה למטן כמעשה חטאת לשם חטאת ר' אליעזר אומר מועלין בה ר' יהושע אומר אין מועלין בה דשני במאי אילימא במצוי אימור דאמר ר' יהושע דשני במליקה במצוי מי אמר וכדמפרש טעמיה רב אדא בגמרא דאמר אומר היה ר' יהושע עולת העוף שעשאה למטן כמעשה חטאת לשם חטאת כשרה מפני שחטאת העוף הכשרה בסימן אחד וכשמלק עולת העוף למטה לשם חטאת ומליקת סימן אחד בעולה אין בו היכר עולה במעשיו ובחטאת הוי גמר עבודה מקודם שחל עליה שם פסול עולה משום עשיית מטה חל עליה שם חטאת כשרה ונמשכת משם עולה ונעשית חטאת העוף והאי טעמא ליכא למימר אלא כדשני במליקה כדמפרש לה רב אשי משום דעולה צריכה שני סימנין וחטאת כשרה בסימן א' ומליקת עולת העוף' אינה למטה וזה שמולקה למטה ולשם חטאת בסימן ראשון השלים בה כל מעשה חטאת לפיכך יצאת לה משם עולה ונעשית חטאת והויא חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת שאין בה מעילה אבל

היכא דבמליקה לא שני ומלקה למעלה וכמעשה עולה תו לא ממשכא בשנוייא דנוצוי שלא מיצה אלא הזה כדין חטאת למטה למהוי חטאת העוף ואלא דשני במליקה רישא במליקה משום דבעינן לאיקומה דלא כר"א בר"ש כדאיתוקמא סתמא דאידך פירקין דלעיל והך סיפא פלוגתא דר' יהושע ע"כ במליקה ומציעתא במצוי משום דתתוקם כר' יהושע משום דר' אליעזר שמותי הוא בתמיה ומשני אין רישא וסיפא במליקה ומציעתא במצוי:

עשאה למטה כמעשה וכו'. תוס' פ' איזהו מקומן (זבחים דף נ"ב) וכתבו הם ז"ל למטה כמעשה כולם פסולה. בסוף פירקין דלעיל פירשתי דלא ידעינן מנא ליה עיכובא בעולה ע"כ:

משנה ג

וכולן אינם וכו'. בפ"ק דמעילה דף ג':

משנה ד

עולת העוף כו' ר"א אומר מועלין בה. ר"י אומר אין מועלין בה. גמ' תניא א"ל ר' אליעזר לר' יהושע אשם ששחטו לשם שלמים יוכיח ששינה את שמו ומועלין בו אף אתה אל תתמה על העולה שאע"פ ששינה את שמה שימעלו בה א"ל ר' יהושע לא אם אמרת באשם שאם שינה את שמו לא שינה את מקומו תאמר בעולה ששינה את שמה ושינה את מקומה א"ל ר' אליעזר אשם ששחטו בדרום לשם שלמים יוכיח ששינה את שמו ושינה את מקומו ומועלין בו אף אתה אל תתמה על העולה שאע"פ ששינה את שמה ושינה את מקומה מועלין בה א"ל ר' יהושע לא אם אמרת באשם ששינה את שמו ושינה את מקומו ולא שינה את מעשיו תאמר בעולה ששינה את שמה ואת מעשיה ושינה את מקומה אמר רבא ונימא ליה אשם ששחטו בדרום לשם שלמים בשנוי בעלים ששינה את שמו ושינה את מקומו ושינה את מעשיו יוכיח ופירש רש"י ז"ל שנוי בעלים כשנוי מעשה חשיב ליה ע"כ ומדלא קאמר ליה הכי ש"מ נחית ר' אליעזר לטעמיה דר"י דאמר רב אדא בר אהבה אומר היה ר"י עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כיון שמלק בה סימן אחד נמשכת ונעשית חטאת העוף מלמעול בה ומ"מ לא עלתה לבעלים:

משנה ה

כל הפסולים שמלקו מליקתם פסולה ואינם מטמאות בבית הבליעה. החלוקה הלזו היא ראש משנה וכן בתלמוד המוגה ע"י הרב בצלאל אשכנזי ז"ל וכן בפי' הרמב"ם ז"ל דמפרש לפסולים מאן נינהו ברישא וכן מוכח מן הגמרא דקאמר תנא והדר מפ' וכמו

שאכתוב בסמוך בעה"י אע"ג דבפי' ר"ע ז"ל נתפרשו בסיפא. ואיתה להאי בבא בתוס' פ' קבלה דף כ"ד ודפ"ק דמנחות דף י':

כל הפסולין. כגון זר ואונן וטבול יום ומחוסר כפורים וכל אותן השנויין בר"פ שני עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט לר' יוחנן הוא דאמרינן בגמ' לאתויי זר ולרב דאמר זר מטמא אבית הבליעה אמרינן בגמרא לאתויי שמאל ולילה ואע"ג דבהדיא קתני להו תנא והדר מפרש. וכתבו תוס' ז"ל דליכא למימר לאתויי חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושלא לשמו דלא תני במתניתין דהא מק"ו אתו דמליקת לילה דלר' יהודה תרד ואינה מטמאה כ"ש הנך דלא ירדו לר' יהודה דלא מטמא עכ"ל ז"ל:

מלק בשמאלו או בלילה. כולה מתני' ר"ש היא דאמר לקמן פ"ט שכל שפסולו בקדש אם עלה לא ירד דהא אמרינן בגמרא דמליקה המתרת את האיסור פירש דאם עלה לא ירד אינה מטמאה בבית הבליעה ומליקת לילה לר' יהודה תרד כדאמר לקמן פ"ט פרט לשנשחטה בלילה וכן לעיל דתנן וכולן אינם מטמאות בבית הבליעה והיינו בשחיטת דרום דתרד לר' יהודה כדאמרינן בשמעתא קמייתא דמעילה אלא מתני' ר"ש היא ותימא אי ר"ש היא הא אמר דמליקת שמאל מליקה גמורה היא למאי דגריס ר"ת לעיל פ' שני מלק בשמאל פסל ור"ש מכשיר וי"ל דסבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא א"נ מודה ר"י בעוף דכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד דהנך תלתא מיעוטי דלקמן בבהמה כתיבי. ומיהו ע"כ חד מינייהו בעוף דלא תימא כל פסולי דעוף אם עלה לא ירד. תוס' ז"ל. ועיין במה שכתבו הם ז"ל בפ' קבלה דף כ"ד. ושם בגמ' מתבאר דכ"מ שנאמר יד או אצבע או כהונה אינו אלא ימין אלא דכהונה בעיא עמה אצבע כדי שתהיה ימין ואצבע לא בעיא עמה כהונה ע"ש. ועיין במ"ש לקמן פ"ג דמנחות סימן ד':

מלק בסכין. תוס' פ"ק דחולין דף כ' ושם בגמ' ע"ב ובפ' השוחט (חולין דף כ"ח.) וביד ספ"ו דהלכות מעשה הקרבנות ובפ"א דהלכות שאר אבות הטומאות סימן ב' ובפ"ג סימן י"ב:

מלק חולין בפנים. וכן שנסמית עינה ונקטעה רגלה דקתני דמטמאה בבית הבליעה דלא כר"מ דאמר בסמיך דטרפה אינה מטמאה בבית הבליעה רש"י ז"ל:

ושניסמית עינה. היינו שנחטטה דמחוסר אבר ממעטינן בפ"ק דקדושין מדכתיב מן העוף ולא כל העוף פרט לשיבש גפה ולא כמו שפירש בקונטרס משום הקריבהו נא לפחתך. תוס' ז"ל:

ושנקטעה ידה ושנשברה רגלה. אמר המלקט יש שאין גורסין רק ושנקטעה רגלה ומדלגין מלת ידה ומלת ושנשברה וכן משמע קצת מספרא גבי עולת העוף דקתני תמות

וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעוף יכול שיבש גפה ושנסמית עינה ושנקטעה רגלה ת"ל מן העוף ולא כל העוף ע"כ. וכן ביד רפ"ג דהלכות איסורי מזבח ובפ"ז דהלכות פסולי המוקדשין סימן ב'. ויש מי שהגיה ושנקטעה ידה ונמחקו מלות ושנשברה רגלה וההגה"ה הראשונה עיקר וכן הגיה ג"כ ה"ר יהוסף ז"ל וכתב כן מצאתי וכן צריך להיות דהא גפה דלעיל היינו ידה ע"כ:

כל שהיה פסולה וכו'. פ"ק דמעילה דף ג'. ומפרש טעמא דזה הכלל לאתויי שחיטת קדשים בפנים דלא מטמאה דבמתני' לא תנן לה ושלא היה פסולה בקדש מטמאה בבית הבליעה לאתויי מליקת חולין בחוץ דמטמאה דלא תנן לה במתני' והה"נ דמצי למימר לאתויי נרבע ומוקצה ונעבד ואתנן ומחיר דמליקתה מטמאה שלא היה פסולם בקדש והאי דנקט האי משום דתנא מתני' מלק חולין בפנים וקדשים בחוץ ולא תנא מלק חולין בחוץ. ומליקה דלא מטמאה בבית הבליעה אפילו שאינה כשרה לגמרי כגון הנך דרישא מלק בשמאל או בלילה וכן נמי שחט חולין בפנים וכו' דלא מטמאה בבית הבליעה ממעט לה בברייתא בגמרא ומפרש שם המפרש ז"ל דההיא ברייתא לא מיתוקמא אלא כר"מ דבמתניתין דבסמוך ע"ש. ומראש מתניתין עד אמר ר"ל הפיגול והנותר שבגמרא בפ' התערובות דף ע"ח אינו מפי' רש"י ז"ל כי כל הספרים מכתיבת יד אינו כלשון הדפוס והרבה לשוטת מביאין התוס' ז"ל בשם רש"י ז"ל ואינם בדפוס ובספרי היד הם כך כתב הרב בצלאל אשכנזי ז"ל כמו שתמצא בחבורי הנקרא בנין שלמה לחכמת בצלאל:

משנה ו

מלק ונמצא טרפה. פ' איזהו מקומן (זבחים דף נ"א.) ובת"כ פי"ב היא שנויה:

ר' יהודה אומר מטמאה בבית הבליעה. תימה אפילו נבלה גמורה לא תטמא לר"י דלא חייל אאיסור קדשים כדדריש ר"י בברייתא בגמ' דנבלת עוף טמא אינה מטמאה בגדים בבית הבליעה משום דכתיב נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה מי שאיסורו משום בל תאכל נבלה יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל נבלה אלא משום בל תאכל טרפה ובפ' ג"ה דייקינן מינה לר"י דאין איסור חל על איסור גבי ר"י אומר אף בטמאה וי"ל דדוקא עוף טמא שאין במינו משום בל תאכל נבלה קממעט. תוס' ז"ל:

ר' יוסי אומר דיה כנבלת בהמה. דדיו לבא מן הדין להיות כנדון ובגמרא פריך ור"מ לית ליה דיו והא דיו דאורייתא הוא וכדתניא מדין ק"ו כיצד ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה וגו' ק"ו לשכינה י"ד יום שהרי הקב"ה שותף עם אביו ואמו ונותן בו עשרה דברים כנגד אביו ואמו אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ומשני ר"מ קרא אשכח ודרש ולאו בק"ו לחוד יליף אלא בהקש נמי דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף מה בהמה דבר

המתירה באכילה מטהר טרפתה אף עוף וכו' ור"י נמי קרא אשכח ודרש דמשמע מיניה דלא ילפינן טרפת עוף מטרפת בהמה וכבר הביא ילפותא אחת ר"ע ז"ל ברפ"ק דמסכת טהרות לטרפת בהמה גופה שנשחטה שאינה מטמאה. ביד רפ"ג דהלכות שאר אבות הטומאות וסימן י"ב:

פרק ח

משנה א

כל הזבחים שנתערבו וכו'. תוס' פ"ק דפסחים דף ט' ודפ' הנשרפים (סנהדרין דף ע"ט.) וביד בפ"ג דהלכות איסורי מזבח סימן י"ב ובפ"ד סימן י"ב ובר"פ ששי דהלכות פסולי המוקדשין וסימן ב' ג':

אפילו אחד ברבוא ימותו כולן. בגמרא פריך תנינא חדא זימנא בר"פ ששי דמסכת תמורה כל האיסורין לגבי מזבח אוסרין כל שהן ומשני צריכן דאי מהתם ה"א ה"מ לגבוה אבל להדיוט מותרין ברעייה ופדייה דלא איירי התם באיסורי הנאה אבל הני דלהדיוט נמי לא חזו בפדייה דהא באיסורי הנאה נתערבו אימא ניבטלו איסורי הנאה ברובא שלא ימותו אלא ירעו וימכרו דלא חמור דין הדיוט כולי האי קמ"ל ימותו ואי מהכא ה"א הני הוא דאיסורי הנאה נינהו אבל הנך דלאו איסורי הנאה נינהו אימא קיל איסורייהו וניבטלו ברובא ואפילו לגבוה קמ"ל ופריך דלאו איסורי הנאה נמי הא תנא ליה הכא ולמה ליה למיהדר ולמיתנייה התם ומשני מי קתני במתני' גבי רובע ונרבע בכמה הן אסורין בתמורה הוא דקתני אוסרין כ"ש דאי ממתניתין דילמא בטלי במאה או במאתים דאחד ברבוא דקתני במתניתין לאו עלייהו קאי ופריך וניתני הא דתמורה ולא ניתני הא דזבחים ומשני תקנתא איצטריכא ליה דהתם אוסרין בכ"ש תני ולא תקנתא והכא תני תקנתא ירעו עד שיסתאבו וכו' והדר פריך דהדיוט נמי הא תנא בכמה דוכתי במס' ע"ז ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן יין נסך וע"ז וכו'. אפה בו את הפת וכו'. דאיסורי הנאה לא בטלי ברובא ומיתסרי להדיוט ולמה ליה למיתנייה הכא בחטאות המתות ושור הנסקל ומשני צריכי דאי מהתם ה"א ה"מ חולין אבל קדשים אימא ליעביד להו תקנתא דליבטיל איסורא ברובא דהא מדאורייתא כל איסור ברובא וירעו כי היכי דלא נפסדינהו לגמרי ואי מהכא ה"א ה"מ לגבוה דמאיס אבל להדיוט אימא לא כלומר אבל מידי דהדיוט כגון חולין דקילי אימא ניבטלו ברובא קמ"ל וז"ל הסוגיא אשר שם ר"פ כל האסורין עם פירש רש"י ז"ל אשר שם אוסרין כל שהן מאי קמ"ל דלא בטלי ברובא תנינא כל הזבחים וכו' אפילו אחד ברובא ימותו כולן ומשני איצטריך סד"א התם הוא גבי חטאות

המתות ושור הנסקל דאיסורי הנאה נינהו ומש"ה חשיבי ולא בטלי אבל הני דמתני' דהכא רובע ונרבע דמותרין באכילה להדיוט דבהכי עסיקינן שרבע או נרבע על פי עד א' או על פי הבעלים אימא ליבטלו ברובא קמ"ל מתני' דכל האסירין דלא. ובזבחים גרסינן תו ואי אשמעינן הא דתמורה ה"א הכא הוא דלגבוה מאיסי ומש"ה לא בטלי וירעו עד שיסתאבו ויאכלם ההדיוט אבל מילתא דלהדיוט נמי אסירא אימא ליבטיל קמ"ל התם ימותו דאפילו לגבי הדיוט לא בטיל דלימא ירעו עד שיסתאבו ויפדו ויאכלם הדיוט. ופרכינן ורובע ונרבע נמי תנינא התם בזבחים דירעו עד שיסתאבו ויביא וכו' ומשני חדא בחולין וחדא בקדשים מתניתין דכל האסורים מיירי בנתערבו כשהן חולין ואח"כ הקדישן וההיא דזבחים מיירי בנתערבו כשהן קדושים דהתם קתני כל הזבחים וצריכי דאי אשמעינן גבי קדשים משום דמאיסי אבל גבי חולין דלא מאיסי בשעת תערובת דלא שייך בהו חלק גבוה אימא ליבטלו וכי מקדש להו קדשי שפיר דהא כבר איבטיל ליה איסור וליקרבו קמ"ל ופרכינן ובחולין נמי תנינא דאפילו בחולין ממש לא בטלו ברובא בעלי חיים וכל הנך דחשיבי וכדתנן בפ' בתרא דע"ז ואלו אסורין ואוסרין כ"ש יין נסך וע"ז וכו' ומשני צריכי דאי אשמעינן התם ה"א משום דאיסורי הנאה הוא דלא בטלי אבל הכא דלאן איסורי הנאה ה"א דליבטלו ואי אשמעי' הא ה"א משום דלגבוה דמאיס אבל להדיוט אימא אפילו איסורי הנאה ליבטלו ברובא קמ"ל ופרכינן התם בגמרות כתיבת יד ומ"ש לענין תערובת קדשים במתני' דכל הזבחים דקתני איסורי הנאה ואיסורי אכילה בהדי הדדי איסורי הנאה כגון חטאות המתות ושור הנסקל ואיסורי אכילה כגון טרפות ובתערובת חולין במסכת ע"ז אפסיק ותני איסור הנאה לחוד בפ' בתרא במתניתין דואלו אסורין ואוסרין בכל שהן יין נסך וכו' ואיסור אכילה תני לחוד שם בפ' שני ואלו שאין איסורן איסור הנאה חלב שחלבו עו"ג וכו' ומשני משום דהתם בפ' בתרא דע"ז קאי גבי יין נסך ובעי לפרושי איסוריה דיין נסך פריש נמי כל איסורי הנאה דדמיין ליה לחוד והכא נמי גבי זבחים משום דבעי לפרושי האסורין לגבוה תנא כל דאסורין לגבוה לגבי מזבח דדמו ליה דבין איסורי הנאה בין איסורי אכילה אסורין לגבוה ע"כ והדר פריך הכא בגמרא וניבטלו ברובא דהא כתיב אחרי רבים להטות ומסיק רב אשי בעלי חיים חשיבי ולא בטלי וכתב הר"ן ז"ל בפ' גיד הנשה דף תשי"ד אבל משום בריה לא כיון שאין אסורו מעצמו מתחלת ברייתו כגון גיד הנשה וכיוצא בו ע"כ והדר פריך בגמרא ונכבשינהו דנניידו פירש יכופו אותם שינדו דלא להוי קבוע ומשני גזרה משום קבוע דילמא אתי למימשך ולמנסבינהו חד חד כי לא ניידי דה"ל קבוע וכמחצה על מחצה וליכא למיסמך ולמימר מדרובא פריש. ואמר רבא אפילו בדיעבד אי אקריב לא הורצה

ואע"ג דגבי עירוב קנים תנן ברפ"ג דמסכת קנים דבכהן שאינו נמלך מחצה כשר ומחצה פסול אע"ג דבנמלך אמרינן התם בפ"ק דכולן ימותו ההיא כמ"ד ב"ח אינם נדחין ותנא דמתניתין אליבא דרבא הוא ר' יהודה דס"ל בעלמא ב"ח נדחין. תו משמע בגמ' דלרב דאמר גבי טבעת של ע"ז שנתערבה בק' טבעות אם נפלה אחת מהם לים הגדול הותרו כולן דתלינן לומר דהך דע"ז הוא דנפל הה"נ דבמתניתין כיון דמת א' מהם הותרו כולן דאמרינן דאיסורא מית כיון דמדאורייתא בכל מילי ברובא בטלי ובלבד שיקריב אלו הנותרים שנים שנים וכמו שפירש ר"ע ז"ל בסמוך בסימן ה' וביד פי"ו דהלכות מאכלות אסורות סימן ז'. ובטור י"ד סימן ק"י. ועיין בהר"ן ז"ל פ' גיד הנשה דף תשי"א ע"א ותוסיף לקח טוב:

שנעברה בו. בדלי"ת ואית דגרסי לה ברי"ש אבל ודאי עבירה ברי"ש אבל התם בפ' עגלה ערופה בברייתא (סוטה דף מ"ו) ודאי שנעבדה בהן עבודה גרסינן בדלית תרויהו כדמוכח התם בגמרא וכדפירש שם רש"י ז"ל וכדפי' ג"כ בספר קרבן אהרן רפ"ז דפ' אמור ואיתא בפ' האומר דקדושין דף ס"ו:

או שהמית. אית דלא גרסי מלת או וכן מוכרח מפירש רש"י ז"ל שהעתיק כבר ר"ע ז"ל דמפרש ואזיל מאי היא כגון וכו':

או על פי הבעלים. בפי' ר"ע ז"ל דקיי"ל מן הצאן להוציא את הנוגח ע"כ אמר המלקט פירש ויו דומן הצאן להוציא וכו' וביד פ"ג דהלכות איסורי מזבח סימן ו':

ובטרפה. בגמרא בעי האי טרפה ה"ד אי דידע לה ליתי ולישקלה ואי לא ידע לה מנא ידע דאיערב ומשני ר' ירמיה כגון דאיערב בולד טרפה ור"א היא דאמר בס"פ ששי דתמורה ולד טרפה לא יקרב ע"ג המזבח. ואיכא תו תרי שנויי אחריני דדבי ר' ינאי אמרי כגון דאיערב נקובת הקוץ שהיא כשרה ומום נמי לא הוי דהדר ברי בדרוסת הזאב ור"ל אמר דאיערב בנפולה וקסבר ר"ל דלית לה בדיקה דאפילו אם עמדה צריכה מע"ל ואפילו אם הלכה צריכה בדיקה לאחר שחיטה שאין זו בדיקה. וכתבו תוס' ז"ל בפ' כ"ש דף כ"ט והא דאמרינן בפ' התערובות נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה וכו' בכלאים וטרפה ירעו עד שיסתאבו וימכרו והשתא ע"כ ימכרו לכלבים דלישראל טרפה אסירא ליה א"ש אפילו למ"ד אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים דהא דאין פודין היינו היכא דלא חזי לאכילה אבל הכא חזי לאדם אם היו נכרין דהא ר' עקיבא שרי בבכורות לזמן עו"ג על הבכור ובזבחים פ' טבול יום מוכח שר"ע אוסר בכור טרפה ב"מ להאכילו לכלבים שאפילו העור אסור כשנמצא טרפה קודם הפשט והיכא דשרי לישראל איתקש לצבי ואיל ע"כ וכתבתיו ג"כ לקמן פ' ט"י סימן ד':

ויביא בדמי היפה שבהן. ביד פ' שני דהלכות איסורי מזבח סימן י':

משנה ב

קדשים בקדשים מין במינו וכו'. עד סוף סימן ה' פ' ששי דהלכות פסולי המוקדשין סימן ד' ה' ו' ז' י"ד ט"ו ט"ז כ' כ"א כ"ב. ואיתה בתוס' פ' כל הגט (גיטין דף כ"ט) ובפ' כל המנחות באות מצה (מנחות דף ס"ב:)

בפירש ר"ע ז"ל מין במינו חטאת בחטאת עולה בעולה וכו'. כתב עליו ה"ר יהוסף ז"ל פירש זה אינו נראה דא"כ לא הל"ל לשם מה שהוא על כן נראה דרוצה לומר כגון תודה ואיל נזיר שיש להם דין אחד או זבחי שלמי צבור ואשמות ודו"ק ע"כ:

לשם מי שהוא וזה יקרב לשם מי שהוא. כצ"ל ופירשו תוס' ז"ל לשם מי שהוא היינו סתמא דסתמא נמי כלשמו דמי ע"כ. משמע דאפילו מלות לשם מי שהוא לא יאמר ולפי מה שכתבתי בסמוך בשם הר"ר יהוסף ז"ל משמע דלא גריס מי אלא מה:

מין בשאינו מינו ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן. כתב רש"י ז"ל ונ"ל דלא גרסינן וימכרו אלא ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה וכו' ובתחלת חלולן יאמר כל מקום שהיא עולה תהא מחוללת על אלו וכל מקום שהן שלמים יהיו מחוללין כל אלו ויביא מאלו עולה ומאלו שלמים ותדע דלא גרסינן ליה דהא נתערבו בבכור ובמעשר דקתני נמי וימכרו אי אפשר דהא תנן במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום וילפינן לה בבכורות דהאי לא יגאל לא ימכר הוא אלא ה"ג ירעו עד שיסתאבו ויאכל כבכור וכמעשר ע"כ:

חוץ מן החטאת עם האשם. גרסינן. בגמרא פריך מ"ש חטאת ואשם דהאי זכר והאי נקבה חטאת ועולה נמי ופרקינן איכא שעיר דהוא חטאת והוא זכר ומיערב בעולה ומקשינן חטאת ואשם נמי מ"ט לא מיערבי דהא איכא שעיר נשיא ופרקינן משום דהאי שער והאי צמר. ומקשינן פסח ואשם נמי לא מיערבי דפסח הוא בן שנה דכתיב שה תמים זכר בן שנה ואיל הוא בן שתי שנים והיכי קאמר במתניתין דיכולין להתערב דהא לא מפיק אלא חטאת ואשם ופרקינן איכא אשם נזיר ואשם מצורע דכתיב בהו כבש וסתם כבש בן שנה הוא ואיבעית אימא איכא בן שנה דמיחזי כבן שתי שנים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה:

משנה ג

אשם שנתערב וכו'. ס"פ מי שהיה טמא ובירושלמי פ' שני נדרים:

ירעו עד שיסתאבו. אית דל"ג ליה וכן הוא שם ס"פ מי שהיה טמא וכן משמע ג"כ מפירוש רש"י ז"ל ורמזו ר"ע ז"ל שכתב אלא ירעו ויסתאבו וימכרו כדאמרן גבי קדשים

בקדשים מין בשאינו מינו ע"כ וכן הוא שנוי בפירוש בת"כ פ' צו פרשה ד' במלתיה דת"ק וע"ש בספר קרבן אהרן. וגם בתוי"ט כתב דכן נראה דל"ג ליה מדלא קתני נמי וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן וכו' ע"כ:

ר"ש אומר וכו' ויאכלו כחמור שבהן אמרו לו אין מביאין קדשים לבית הפסול. נראה דר"ש לא חייש לטעמא דאין מביאין קדשים לבית הפסול וכן לקמן בפ' עשירי לא חייש וכן בכמה דוכתי לא חייש וכמו שכתבתי בפ"א דשביעית סימן ז' והכי מוכרח מן הגמרא דאפילו לכתחילה אית ליה מביאין קדשים לבית הפסול דס"ל מוטב להביא קדשים לבית הפסול ולמעט באכילתן מלנתקן לרעייה:

חתיכות בחתיכות. אם נתערבה חתיכת קדשי קדשים בחתיכה של קדשים קלים עכ"ל רעז"ל אמר המלקט וזמן אכילתן שוה כגון תודה בחטאת ואשם דשניהם ליום ולילה או חתיכה וכו' יאכלו כתמור שבהן ובהא רבנן מודו דליכא תקנתא דהא תתיכות הם:

משנה ד

אברי חטאת וכו'. פרק התכלת (מנחות דף מ"ח:)

משנה ה

אברין באברי בעלי מומין ר' אליעזר אומר וכו'. בפירקין דף ע"ד ומשמע התם דס"ל כחנן המצרי דס"ל דאפילו שחוטין אינם נדחין. ואיתה בתוס' פ' בכל מערבין (עירובין דף ל"א) ובפ' שני שעירי (יומא דף ס"ד) ובפ' הישן (סוכה דף כ"ד) ובפ' גיד הנשה:

כרעים של אחד מהם. אית דגרסי כרעו של אחד מהם. ובגמרא רישא דמתניתין דקתני דבבשר חטאת פליגי רבנן וקתני נמי אברין באברי בעלי מומין לר' אליעזר לא יקרבו אא"כ קרב א' מהם קודם שנמלך דלא כי האי תנא דתניא ר' יהודה אומר לא נחלקו ר' אליעזר וחכמים על אברי חטאת שנתערבו באברי עולה שיקרבו ברובע ונרבע שלא יקרבו על מה נחלקו על אברי עולה תמימה שנתערב באברי בעלת מום שר"א אומר יקרבו ורואה אני אברי בעלת מום למעלה כאילו הן עצים וחכמים אומרים לא יקרבו ובעי בגמרא מ"ש רובע ונרבע דלא חזו בעלת מום נמי לא חזו ומסיק אלא טעמיה דר' אליעזר מום בם דמשמע כשהן בפני עצמן הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו ורבנן מום בם הוא דלא ירצו הא עבר מומן ירצו ור' אליעזר מבם בהם ורבנן בם בהם לא דרשי ופרכינן אי הכי רואה אני הא רחמנא אכשריה ומשני לדבריהם קאמר להו לדידי רחמנא אכשריה לדידכו אודו לי מיהת בשר בעלי מום כעצים דמי מידי דהוה אבשר חטאת דאודיתו לי בה ברישא דיקרב לשם עצים ורבנן הכא מאיסי התם לא מאיסי:

משנה ו

דם שנתערב במים. פ' הקומץ רבא דף כ"ב ובפ' כסוי הדם (חולין דף פ"ז) ותוס' פ' הגוזל קמא (בבא קמא דף ק'.) וביד כולה מתניתין עד סוף סימן ח' פ' שר דהלכות פסולי המוקדשין סימן כ"ב כ"ג:

אם יש בו מראה דם כשר. וה"מ כשנפלו המים לתוך דם של קדשים אבל אם נפל דם של קדשים לתוך מים אמרינן קמא קמא בטיל עכ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט ולענין כיסוי הדם אינו כן דאין דיחוי אצל מצות אלא בדבר קדושה כדכתבינן בפ' כסוי הדם בס"ד:

נתערב בדם בהמה או בדם החיה. חיה ממש וי"מ חיה בהמה בחייה שיצא ממנה דם הקזה תוספות חיצוניות. וז"ל תוס' אחרות נתערב בדם וא"ת כ"ש בדם החיה וי"ל דלהידיעך כחו דר' יהודה תנייה ע"כ גליון:

נתערב בדם בהמה או בדם החיה רואין אותו כאילו הוא מים. והא דאמר רבא בגמרא אמור רבנן מין במינו ברובא כתבו תוס' ז"ל דהיינו דלא כתנא דמתניתין דאית ליה רואין אפילו דם בדם. עוד הקשו תוס' ז"ל וא"ת דם בהמה וחיה היכי זריק ליה למזבח נהי דאמרינן רואין אותו כאילו הוא מים ולא מבטל דם אחר מ"מ מים גמורין לא הוו ולא בטל ממנו שם חולין והעלו דלמאן דאמר חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא גם העלאתן לאו דאורייתא ושרי להעלותן והוכיחו זה מפרק ואני:

ר' יהורה אומר אין דם וכו'. פ' כל הפסולין (זבחים דף ל"ה) ודף ל"ו ובפ' תנוקות דף ע"א. ובגמ' בברייתא אמרה ר' יהודה משום ר"ג דאין דם מבטל דם לעניין זריקה וכסוי הדם ואין רוק טהור מבטל רוק הזב. ואין מי רגלים טהורים מבטלין מי רגלים של זב. וכתבו תוס' ז"ל דש דפעמים רואין מן המבטל כגון במתניתין שנתערב בדם בהמה. נתערב ביין ופעמים מן הבטל גבי ההיא ברייתא דקתני דלי טמא שהוא מלא יין לבן וחלב והטבילו רואין אותו כאילו הוא יין אדום ופעמים דאמרינן רואין להחמיר כי ההיא דדלי ופעמים להקל כגון במתניתין דמכשרינן ליה לזריקה וי"ל דהכל תלוי בבטל דבשביל המיעוט שלא יתבטל רואין המיעוט או הרוב בין להקל בין להחמיר ע"כ:

משנה ז

נתערב בדם פסולין. תוס' פ' המזבח מקדש (זבחים דף פ"ז:)

בדם פסולין. כגון ברובע ונרבע או בנשחט חוץ למקומו או חוץ לזמנו:

ישפך לאמה. דגזרינן דילמא אתי לאכשורי דם פסולין בעינייהו וכן דם התמצית והאי דלא גזרינן הכי בנתערב בדם בהמה או בדם החיה משום דחולין בעזרה לא שכיחי אבל פסולין שכיחי ובדם התמצית ת"ק סבר דפעמים שכיחי להיות רבים על דם הנפש:

בדם התמצית. תוס' פ' כל הפסולין (זבחים דף ל"ד) ודפ' התכלת (מנחות דף מ"ח:)
ר' אליעזר. ביוד:

משנה ח

דם תמימין בדם בעלי מומין. אית דל"ג מלת תמימים דודאי בהכי מיירי. וגם ה"ר יהוסף ז"ל מחקה וכתב כן מצאתי וכן נ"ל נכון דהא כולה מתניתין איירי בתמימים וכן גרסינן נמי לעיל אברין באברי בעלי מומין ונ"ל לפ' דהא דקאמר דם בדם ולא קאמר סתם בדם הוא משום דבעי למימר כוס בכוסות ע"כ:
ישפך לאמה. דמילתא דשכיחא היא וישפך לאמה גזרה שמא ירבה עליו ויכשירהו:
ר' אליעזר אומר אם קרב וכו'. כצ"ל. ולא הכשיר ר' אליעזר אלא שני כוסות אבל אחד אחד לא ומאי חוץ מאחד מהם דאמרי רבנן זוג אחד וכמו שפירש ר"ע ז"ל במחלוקתם באברים:
בסוף פי' ר"ע ז"ל אימא לא צריכא. אמר המלקט ואי אתמר בהא בהא קאמרי רבנן אבל בהא אימא מודו ליה לר"א צריכא. וביד כולה מתניתין עד סוף סימן י"א פ' שני דהלכות פסולי המוקדשין סי' י"א י"ב י"ג:

משנה ט

הניתנין למטה וכו'. תוס' פ' קבלה דף כ"ו:
ורואה אני את הניתנין למעלה. ס"א את התחתונים למעלה:
ואם לא נמלך ונתן כשר. דהא ניתן ממנו למעלה עכ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט דסברי יש בילה ויחזור ויתן למטה ור' אליעזר נמי לר"ל ולרבא ס"ל דיש בילה אבל לרב אשי ס"ל דאין בילה והא דמכשר ר' אליעזר אפילו לכתחילה ליתן למעלה ולחזור ליתן למטה לאו משום דיש בילה דלאו בבלול בכוס אחד פליגי אלא כשנתערב כוס של עולה בכוס של חטאת וקאמר ר' אליעזר יתן משני הכוסות למעלה ומשני הכוסות יחזור ויתן למטה ורואין את דם הכוס של העולה הניתן למעלה כאילו הוא מים ורבנן לית להו רואין ומ"מ מתניתין דלא כר' יהודה דתניא א"ר יהודה לא נחלקו ר"א וחכמים על דם חטאת שנתערב בדם עולה שיקרב לד"ה דאפילו רבנן אית להו רואין ברובע ונרבע שלא יקרבו על מה נחלקו על דם תמימים שנתערב בדם בעל מום שר"א אומר יקרב דהא כתיב מום בם ודרשינן מום בם כלומר בעיניה הוא דלא ירצו הא ע"י תערובת ירצו ורואה אני את דם בעל מום על המזבח כאילו הוא מים ורבנן דרשי למום בם להא עבר מומם ירצו ור' אליעזר מבם בהם ורבנן בם בהם לא דרשי. תו גרסינן בגמרא אמר ר"ל לא שנו דפליגי רבנן עליה דר' אליעזר ואמרי ישפך לאמה אלא שנתערבו דם החטאת בדם העולה לפני

מתן דמים דבההיא פסלי רבנן דלית להו רואין ואסור לשנות את מקומן לתת את העולה למעלה מן החוט מפני הכשר חטאת אבל סוף חטאת שנתערבה בתחלת עולה פירוש שנתערבו שירי חטאת בתחלת עולה אין כאן מחלוקת ויתנם למטה מן החוט דמקום תחלת מתן דם עולה כשר לשיירי חטאת ויזרקם לקיר המזבח ומאליהם שותתין ליסוד ואין כאן שנוי מקום ור' יוחנן ואי תימא ר' אלעזר אמר עדיין היא מחלוקת אף בסוף חטאת ותחלת עולה דלאו חד מקום הוא דשיריים צריכין איצטבא שישפכם ע"ג היסוד ממש העשוי כאיצטבא ולא יזרקם לקיר הזקוף כמשפט העולה הלכך אף בסוף חטאת ועולה ס"ל לרבנן דישפך לאמה ולר' אליעזר דאית ליה רואין כשר:

משנה י

הניתנין מתנה אחת וכו'. פ' המוצא תפילין (עירובין דף ק'.) ובפ' ראוהו ב"ד (ראש השנה דף כ"ח.) ובירושלמי ס"פ המוצא תפילין ובפ' אלו עוברין:

מתן ד' במתנה אחת. היינו שתים שהן ד' כגון עולה או שלמים דלמטה דאי ד' ממש כגון חטאת אמאי ניתן מתנה אחת לר' יהושע הא רבנן סברי ישפך לאמה לפי שזה למטה וזה למעלה. תוס' ז"ל. אלא כשהוא עצמו. אבל עכשיו דאגב זריקת הדם של מתן ד' הוא נזרק הוי לשם מים וליכא משום בל תוסיף:

לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא עצמו. אבל כשהוא מעורב לא:

א"ל ר"א כו'. וראיתי שמחק ה"ר יהוסף ז"ל שלש מלות לו השנויות במשנה אמר לו ר' אליעזר אמר לו ר' יהושע אמר לו ר' אליעזר על פי רוב הספרים אמנם אמר לו ר' יהושע האחרון לא מחקה וכתב כן מצאתי בכל הספרים דגרסינן הכא לו ע"כ:

משנה יא

הניתנין בפנים וכו' ישפכו לאמה. דלא אמרינן רואין וכו' לשון ר"ע ז"ל עד כיון דאיכא חטאת ואשם שאם נתערב וכו'. אמר המלקט כן מצאתי הלשון כיון דאיכא חטאת ואשם שאם נכנס דמן לפנים פסולין לר' אליעזר כדקתני סיפא דמתניתין אם נתערב דמים בדמים הפנימיים וכו':

נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים כשר. וכגון דיהיב דמים הפנימיים בחוץ לשם מים דאי לאו הכי היאך חוזר ונותן בפנים והלא כבר נתכפר לשמואל לפי מה שפירשתי בגמרא לעיל פ' שני דמזבח חיצון לדמים הפנימיים כמקומו דמי וכי ה"ג מיירי סיפא בפנים וחזר ונתן בחוץ שהכניס דמים החיצונים לשם מים וקצת קשה אמאי פסול כשמכניס לשם [מים] דלכפר כתיב י"ל דכיון דאיערוב בדמים הפנימיים ואינהו אתו לכפר הבאה לכפר איכא ואשר יובא לכפר קרינן ביה תוס' וריב"א ז"ל:

שהיה ר' עקיבא אומר כל הדמים וכו'. פ' המקבל (בבא מציעא דף קי"ד) ובפ"ק דזבחים דף י"א. ועיין בספר קרבן אהרן רפ"ח דפ' צו:

וחכמים מכשירין. בכל הקרבנות חוץ מחטאת החיצונה דמפסלה משום וכל חטאת אשר יובא וכו' לשון ר"ע ז"ל אמר המלקט מדמה אתא למעוטי ולא דם האשם ור' אליעזר סבר דמה למעוטי בשרה ורבנן סברי דם דמה דרשינן ור' אליעזר סבר דם דמה לא דרשינן ולרבנן להכי אתקש אשם לחטאת דמה חטאת טעונה סמיכה כדכתיב וסמך ידו על ראש החטאת אף אשם טעון סמיכה:

משנה יב

חטאת שקבל דמה בשני כוסות וכו'. ירושלמי פ' כיצד צולין דף ל"ה ע"א. וביד פ"א דהלכות פסולי המוקדשין סימן ל"ה ובפ' שני סימן ט"ו ט"ז:

ר' יוסי הגלילי מכשיר בחיצון. לתת ממנו מתנותיו והקרבן כשר:

וחכמים פוסלין. דכתיב אשר יובא מדמה ואפילו מקצת דמה מדלא כתיב את דמה עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט ור' יוסי הגלילי סבר דהאי קרא בחטאות הפנימיות שדמם נכנס לפנים מצוה כתיב ואמר קרא שאם אירע בהן פסול ישרפו אבית הבירה בעזרה ולא חוץ לשלש מחנות כמצותן בכשרותן כדכתיב בהאי קרא בקדש באש תשרף שתהא שריפתם בקדש וליתן לא תעשה על אכילתן בין כשרין בין פסולין כדכתיב לא תאכל דבמקומן לא נאמר לאו על אכילתן וכתבו כאן אבל פסול דחצונה שנכנס דמה לפנים מהן לא הובא את דמה נפקא ליה והתם כוליהו משמע. ועיין בספר קרבן אהרן פ' צו פ"ח:

מקום שהמחשבה פוסלת בחוץ לא עשה את המשואר כיוצא מקום וכו' כך צ"ל:

נכנס לכפר אע"פ שלא כפר פסול דברי ר' אליעזר. נראה דר' אלעזר גרסינן בלי יו"ד. וכן הוא שם בירושלמי. ובגמרא בברייתא יהיב טעמא דר' אלעזר יליף לכפר דאשר יובא מדמה מלכפר דוכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר ומזהיר שפורשין מן ההיכל בשעת הקטרה מה להלן בבאו לכפר משמע מתחלת ביאת המכפר הוזהרו חבריו לפרוש הלכך לכפר ועדיין לא כיפר משמע אף כאן אשר יובא מדמה לכפר מתחלת הבאתה ע"מ לכפר משמע שנפסל הלכך אע"פ שלא כפר ור"ש יליף מהכא נאמר כאן לכפר ונאמר להלן ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמם לכפר וגו' מה להלן בשכפר הכתוב מדבר דהא שריפה בתר כפרה היא אף כאן כשכפר ובהא פליגי דר' אליעזר סבר דנין חוץ מחוץ פירש דם חטאת החיצונה שהכתוב מלמדך שתעמוד בחוץ ולא יכניסוה לפנים מאדם זה שהכתוב מזהירו שיעמוד בחוץ ואין דנים חוץ מפנים

פירש מפר יום הכפורים שהבאתו מצוה לפנים ור"ש סבר דנין בהמה מבהמה פירש חטאת החיצונה מחטאת פנימית ואין דנין בהמה מאדם:
ר' יהודה אומר וכו'. פ' כל הפסולין (זבחים דף ל"ו:)
אם נכנס שוגג כשר. בגמרא דייק הא מזיד פסול כשכפר וכר"ש או אפילו בשלא כפר וכר' אלעזר ופשיט דבשכפר וכר"ש סבירא ליה דיליף מלכפר דבפר החטאת. וע"ש בספר קרבן אהרן:
שהציץ מרצה על הטמא ואינו מרצה על היוצא. בפ' כל שעה (פסחים דף ל"ד) כתבו תוס' ז"ל דר' יהושע ס"ל דזריקה מועלת ליוצא כר' עקיבא דריש מעילה דאמר זריקה מועלת להוצאת בשר מידי מעילה וכ"ש להרצאה דהא וכו' ע"ש:

פרק ט

משנה א

המזבח מקדש וכו'. פ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף ל"ד) ובפ' קבלה דף כ"ז אמר ר' אלעזר מזבח פנימי מקדש פסולין ועדיף מזבח פנימי ממזבח החיצון שאין החיצון מקדש אלא בראוי לו לאפוקי קמצים שלא קדשו בכלי והפנימי מקדש בין ראוי לו בין שאין ראוי לו מ"ט האי רצפה כלומר בנין אבנים שלא נמשח לפיכך אין קדושתו חמורה כפנימי שהוא כלי שרת המיטלטל ונמשח עם המשכן ועדיף פנימי נמי משאר כלי שרת דלא מקדשי פסולין ליקרב ומזבח מקדש:
את הראוי לו. ופליגי תנאי בפירושא דמתניתין מאי ניהו הראוי לו וכה"ג בחזקת הבתים דר' ישמעאל ור' עקיבא קא מפרשי בסיפא חזקה דרישא ובפ' כ"ג דן גבי לא ירבה לו נשים תוס' ז"ל וביד פ"ג דהלכות פסולי המוקדשין סימן ג' י"ד:
שנאמר היא העולה על מוקדה. מה העולה וכו'. כך צ"ל:
ר"ש אומר הזבח כשר והנסכים פסולין. ר"ש ס"ל וכו' לשון ר"ע ז"ל עד יצאו נסכים הבאים בגלל הזבח. אמר המלקט ור' עקיבא ור' יוסי הגלילי דרשי לקרא בגוונא אחרינא ובגמרא מפרש רב פפא מאי איכא בין תנאי דידן לתנאי דמתניתא דתנאי דידן ר"ג ור' יהושע ס"ל דקמצים שקדשו בכלי לא ירדו דהא גמרי לה ממוקדה וממזבח. והני בני מוקד ומזבח נינהו עד שלא נפסלו ולר' יוסי הגלילי ור"ע דהיינו תנאי דמתניתא ירדו דעולה בעינן אבל מנחה תרד. אמר ר"ל מנחה הבאה בפני עצמה כליל כגון המתנדב מנחת נסכים בלא זבח לדברי ר"ג ור' יהושע דמתניתין דמרבי כל הראוי לאשים ולר"ש נמי דמרבי כל הבא בגלל עצמו אם נפסלה ועלתה לא תרד וכי פליג ר"ש בבאה בגלל זבח

אבל לדברי ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא תרד דהא לא מרבו אלא עולה ודוגמתה מין בהמה ועוף ולא מנחה. ואם מנחה הבאה עם הזבח נפסלה ועלתה לדברי ר"ג ור' יהושע לא תרד דהא בת מוקדה ומזבח היא לדברי ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא ור"ש תרד. נסכים הבאים בפני עצמן כגון המתנדב יין בלא זבח לדברי ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא ור' יהושע ירדו לדברי ר"ג ור"ש לא ירדו. נסכים הבאים עם הזבח לדברי כולן ירדו לדברי ר"ג לחודיה לא ירדו:

הנסכים כשירים והזבח פסול. עי' בתוי"ט וריב"א ז"ל תירץ דמ"מ כשרים קרי להו כיון דאפשר להיות זבח פסול והנסכים כשרים כגון שיש זבח זבוח באותה שעה דאם יש זבח יקרבו עמו כדאיתא בהתודה משום דלב ב"ד מתנה עליהם ע"כ. ושנוייה פלוגתא דכולהו הני תנאי בת"כ ריש פ' צו:

משנה ב

ואלו אם עלו לא ירדו. פ' ב"ש (זבחים דף מ"ג) ותוס' פ"ק דמנחות דף ז' ודפ' התודה דף ע"ט. ובגמרא ר"פ יוצא דופן ברייתא. וכתבו שם תוס' ז"ל היינו לן דדם והנותר היינו לן דאימורים דאילו בשר אפילו אינו נותר ירד דכל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו ע"כ. וביד שם פ"ג דהלכות פסולי המוקדשין סי' ו' ז' ח':

ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו. כצ"ל:

ושקבלו פסולין וזרקו את דמו. בגמ' בברייתא מוסיף והניתנים למטה שנתנם למעלה ושלמעלה שנתנם למטה והנתנים בחוץ שנתנם בפנים והניתנים בפנים שנתנם בחוץ ופסח וחטאת ששחטן שלא לשמן שאם עלו אבריהן למזבח החיצון לא ירדו ומרבי לכולהו מקרא דכתיב תורת העולה ריבה תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו וכתבו תוס' ז"ל אע"ג דתני במתניתין [אלו תנא ושייר] הנך דחשיב בברייתא ושמא משום דמהני דהכא שמעינן להו דכ"ש הנהו ובברייתא נמי בהנך דירדו לא חשיב זקן וחולה ומזוהם ונדמה וטומטום ואנדרוגינוס ושמא הוו בכלל הנהו דחשיב ע"כ. עוד כתבו ז"ל ושקבלו פסולין וזרקו את דמו בגמרא פליגי ר' יוחנן ור"ל אי מיירי דקבלו וזרקו דתרויהו נעשו בפסולין וכמו כן מדקדק בריש מעילה ע"כ. ועיין בתוס' דבר"פ יוצא דופן:

ר' יהודה אומר שנשחטה בלילה וכו' אם עלתה תרד. דכתיב זאת תורת העולה היא העולה זאת היא העולה הרי כאן שלשה מיעוטין למעוטי וכו'. וכתבו תוס' ז"ל הא דהעולה שנייה אבל העולה קמא אתא להעולה עולה ראשונה שבפנחס כדקאמר רבא בפ' תמיד נשחט ותורה הוי רבוי לר' יהודה לאינך פסולין דאם עלו לא ירדו כר"ש דלא ממעט אלא הנך שלשה ע"כ. עוד כתבו ז"ל וא"ת והא ר' יהודה אית ליה בפ"ק דמכילתין

דרצפה מקדשת כמזבח וא"כ כולם עלו והיכי משכחת פסול בכל הנהו לבד מהני תלת כיון דאם עלו לא ירדו וי"ל כגון שיש הפסק בין הבהמה לרצפת העזרה ע"כ. ואיתא להא בנדה ר"פ יוצא דופן. עוד הקשו ז"ל דקדשי קדשים ששחטן בדרום דאמרינן בריש מעילה דאליבא דר' יהודה דכ"ע ל"פ דתרד אמאי והא ליכא מיעוטא רביעי וי"ל דשחיטה בדרום הוי כעין שחיטת חוץ וכמו דחנקינהו דמו כדקאמר התם לר"ש ע"כ:

כל שפסולו בקדש. פ"ק דמעילה דף ג' ועיין תוס' בפ' חטאת העוף (זבחים דף ס"ח.) ופלוגתא דר' יהודה ור"ש שנויה בת"כ ריש פרשת צו:

משנה ג

אלו שלא היה פסולן וכו' ובעלי מומין. פרק כל הפסולין (זבחים דף ל"ה.) ותוס' פ' התערובות דף ע"ז:

רבי עקיבא מכשיר בבעלי מומין. בדוקים שבעין ודוקים פי' רש"י ז"ל דהיינו טילא בלע"ז כמו הנוטה כדוק שמים ולהכי לא ירדו דאין מומן ניכר כ"כ לישנא אחרינא דוקים שיש לו מום בעפעפים ולהכי קרי לעפעפים דוק שהוא על העין כרקיע על הארץ וכן בספרי העין דומה לעולם קטן העפעפים כנגד הרקיע והתחתון כנגד הארץ והלבן שמקיף את העין כנגד ים אוקינוס שסובב את העולם והשחור שבו שהוא עגול דומה לגלגל חמה ע"כ:

רבי חנינא סגן הכהנים אומר דוחה היה וכו'. גמרא מאי קמ"ל איבעית אימא מעשה קמ"ל ואב"א מאי דוחה כלאחר יד ולהאי שנוייא בתרא פליג ר' חנינא את"ק. בפירוש ר"ע ז"ל צריך להיות והלכה כר' חנינא סגן הכהנים. וגם זו שנויה בת"כ:

משנה ד

כשם שאם עלו וכו'. פ' ב"ש (זבחים דף מ"ג.) ובגמ' אמר עולא לא שנו אלא שלא משלה בהן האור אבל משלה בהן כל דהו יעלו דנעשו לחמו של מזבח ואיכא מאן דתני להא דעולא אסיפא דקתני העצמות והגידים והקרנים והטלפים בזמן שהן מחוברין יעלו פירשו פירש שחלצום מן הבשר לפני העלאתם לא יעלו והה"נ דאם עלו ירדו כדאמרינן לקמן בברייתא אליבא דרבי ומוקמינן מתניתין אליביה אמר עולא ל"ש אלא שלא משלה בהן האור אבל משלה בהן האור יעלו מאן דתני אסיפא כ"ש ארישא דבשר עולה או אימורים בני הקטרה נינהו אם לא נפסלו והני כיון דמשלה בהן האור קדשינהו כמות שהן פסולין אבל עצמות וגידים לאו בני הקטרה נינהו דכתיב ועשית עולותיך הבשר והדם הלכך לא שייכא בהו ממשלת האור לקדושינהו ומאן דמתני ארישא אבל אסיפא לאו בני הקטרה נינהו:

וכולן שעלו חיים לראש המזבח. לאו אפסולין דתנא ברישא קאי דלא שייך בהו חיים דבכל הפסולים הנזכרים באם עלו לא ירדו אין בהם פסול מחיים אלא ר' עקיבא קאמר לה כמו שפירש ר"ע ז"ל ואשמועינן עלו חיים ירדו הא שחוטין לא ירדו:

עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד. בעולה כשרה מיירי לדברי הכל עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט למ"ד אין הפשט וניתוח בראש המזבח מוקי לה בגמ' כגון שעלתה כשרה לראש המזבח ומששחטה בראש המזבח וזרק דמה נפסלה הלכך יפשיט וינתח במקומה דאי מחית לה תו לא סלקא ודקשיא לך פסולה לאו בת הפשט היא כיון דהיתה לה שעת הכושר להפשיט קודם פסולה בת הפשט וניתוח היא ואפילו היא למטה והבשר פסול ונשרף דר"א בר"ש היא דאמר בברייתא בגמרא פ' טבול יום כיון שנזרק דמה והורצה בשר שעה אחת להקטיר ונפסלה יפשיטנה ועורה לכהנים ואין עורה נשרף עמה הלכך השתא נמי כי איתה בראש המזבח ונקטרת בעיא הפשט וניתוח. וביד שם בפ"ג דהלכות פסולי המוקדשין סימן ב' ד' ח' ט':

משנה ה

אלו אם עלו ירדו וכו' הצמר שבראשי כבשים וכו' עד סוף הפרק פ' ששי דהלכות מעשה הקרבנות סימן ב' ג' ובפ"ג דהלכות פסולי המוקדשין סי' ט"ז י"ח י"ט כ' ובפ' שני דהלכות מעילה סימן י"ב י"ג:

פירשו לא יעלו. בברייתא קתני רבי פירשו אפילו הן בראש המזבח ירדו ופירש רש"י ז"ל דמתניתין אליביה אתיא ור"י פי' כרבנן דוקא אתיא דמדקתני לא יעלו משמע דאם עלו לא ירדו וריב"א ז"ל פירש בכתיבת יד א"נ י"ל דמתני' רבי והא דקאמר לא יעלו ה"ק דאם עלו ירדו אלא אגב דנקט מחוברין יעלו נקט נמי בפירשו לא יעלו. ואיתה ברייתא בריש פרק גיד הנשה. ונלע"ד דגרסינן פָּרְשׁוּ לא יעלו הפא בנקודת קמץ כדא' כל דפריש מרובא פריש. [הגה"ה חוזרני בי. לומר דעיקר הגירסא פירשו בנקודת צירי בפ"א ואין להביא ראיה מכל דפריש וכו' שאותו הוא לשון תרגום]:

משנה ו

וכולם שפקעו וכו'. פ' שני דמעילה דף ט'. והתם בלישנא בתרא דייק וכן גחלת שפקעה מע"ג המזבח לא יחזיר מעל גבי המזבח הוא דלא יחזיר הא ע"ג המזבח מצד זה לצד זה יחזיר וטעמא גחלת משום דאית ביה ממשא מש"ה חשיבא להחזירה ומועלין בה אפילו לאחר תרומת הדשן הא אפר דלית ביה ממשא אפילו ע"ג המזבח לאחר תרומות הדשן אין בו מעילה ואין צריך להחזיר וקשיא לר' יוחנן דאמר התם הנהנה מאפר תפוח דהיינו לאחר הרמת הדשן מועלין בו ומשני אמר לך ר' יוחנן הה"נ דאפילו אפר שפקע ע"ג

המזבח מצד זה לצד אחר שבמזבח לאחר תרומת הדשן יחזיר דמועלין בו והיינו טעמא דקתני גחלת ולא דשן לאשמועינן דאפילו גחלת דחשיבא כי פקעה מע"ג המזבח לארץ לא יחזיר. וגחלת היינו דעצים דאי הוי גחלת דאימורים הא קתני להו בסיפא מה דינם:

איברים שפקעו. פ"ק דיומא דף כ':

קודם חצות. הכא מיירי דוקא באברי תמיד (הגה"ה ואברי תמיד של שחר וכן אברים של שאר קרבנות הנקרבין ביום לא מצאתי מי שדבר בהם ונלע"ד שכולן זמן אחד יש להם ולשון הרמב"ם ז"ל שם בפרק ששי דהלכות מעשה הקרבנות אברים שפקעו וכו' ושם פרק שני דהלכות מעילה ז"ל עצמות העולה וכו' ובשני המקומות מזכיר קודם חצות לילה ואחר חצות לילה עיין עליו). של בין הערבים שזמן הקטרת אבריו כתיב בקרא כל הלילה עד הבקר והאי עד הבקר קרא יתירה וקאי אוהרים דכתיב בתריה וה"ק קרא לפני הבקר דהיינו עמוד השחר והרים תרומת המזבח ולפני דהיינו חצות דכיון שהגיע חצות לילה הגיע זמן תרומת הדשן כיון שלא פירש הכתוב כמה יתן בקר לבקר ע"כ הוא חצות לילה ושמעינן מיניה דבחצות לילה תלוי זמן אברים קשים שפקעו והנהנה מהן קודם חצות מעל דאכתי לא חשיבי עיכול בדשן אבל אם פקעו אחר חצות הנהנה מהם לא מעל ואפילו החזירו דהא לא היה צריך להחזירן ובדשן מעוכל דלית ביה ממש כלל אפילו מתחלת הלילה יכול להרים ממנו תרומת המזבח וכדתנן ספ"ק דיומא וברגלים מאשמורת הראשונה וכתבו תוס' ז"ל וצ"ע במגילה ס"פ שני דקאמר כל הלילה כשר להקטרה אמאי לא קאמר נמי להרמה ע"כ. ובפ' השוחט והמעלה (זבחים דף ק"ח) איכא מ"ד דר' יוסי פליג אמתני' וס"ל דאין מחזירין פוקעין למזבח מדקאמר התם העלה וחזר והעלה וחזר והעלה אינו חייב אלא אחת ואי ס"ל דמחזירין פוקעין א"כ גם בחוץ ליחייב במוקטרי פנים שחסרו והעלן בחוץ כיון דבפנים בני הקטרה נינהו והעלה וחזר והעלה וחזר והעלה כל העלאה והעלאה חסרה היא וכמו שכתבתי שם בפ' השוחט והמעלה סי' ג' אלא ודאי ש"מ דס"ל דאין מחזירין פוקעין למזבח והקשו תוס' ז"ל התם ותימה אי פליג ר' יוסי אכולהו קראי דמייתי בגמ' בפירקין דשמעינן מיניהו דמהדרינן פוקעין:

משנה ז

כשם שהמזבח והכבש מקדשין. בגמרא בעי אויר מזבח כמזבח דמי ואם תלה אברים פסולין באויר לא ירדו או לאו כמזבח דמי וירדו ולא אפשיטא:

כלי הלח. פ"ק דמנחות דף ח' ובפ' הקומץ רבא דף י"ט:

אין כלי הלח מקדשין את היבש. בגמרא מתרגם לה אמדות הלח דהכי אמר שמואל בגמרא לא שנו דאין כלי הלח מקדשין את היבש אלא ז' מדות הלח שהיו שם הין וחצי

ההין ושלישית ההין וכו' כדתנן להו בפרק ט' דמסכת מנחות דכיון דהנך לא חזו ליבש למידי למדוד והן לא נמשחו אלא למדידה לפיכך אין מקדשין אלא ע"י מדידה אבל מזרקות אע"ג דכלי הלח נינהו מקדשין יבש דכי היכי דחזו ללח חזו לסלת למידי דמדידה דהיינו לסלת שהוא יבש שנאמר גבי מזרקות שניהם מלאים סלת ומנחה אע"ג דבלולה בשמן היא לגבי דם כיבש דמיא:

כלי הלח וכו' פירש ר"ת ז"ל דלהכי קרי ליה תנא ליבש מדה ולא כלי לפי שיבש יכולין למדוד מחוק או גדוש בכל ענין שירצה אבל דבר לח לא שייך מדה גבוהה שהרי מדת לח אינה שוה דדבר לח אינו יכול להיות גדוש ופעמים שמדת לח זה יתירה מזו כמו מדת יין יתירה ממדת מים לפי שהיין עב יותר וכן שמן מיין להכי לא קרי ליה מדה ע"כ. (הגה"ה עיין במ"ש פ"ג דכלים מ"ב ובפ"ג דמכשירין מ"ב). ועל רש"י ז"ל שפירש דלהכי נקט גבי יבש מדות משום דאין כלים מיוחדים ליבש אלא אלו דכלי שנותנין בו מנחה כלי לח הוא שמזרקות וקערות ראויין לכך הקשו עליו התוס' ז"ל דהא איכא ביסא בפ' הקומץ רבא. והאיכא מחתה לקטרת. והאיכא כף. והאיכא מכתשת בזיכא ושלחן. ובגמרא אמר רב ואיתימא רב אסי אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין כלי הלח את היבש ליפסל שאם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום נפסל דאהני ליה כלי להכשירו ליפסל כדתנן המנחות מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים. וגם זו שנויה היא שם בת"כ ריש פ' צו. ופירוש וכלן אין מקדשין אלא בקדש בעזרה:

פרק י

משנה א

כל התדיר מחברו וכו'. פ"ט דהל' תמידין ומוספין סי' ב':

שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה כך צ"ל. ואיתא בתוס' פ' שני דייני דף ק"ו:

משנה ב

וכל המקודש מחברו. ביד שם פ"ט סי' ה' ח'. ובתוס' שם. ובגמרא בעי מנא ה"מ דכל המקודש מחברו הוא קודם דת"ר בת"כ פ' ויקרא פ"ג דדיבורא דחטאות רבי אומר ופר שני בן בקר תקח לחטאת אש בא ללמד שהם ב' הרי כבר נאמר ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה ומה ת"ל ופר שני וגו' שיכול שתהא חטאת קודמת לכל מעשה עולה ת"ל ופר שני בן בקר וכו' אי פר שני יכול תהא עולה קודמת לחטאת לכל מעשיה ת"ל ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה הא כיצד דם חטאת קודם לדם עולה מפני

שמרצה אברי עולה וכו' דהא כתיב ועשה את האחד חטאת ועשייה דם משמע והאי דנקט טעמא דמפני שמרצה משום דבעי לגלויי אהנך מקודשין דמתניתין כמו שדם החטאת קודם מטעם שהוא מקודש ומרצה זהו פירוש הסוגיא לדעת הרב רבינו פרץ ז"ל ופריך בגמרא ואמאי מתנה קמייתא דמכפרה ושלמה כפרה בדידה כדאמרן כפר אע"פ שלא נתן אלא אחת היא לחוד תיקדום והנך לא ומסיק במערבא אמרי הואיל והתחיל במתנות גומר:

דם חטאת קודם לדם עולה. מפני שהוא מרצה הא דלא קאמר טעמא משום שדמה ניתן על ד' קרנות כדאמר נבי אשם משום דכיון דדם עולה אתי מכח כליל כרקאמר בגמרא לא סגי בטעמא דד' קרנות תוס' ז"ל. ועיין בספר קרבן אהרן ספ"ג דפ' מצורע שכתב דר"ש ס"ל שחטאת קודמת לכל דבר עולה אפילו לאבריה שכן אמר שם ר"ש חטאת דומה לפרקליט שנכנס לרצות ריצה הפרקליט ונכנס הדורין דהיינו העולה:

חטאת קודמת לאשם. בגמ' בעי דם עולה ודם אשם איזה מהם קודם דם עולה קודם דקאתי מכח כליל או דילמא דם אשם קודם דקאתי מכח מכפר ומסיק ת"ש חטאת קודמת לאשם חטאת הוא דקדמה לאשם אבל עולה לא מאי לאו דם לא אאימורין. דייקא נמי דקתני מפני שדמה ניתן אלמא באימורין קאי דאי בדם קאי שהיא ניתנת מיבעי ליה למיתני ש"מ:

מפני שדמה ניתן על ד' קרנות ועל היסוד. תימה אמאי לא קאמר חטאת קודמת לאשם שכן מרצה כדקאמר גבי עולה וי"ל דאשם נמי מרצה אחייבי לאוין אבל עולה אינה מרצה אלא על חייבי עשה בלבד ה"ר פרץ ז"ל:

ועל היסוד. שפיכת שירים ובאשם לא מצינו שנאמר רש"י ז"ל. וכתב עליו ה"ר פרץ ז"ל ואין נראה למורי שיחי' דלעיל בפ' איזהו מקומן בגמ' מרבינן כל דמים לשפיכת שירים כמו בחטאת אע"ג דלא כתיב בהו בהדיא מה בכך. לכך נראה למשי"ח דה"פ שבחטאת יש שניתן על ד' קרנות ויסוד משא"כ באשם דליכא אלא יסוד ולכך הזכיר יסוד שלא תאמר אשם נמי חמור מחטאת לענין יסוד. ע"כ:

אשם קודם לתודה ואיל נזיר. ובגמרא פרכינן אשם קודם לתודה אדרבא התודה ואיל נזיר קדמי שכן טעונים לחם ומשני אפ"ה קדשי קדשים עדיפי:

התודה ואיל נזיר קודמין לשלמים. בגמרא פריך אדרבא שלמים קדמי שכן ישנם בצבור כביחיד ומשני אפ"ה נאכלין ליום אחד עדיפי:

שלמים קודמין לבכור. פ"ק דזבחים דף י"ב. ובגמרא פריך אדרבא בכור קודם שכן קדושתו מרחם ונאכל לכהנים ומשני אפ"ה מצות יתירות עדיפי:

משנה ג

הבכור קודם למעשר ונאכל לכהנים. פי' ומעשר בהמה נאכל לכל אדם. ובגמרא פריך אדרבא מעשר קודם שכן מקדש לפניו ואחריו כדתנן בס"פ בתרא דבכורות קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי שלשתם מקודשין ומשני אפ"ה קדושה מרחם עדיפא:

בפירוש ר"ע ז"ל וכיון דקדמה לחטאת העוף כ"ש לעולת העוף וכו' עד סוף אמר המלקט כך פירוש בקונטרס וכתבו תוס' והרב רבינו פרץ ז"ל והאי טעמא ניחא בדם אבל אימורי מעשר דקדמי לעולת העוף מ"ט דבכולה מילתא קאמר כדמוכח בגמרא ושמא באימורין סגי בטעמא דמין זבח ואין להקשות א"כ לימא האי טעמא דמין זבח ותו לא דלא סגי בהאי טעמא לגבי חטאת מפני שמכפרת ע"כ ובגמרא פריך מעשר קודם לעופות אדרבא עופות קדמי שכן קדשי קדשים ומשני אפ"ה מין זבח עדיף. עוד גרסי' בגמרא אמר רבינא בר שילא אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים פסולין ואע"ג דלענין מעילה לפני זריקת דמים לא קדישי לענין אפסולי ביוצא קדשי קדשים נינהו ותנא תונא מפני שהוא זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו בשלמא אימורים ליתנהו בעופות אלא דם מיהא איתיה ולא ה"ל למיתני אלא ואימוריו קדשי קדשים משא"כ בעופות אלא להכי נקט דמו בהדי אימוריו לאשמועינן דכי הדדי קדשי בשעה שזה קרוי קדשי קדשים קרוי גם זה קדשי קדשים ומה דמו מפסיל ביוצא אף אימוריו לפני זריקת דמים מפסלי ביוצא דהא קדשי קדשים קרי להו. ביד פ"ט דהלכות תמידין ומוספין סימן ח':

משנה ד

העופות קודמות למנחות. בגמרא פריך אדרבא מנחות קודמות שכן ישנן בצבור כביחיד ומשני אפ"ה מיני דמים עדיפי. ועוד פריך מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה אדרבא מנחת נדבה קודמת שכן טעונה שמן ולבונה ומשני אפ"ה באה על חטא עדיפא דמכפרת. אמר המלקט בכאן היה להם לתוס' ז"ל חלוקה אחרת דזה לשונם חטאת בהמה קודמת לעולת בהמה וא"ת הא תנא ליה רישא דם חטאת קודם לדם עולה וי"ל דאיצטריך לאשמועינן אפילו בעולה הבאה עם החטאת כדקתני וכן בהקדשה עכ"ל ז"ל וכן בברייתא מייתי תרתי באבי דחטאת העוף קודמת לעולת העוף ודחטאת בהמה קודמת לעולת בהמה וכן ג"כ משמע קצת מפירוש הרמב"ם ז"ל דגריס לה:

חטאת העוף קודמת לעולת העוף. דכתיב וכו' לשון ר"ע ז"ל עד בנין אב לכל החטאות שקודמות לעולות בין בבהמה בין בעוף. אמר המלקט וכן חטאת העוף קודמת לעולת

בהמה ודוקא למצוה ולא לעיכובא כדמוכח בס"פ שני דמסכת קנים וכמו שכתב ה"ר עובדיה ז"ל:

משנה ה

חוץ מאשם מצורע מפני שהוא בא להכשיר. וא"ת חטאת מצורע עדיף דאכשורי ומכפר וי"ל דכיון דמתן בהונות מדם האשם הוא חשיב ליה מכשיר טפי א"נ האי כל חטאות שבתורה דקתני לאו בחטאת הבאה עם האשם קאמר אלא בשאר חטאות. תוס' ז"ל. והר"ף ז"ל בכח ראיית בקיאות דחה תירוץ שני דבהדיא תניא בפ"ק דמנחות הקדים המצורע חטאתו לאשמו לא יהא אחד ממרס בדמה אלא תעובר צורתה ותצא לבית השריפה והכריח כתירוץ ראשון. ונלע"ד דטפי הוה ניחא למיגרס שהוא בא להכשיר כמו שכתבתי בשם התוס' ז"ל או לגרוס שהוא בא על הכשר כמו שהוא בתלמוד רביני בצלאל אשכנזי ז"ל אבל גירסת ע"י הכשר דחוקה הוא בעיני. אלא שכן היא ג"כ בפ"ט מהלכות תמידין סי' ח' י':

כל האשמות וכו'. תוס' פ' כל הפסולין (זבחים דף ל"ג.) וביד פ"ד דהלכות פסולי המוקדשין סימן כ"ב. וכתיב שם שאם הוזל האיל ולא נמצא איל שוה ב' סלעים שממתין עד שיהא זמן שיהיה שוה ב' סלעים וכן הוא בגמרא בפ' אחרון מכריתות הר"ס ז"ל:

משנה ו

כד הם קודמין באכילתן. כדמפרש ואזיל וכ"ש אם הקדשי קדשים והקדשים קלים שניהם נשחטו ביום אחד דקדשי קדשים קודמין ליאכל וכן תודה קודמת לשלמים ליאכל וכן כולם:

שלמים של אמש כו'. ז"ל רש"י שבכתיבת יד שלמים שקרבו אמש וחטאת ואשם של יום עומדין ליאכל. שלמים של אמש קודמין. דזלזול הוא להשהות כ"כ שצורת הבשר מתקלקלת ואע"פ שזמן אכילתן כל היום יקדומו. אבל ברש"י שבדפוס כתוב כך. שלמים שבאו אמש לעזרה ושהו עד היום ושחטן. וחטאת ואשם של היום. עומדין ליקרב. שלמים של אמש קודמין דזלזול הוא להשהותם כ"כ והואיל ובאו ראשון יקרבו ראשון וכן מפרש בתוספתא דזבחים ע"כ. ומסוגית הגמרא מוכח דהאי בבא דשלמים של אמש וכו' מיירי נמי לענין הקרבה ע"ש וגם בתוי"ט דחה פירש רש"י ז"ל שבדפוס:

וחכמים אומרים חטאת קודמת. וביד ספ"ט דהלכות תמידין ומוספין:

משנה ז

ובכולן הכהנים וכו'. פ' התערובות דף ע"ו. ותוס' פ' הקומץ רבא דף כ"א ודפ' התודה דף פ' ודר"פ הזרוע ושם דף קל"ב. ובירושלמי דשביעית פ"ח. והקשו תוס' ז"ל שם פ'

הזרוע וז"ל מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי ובחרדל וא"ת הא תנן בפ' כל התדיר ובכלן הכהנים רשאין לשנות באכילתן ותרצו ונראה דודאי כמו שטוב לו ונהנה יותר מצי אכיל להו אבל אדם שטוב לו צלי כשלוק ומבושל יאכל צלי שהוא דרך גדולה יותר ע"כ וה"ר יהוסף ז"ל תירץ ונ"ל דודאי מי שאין לו אלא כדי תבשיל אחד צריך לאכלו צלי דוקא כדרך המלכים אבל מי שיש לו הרבה מתנות אם לא יעשה מהם אלא מין אחד אין זה דרך המלכים אך דרך המלכים לאכול מינין הרבה וע"ז תנא הכא ובכולן רשאין הכהנים לשנות באכילתן וכו' ע"כ. וראיתי במשניות מוגהות דגרסי כל הך בבא דובכלן קודם בבא דכשם שהם קודמין דתנן לעיל וכן ג"כ הגיה ה"ר יהוסף ז"ל:

לאכלן צלויין וכו'. דכתיב למשחה ומתרגמינן לרבו לשון גדולה. ומצאתי במרדכי פ' ערבי פסחים דקדשים נאכלין ג"כ על השבע כמו פסח משום דכתיב בהו למשחה כדרך שהמלכים אוכלים דהיינו על השבע ע"כ וכתבתיו יותר בארך שם פרק ע"פ סוף סימן ו':

צלויין שלוקים ומבושלין. אע"ג דקתני שלוקים והדר מבושלים מ"מ שליקה הוי טפי כדמוכח בפ' כל הבשר גבי כבד דקאמר שלוקה אוסרת ונאסרת תוס' ז"ל:

צלויין. כתב ה"ר יהוסף ז"ל אין להקשות למה תנן צלויין כו' שכן דרך המשנה וכן בסמוך תנן תבלי חולין ע"כ:

שלא יביא את התרומה לידי פסול. ור"ש לא חייש להאי טעמא וכן לעיל במתניתין דבפ' התערובות לא חש כדכתבינן התם וכן בכמה דוכתי במשנה רמזנום בפ"ח דשביעית סימן ז' ובכולהו לית הלכתא כותיה. וביד פ' עשירי דהלכות מעשה הקרבנות סימן י':

משנה ח

ומותר מנחת כהן משיח. לפי ששמנה מרובה ג' לוגין לעשרון ומתוך שהיא אפויה תחלה וכו' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט וז"ל הרב רבינו פרץ ז"ל מנחת כהן משיח שהיתה באה ג' לוגין לעשרון ואע"ג דמנחת נסכים נמי באה ג' לוגין לעשרון מיהו התם נבללת בעיסה אבל זו שהיתה נאפית במחבת כדכתיב על מחבת בשמן תעשה אי אפשר שלא ישאר במחבת מן השמן המיטפטף ע"כ. וביד רפי"ד דהלכות מעשה הקרבנות וספ"ד דהלכות מחוסרי כפרה:

שאין מתנדבין שמן ר"ט אומר מתנדבין. ר"ש ס"ל כר' עקיבא דפליג עליה דר' טרפון במחניתין דבספי"ב דמנחות. בפירוש ר"ע ז"ל ואין פחות מלוג ונשרף פירוש קומץ ממנו הר"ס ז"ל. וקצת קשה דלכאורה משמע דהאי מתניתין לא שייכא כלל בהאי פירקא. ונלע"ד דמשום דר"ש אמר במתניתין דלעיל חדא קולא דמותר לתת תבלי תרומה בבשר קדשים ולא חיישי' לטעמא דמביא תרומה לבית הפסול אמר קולא אחריתי דיש מותר

ברקיקי מנחות של ישראל דאינו מושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל הלוג של שמן רק כמין כי מושחן ושאר השמן נאכל לכהנים. ועוד אפשר לומר דמשום דתנן לעיל דאשם מצורע קדים לחטאת מפני שהוא בא להכשיר קאמר השתא דאיכא נמי לוג של מצורע שהוא בא להכשיר וא"כ ראוי ג"כ להקדימו ולאכלו בעזרה קודם מותר רקיקי מְנָחות ישראל וכיוצא בהם וכ"ש להקטיר קומצו קודם וצריך ישוב להוציא הוראה זו אע"פ שרבותי הודו לי בקשר המשנה. ובפ' התערובות דף ע"ז אמרינן דלתקוני גברא כגון ספק מצורע מודה ר"ש דמביא לוג ומתנה שאם אינו מצורע שיהא הלוג נדבה. עמ"ש התוי"ט בד"ה ר"ט אומר כו' ועיין מה שכתבתי ג"כ במנחות פ' ששי סימן ב' בשם ה"ר סולימאן אוחנא ז"ל:

פרק יא

משנה א

דם חטאת שניתז על הבגד וכו'. עד סוף הפרק. פ"ח דהלכות מעשה הקרבנות. וכתב ה"ר יהוסף ז"ל שניתז ס"א שניתן וכן בכל הפרק במקום ניתז גרסינן ניתן ע"כ:

הרי זה טעון כבוס. והכבוס בעזרה כדתנן בסמוך הכבוס במקום קדוש ופריך בגמרא אמתניתין דהא אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה דם חטאת בעי כבוס בז' סמנים וחד מינייהו מי רגלים ואנן תנינן גבי פטום הקטרת דאין מכניסין מי רגלים למקדש וקיימא לן כרב נחמן וא"כ היכי מעיילינן מי רגלים לעזרה לצורך דם חטאת ומסיק דמיבלע להו ברוק דאמר ר"ל רוק תפל צריך שיהא עם כל אחד ואחד. ותוס' ז"ל כתבו דלאו אמתניתין פריך דמתניתין איכא לאוקומה בבגדי הדיוט שיכול להעביר ולכבס על ידי צפון אלא אר"ל דוקא פריך דמיירי בבגדי כהונה דקאמר מעיל שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ ונטמא מכניסו בפחות משלש על שלש ומכבסו משום שנאמר לא יקרע וטעמא משום דההוא מעיל אינו יכול לכרסו ע"י צפון משום דאמרינן במסכת נדה דצפון אפילו צבעא נמי מעביר ע"כ:

אחד הנאכלת ואחד הפנימית. בגמרא פריך למאי דמשני רבה לפרכא דפרכינן דפנימיות נימעטו ממיעוטא דזאת ושני רבה לא מצינן למימר הכי דעיקר קרא בניזאות מיירי דהיינו פנימיות דכתיב בהו אשר יזה אבל חיצונות אין כתוב בהן הזאה וחצונות הוא דאיתרבו מתורת ופרכינן עליה דהא תנא אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות קאמר ומשני ה"ק אע"פ שיש דברים בענין שאינו מדבר אלא בנאכלות ומאי ניהו מריקה ושטיפה דההוא דוקא נאכלות דסמיך ליה כל זכר בכהנים יאכל אותה מיהו לענין כבוס הפנימיות

עיקר דאשר יזה כתיב בהו וחיצונות מזאת תורת החטאת ופרכינן אי הכי אחד הנאכלות ואחד הפנימיות אחד הפנימיות ואחד הנאכלות מיבעי ליה ומשני תני אחד הפנימיות ואחד הנאכלות. ופירשו תוס' ז"ל שהפשוט יותר יש לו להזכיר תחלה והאריכו בזה וכתבתי קצת ממנו בספ"ק דסוכה. ועיין בספר קרבן אהרן פ' צו ראש פרשה ג' שבפרשת חטאת. ורבינו עובדיה ז"ל נקט לפרושי כתירוץ ראשון דבגמרא כפשטא דמתניתין דבנאכלות הכתוב מדבר כמשמעו ופרכי' ואי תורה אחת לכל החטאות אפילו חטאת העוף נמי אע"ג דתשחט כתיב ומשנינן הא מיעט רחמנא זאת ומקשינן ומה ראית לרבויי פנימיות מתורת ולמעט חטאת העוף מזאת ומשנינן מסתברא דפנימיות אית לן לרבויי שכן בהמה כמותה ושחיטה כמותה שחיטת צפון וקבלת צפון כלי וקרן ואצבע וחודה ואשים והני נפישן לאפוקי חטאת העוף דלא דמיא לחטאת החיצונה אלא בתרתי דהיינו חוץ כמותה ואכילה כמותה:

משנה ב

חטאת פסולה וכו'. פ"ק דמעילה דף ה':

בין שהיה לה שעת הכושר. מתניתין ר"ש היא אבל ר' יעקב [הגה"ה המקום שימצא בו כתוב ר' עקיבא טעות הוא וגם בת"כ פ' צו נפל טעות ברפ"ו והעיקר כמו שהוא שם פ"ז ר' יעקב]. פליג עליה בברייתא וס"ל דאם היתה לה שעת הכושר דמה טעון כבוס ואמרינן בגמרא דרבי ס"ל נמי כר' יעקב:

שלנה שנטמאה ושיצאה. גרסינן אמנם נטמאת בתיו אתי לאיחלופי במלת נטמֵאתְ לנקבה לנוכח אע"פ שהענין מוכיח או הוי לנקבה נסתרת או לנקבה לנכח ותבחר לשון ערומים:

ושקבלו פסולין. גרסינן ול"ג ושזרקו עכ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט ובפ"ק דמעילה מוכח דגרסינן ליה וגם רש"י ז"ל שבכתיבת יד גריס לה הכא וגם שם במעילה רש"י ז"ל עצמו גריס וזרקו אף במתניתין דהכא וז"ל רש"י ז"ל שנמצא בקצת ספרי יד ושקבלו פסולין את דמה או זרקו את דמה ואיצטריך לאשמועינן פסולין ואע"ג דהא אפילו כשרין שניתז דמן לאחר זריקה על הבגד אין טעון כבוס כדאמרינן לקמן בגמרא פריט לזה שכבר הוזה איצטריך לאשמועינן פסולין ולמימר דדם דחוי הוא ואין הנותר במזרק כשר לזריקה ולא תימא יחזור הכשר ויזרוק ואשמועינן דפסול עושה שירים ע"כ והיא נוסחת תוספת ז"ל וז"ל הרב רבינו פרץ ז"ל ושקבלו פסולין ומיהו דוקא טמא דחדי לקרבן צבור אבל שאר פסולין לא כדמוכח בפ"ק דמעילה מיהו מה שפירש בקונטרס דאו או קתני לא נהירא שאם קבלו כשרים וזרקו פסולין לא הוה קרי ליה לא היתה לו שעת הכושר אלא נראה

דקבלו וגם זרקו הפסולין ואע"ג דבקבלה לחוד מפסיל מ"מ מה שבצואר הבהמה עדיין ראוי הוא שאם קבלו כשר והוזה ממנו טעון כבוס אבל כשזרקו אפילו אותו שבצואר הבהמה אינו ראוי שכבר נעשה שירים ואשמעינן דפסול עושה שירים וכדפרישית עכ"ל ז"ל:

משנה ג

ניתז מן הצואר וכו'. במכלתין פ' ב"ש (זבחים דף ל"ח.) והתם מסיק מן הקרן מן הקרן ממש הא מן הראוי לקרן כגון אחר שנתן מתנה ראשונה של חטאת אם ניתז מדם החטאת קודם שנתן השלש מתנות אחרונות טעון כבוס והא דתנן ומן היסוד לאו מן היסוד ממש דתידוק מינה הא מן הראוי ליסוד טעון כבוס אלא מן הראוי ליסוד קאמר ואשמעינן דמשכלתה זריקה אין השירים טעונים כבוס דאילו מן היסוד ממש לא איצטריכא ליה דהשתא מן הקרן אמרת לא מן היסוד מיבעיא. ועיין בספר קרבן אהרן פ' צו פרק ששי. וכתבו תוספת ז"ל ניתז מן הצואר על הבגד אינו טעון כבוס מרישא לא שמעינן דה"א הכא שאני משום דבבת אחת ע"כ וז"ל רבינו פרץ ז"ל וא"ת מרישא שמעת לה דקבלו פסולין דהאי נמי נתקבל בפסול שלא נתקבל בכלי וי"ל דאיצטריך משום דפסולו והזאתו באין כאחת ומ"מ לא מצינן למיפשט בעיא דלעיל דרמי בר חמא דשאני התם דנתקבל בהכשר ע"כ:

נשפך על הרצפה ואספו אינו טעון כבוס ואינו טעון כבוס אלא הדם וכו' כצ"ל. והקשו תוס' ז"ל ותימה נשפך על הרצפה למה לי הא שמעינן לה מניתז (על) [מן] הצואר דבגמרא משמע דלא קשי ליה הא תו למה לי אלא אלפי שאין טעון כבוס וכו' דמשני מה טעם קאמר וכו':

ר' אלעזר אומר אף משהופשט וכו'. ר' אלעזר גרסינן בלי יו"ד. ומשמע מתוספת ז"ל דבגמרא דאית דלא גרסי מלת אף במילתיה דר' אלעזר ע"ש:

אינו טעון כבוס ואינו טעון כבוס אלא מקום הדם וכו' כצ"ל:

משנה ד

אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונים כבוס. בגמרא פריך למימרא דעור בר כבוס הוא ורמינהי דתנן בפ' כ"א דמסכת שבת היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט היתה על של עור נותנין עליה מים עד שתכלה ותירץ אביי הא רבנן הא אחרים דתניא הבגד והשק מכבסו הכלי והעור ניגרדו אחרים אומרים הבגד והשק והעור מכבסו והכלי מגרדו והקשה רבא ומי איכא למ"ד דעור לאו בר כבוס הוא והכתיב והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס ומסיק רבא גופיה דשאני עור דקרא דמיירי בנגעים

וכיון דצרעת מגופיה קא פרחא מלחלחא ליה ומשויא ליה רך הלכך קרא אפילו בקשין דסתמא כתיב ומתניתין דהכא דוקא ברכים וכי פליגי אחרים ורבנן בקשים וגבי שבת דקתני נותן עליה מים עד שתכלה דשמעת מינה אין כבוס בעור אע"ג דמיירי בכרים וכסתות דסתמא רכין עבדי להו לשכב עליהם היינו טעמא משום דעור שרייתו לא זהו כבוסו אבל כבוס ממש דהיינו לכסכס ולשפשף צידו זה על צדו זה כדרך מכבסי הבגדים אסור בעורות רכין:

הכבוס במקום קדוש כצ"ל:

מריקה ושטיפה בכלי נחושת. וראיתי שמחק ה"ר יהוסף ז"ל מלות ומריקה ושטיפה בכלי נחשת במקום קדוש וכתב בכל הספרים לא מצאתי זה:

זה חומר בחטאת מקדשי קדשים. בגמרא פריך ותו ליכא והאיכא חומרא אחרינא שנכנס דמה לפני לפנים מה שאין כן בשאר קדשים ומשני בחטאות החיצונות מיירי ופרכינן בחטאות החיצונות נמי איכא שאם נכנס דמה לפני לפנים פסולה ומשני כר' עקיבא ס"ל לתנא דידן דאמר כל דמים שנכנסו לכפר בהיכל פסולין ופריך והאיכא חומרא שכן מכפרין על חייבי כרתות ומשני בחטאת דשמיעת קול מיירי והדר פריך והאיכא חומרא שכן טעונה ד' מתנות מפוסקות ושאר קדשים שתים שהן ד' בלי פיהוק ומשני כר' ישמעאל ס"ל לתנא דידן דאמר כל דמים טפונין ד' ופרכינן לר' ישמעאל נמי איכא חומר בחטאת שהוא טעון על ד' קרנות ומהדר ליה וליטעמיך טובא איכא שהרי חטאת טעונה קרן ושאר דמים ניתנין למטה מן החוט ואיכא נמי שטעונה אצבע ושאר דמים נזרקין מן הכלי מרחוק למזבח ואיכא נמי שטעונה חודה של קרן מה שא"כ בשאר דמים אלא חד מתרי תלתא חומרי נקט ותוס' ז"ל הקשו תימא מ"מ קשה זה חומר דמשמע זה חומר תו לא. גמרא תניא חומר בהזאה ממריקה ושטיפה וחומר במריקה ושטיפה מבהזאה חומר בהזאה שההזאה ישנה בחטאות החיצונות ובחטאות הפנימיות שבשניהם דם חטאת שניתז על הבגד טעון כבוס דשנה לפני זריקה מה שא"כ במריקה ושטיפה חומר במריקה ושטיפה שהמריקה ושטיפה נוהגת בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים בישל במקצת הכלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי מה שאין כן בהזאה. וזה פי' התי"ט. זה חומר לשון הר"ב אכיבוס קאי כו' עד סה"ד וגם החכם הר"ר סולימאן ז"ל כתב וז"ל אכיבוס קאי תימא דאע"ג דקתני מתני' לקמן אחד קדשי קדשים וא' קדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה מ"מ לא בעינן במקום קדוש אלא בחטאת ולפיכך נראה דאכולהו קאי וכ"כ בהדיא הרמב"ם ז"ל בחבורו עכ"ל ז"ל:

משנה ה

בגד שיצא וכו' קורעו. שנויה היא בת"כ פ' צו ספ"ו. בגמרא מתמה קורעו רחמנא אמר בגד שיהא שם בגד עליו בשעת כבוסו והאי כיון שקרעו תו לא מיקרי בגד ומשני דמשייר בו כדי מעפורת וכו' כדפירש ר"ע ז"ל.: [לפנינו כ"ח הוא משנה א' עם בגד . וציון מ"ו נרשם אצל כלי נחשת.]67

משנה ו

בפירוש ר"ע ז"ל דנקיב ליה כשיעור שורש קטן אמר המלקט אית דגרסי בנוסחת התלמוד דנקיב ליה כמוציא משקה אלא דלא משמע כן מן התוספות. וע"ש בספר קרבן אהרן:

משנה ז

אחד שבשל בו וכו'. ירושלמי דפ' כירה עלה דמתניתין דהאלפס והקדרה שהעבירן מרותחין בעי למילף ממתניתין דאסור ליתן תבלין בשבת בקערה ולערות עליהם חמין מלמעלה ודחי דהכא בכלי חרס שקל לבלוע אבל תבלין אין מתבשלין וא"ר יוסי בר בון והא תניא נמי בכלי נחשת ג"כ אית לך למימר כלי נחושת בולע ע"כ. והביא הר"ן ז"ל הירושלמי הזה בפ' בתרא דע"ז סוף דף שפ"ז בשם ר"ת ז"ל:

ואחד שעֵרה בנקודת צירי תחת העין מצאתיו:

קדשים קלים אינם טעונים מריקה ושטיפה. לשון רבינו עובדיה ז"ל. ויש מי שאומר מריקה ושטיפה שתיהן בצונן לבתר הגעלה כדתנן לקמן בסמוך ע"כ. אמר המלקט וסתם מתניתין רבי היא והוא מחמיר וחכמים פליגי עליה בברייתא בגמרא וס"ל דסגי במריקה בחמין ושטיפה בצונן אחר ההגעלה דהיינו המריקה. ואיתה למילתיה דר' טרפון בתוס' פסחים פ' מי שהיה טמא (פסחים דף צ"ה) ודפ"ק דיומא דף ג' ודפ' לולב וערבה (סוכה דף מ"ז) ודפ"ק דר"ה דף ה' ודחגיגה פ' אין דורשין (חגיגה דף י"ז.) ופי' שם בספר קרבן אהרן דרגל דנקט ר' טרפון לאו דוקא דה"ה שאר כל ימות השנה אלא דנקט רגל משום דאז שכיחי נדבות ונדרים ע"כ והוא פירש הראב"ד ז"ל ופשוט הוא ועיין עוד שם:

מריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס. הר"ן ז"ל בפסחים פ' כל שעה דף רל"ג כתב ובכוס איסור קאמר דומיא דכלי אסור דמיירי בגווה ע"כ וכן כתב ג"כ בשם הראב"ד ז"ל בשלהי פ' בתרא דע"ז:

מריקה ושטיפה בצונן. כך צ"ל לפי מה שכתבתי ולפי משמעות תוס' ז"ל בסוף הדבור המתחיל השפוד אבל מפירוש הרמב"ם ז"ל נראה כמו שהוא כתוב בדפוס מריקה בחמין ושטיפה בצונן וכן פסק ג"כ בפ"ח דהלכות מעשה הקרבנות סימן י"ב וכתב שם מהרי"ק ז"ל ופסק כחכמים וכסתם מתניתין ע"כ ולע"ד פסק כחכמים ניחא אבל כסתם מתניתין

לא משמע הכי פשט הגמרא לפי הגרסא ושהעתיק ר"ע ז"ל. ואיתה למילתייהו דרבנן בתוספות ס"פ בתרא דע"ז. וכתב הרמב"ם ז"ל בספ"ה דהלכות חמץ ומצה שאחר שהגעיל הכלים שוטף אותם וכתב שם הרב המגיד זהו לפי דעת קצת מפרשים ממה שאמרו בפ' דם חטאת מריקה בחמין ושטיפה בצונן ע"כ: [הגה"ה מ"מ בצונין ביוד בין השני נונין ובנקודת חירק בכל מקום שהוא מוזכר].

מריקה במריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס. ר"ל שאינו חייב להפליג עד שיסיר כל הרושם הרמב"ם ז"ל ותמהני על שמצאתי מגיהי משנה בשם החכם הר"ר יהוסף אשכנזי ז"ל וחכמים אומרים עד זמן אכילה והשפוד והאסכלה מגעילם ועל כל השאר העבירו הקולמוס:

השפוד והאסכלה מגעילן בחמין. אמר המלקט אית דלא גרסי מלת בחמין והוכיחו תוס' ז"ל דשפיר גרסינן ליה. ורבינו עובדיה ז"ל קצת נראה דלא גריס ליה ומאי דקשה אמתניתין מההיא דבלהי מסכת ע"ז כתבתי שם בס"ד. וע"ש בספר קרבן אהרן:

משנה ח

ואינם פוסלים במגע. אם היה החמור שנתבשל עם הקלים פסול הואיל ומועט ואין בו בנ"ט בקלים לא נעשו הקלים כמוהו לפסול את הנוגעים בהם שהרי אף הם לא נפסלו ואיידי דרישא דאמרינן דחסרה לה נקטא פוסלין נקט סיפא אין פוסלין רש"י ז"ל שבדפוס וע"ש בספר קרבן אהרן. ויש קושי לע"ד שראיתי שם בח"כ שנויה מתניתין פעמים והשנית נראית בטעות לשון ולא ראיתי שדבר על זה המפרש מאומה אח"כ חפשתי ומצאתי שרבינו הלל גריס לה התם ברישא והראב"ד ז"ל גריס לה בסיפא לבד ובלשון הגון:

רקיק. פסול שנגע ברקיק כשר ובלע הכשר מן הפסול עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט דאי לא בלע לא נאסר כלל דכתיב כל אשר יגע בבשרה עד שיבלע בבשרה ומדכתיב יגע דרשינן בברייתא בגמרא דדוקא מה שנגע פסול והשאר כשר. וכתוב בתשובות הרשב"א ז"ל סימן רס"ד וז"ל בקיצור ואני אומר דאפשר כדכתב מר דההיא דשמואל דבפ' כיצד צולין (פסחים דף ע"ז) בשזה על גבי זה והא דרקיק בשזה בצד זה אלא שאני תמה מאי שנא זה ע"ג זה ומ"ש זה בצד זה וכו' עד ולי נראה דההיא דדם חטאת חתיכה דומיא דרקיק חתיכה שאין בה שומן דכל שאינו שמן אפילו בצלי אינו מפעפע וכדאמרינן בפ' גיד הנשה ההוא כחוש הוה ולפיכך קולף ואוכל עד שמגיע לגיד ע"כ:

פרק יב

משנה א

טבול יום וכו' עיין בספר קרבן אהרן פרשת צו פרשה ג':

אונן נוגע ואינו מקריב. ירושלמי פרק חומר בקדש. ובס"פ הגוזל קמא ברייתא כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב. ובגמרא פריך אונן נוגע ורמינהי דתנן בפ' חומר בקדש. אונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש ומשני ר"י לא קשיא מתניתין כשטבל והך טבילה לא בעיא הערב שמש דמעלה דרבנן בעלמא היא וכדפירש ר"ע ז"ל. ורש"י ז"ל פירש דהכי הוי מסקנא דשנוייא דההיא דקתני התם צריכין טבילה לאכילה אבל נוגע אין צריך לטבול וכן פירוש ר"ע ז"ל שם פ' חומר בקדש. וביד פ' שני דהלכות כלי המקדש סימן ח' וס"פ ששי:

וכל שאינו ראוי לעבודה. בגמרא שנינן בתירוץ שני דראוי לעבודה ראוי לאכילה קאמר ואפילו את"ל ראוי לעבודה כפשטה ליכא למפרך הרי טמא בקרבנות צבור שיכול לעבוד ואינו חולק דמתניתין לאו לדיוקא אתא אלא היא גופה אשמעינן דאינו ראוי לעבודה אינו חולק ולא תידוק הא ראוי לעבודה חולק דתיקשי לך טמא:

אפילו טמא בשעת זריקת דמים וטהור בשעת הקטר חלבים. בגמרא דייק הא טהור בשעת זריקת דמים וטמא בשעת הקטר חלבים חולק מתניתין דלא כאבא שאול דתניא אבא שאול אומר לעולם אינו אוכל (הגה"ה כך הוא בתלמוד אפילו המוגה ע"י הרב בצלאל אשכנזי ז"ל אבל בת"כ פט"ז דפרשת צו גרסינן חולק). עד שיהא טהור משעת זריקת דמים עד שעת הקטר חלבים דאמר קרא המקריב את דם השלמים ואת החלב דאפילו הקטר חלבים נמי בעי שיהא ראוי להקטיר ות"ק סבר לו תהיה שוק הימין למנה אהמקריב את דם השלמים קאי כדאשכחן קרא אחרינא לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה ולא כתיב המקטיר החלבים והכא דכתיב ואת החלב לאו לראוי אתא אלא למודה בעבודות כדדריש ליה בשחיטת חולין רש"א כל כהן שאינו מודה בעבודה אינו חולק בכהונה שנאמר המקריב את דם השלמים אין לי אלא זריקה מנין לרבות הקטר חלבים ת"ל ואת החלב מנין לרבות שאר כל עבודות ת"ל מבני אהרן עבודה המסורה לבני אהרן ואפילו נשיאות כפים בין במקדש בין בגבולים כל כהן שאינו מודה בה אינו חולק בכהונה:

בפירוש ר"ע ז"ל אינו חולק בבשר חוץ מבעלי מומין וכו' עד לרבות בעלי מומין למחלקת. אמר המלקט לשון הברייתות בקצת מקומות לרבות בעלי מומין לחלוקה ותלתא כל זכר כתיבי חד במנחה וחד בחטאת וחד באשם לרבות בין בעל מום שהיה תם בין בעל מום

מעיקרו בין בעל מום עובר בין בעל מום קבוע. והקשו התוס' תימא דילמא איצטריך לבעל מום מעיקרו חד לאכילה וחד לחלוקה דאי מחד ה"א דוקא אכילה ולא חלוקה כמו קטן דאוכל ואינו חילק וי"ל כיון דאשכחן תם ונעשה בעל מום דאין חילוק בין אכילה לחלוקה דבסתמא ה"ה לב"מ מעיקרו ע"כ: עוד שם בסוף הדבור ואם נטמא בין כך ובין כך אינו חולק ע"כ אמר המלקט כאבא שאול וכדכתבינן:

שנאמר המקריב את דם השלמים וכו'. וכתבו תוס' ז"ל דר"ת לא גריס להאי שנאמר וכו' משום דבגמרא בדינא דר"א בר"ש דריש ליה מקרא אחרינא מדכתיב הזורק את דם השלמים והאי קרא דהמקריב אתא לכהן שאינו מודה בעבודה שלא יטול חלק ומיהו י"ל דכולה מילתא דרשינן מקרא דהמקריב דמואת החלב דרשינן שיהא מודה בעבודה ומהמקריב דרשינן שיהא טהור בשעת זריקה ע"כ: ומצאתי מוגה כאן כל שאין לו בבשר אין לו בעורות שנאמר עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה וגם בתוי"ט כתב שכן מצא. וביד פ"ג דהלכות מעשר שני סימן ז' ובפ' עשירי דהלכות מעשה הקרבנות סימן י"ד י"ז י"ט כ"א:

משנה ב

כתב ה"ר יהוסף ז"ל ס"א גרסינן הכא בראש משנה זו כל שאין לו בבשר אין לו בעורות שנאמר עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה כל שלא זכה וכו':

כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה וכו' עדי סוף סימן ד' פ"ה דהלכות מעשה הקרבנות סימן י"ט כ' כ"א:

שנאמר עולת איש עולה שעלתה לאשים. הוה משמע דדריש איש לשון אשה ריח ניחוח ועיין במ"ש סוף סימן ד' דפ' איזהו מקומן בשם אבודרהם ז"ל אמנם בגמרא בברייתא משמע דגרסינן שעלתה לאיש דהיינו בעלים דקאמר פרט לשנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה וכן הוא ג"כ בת"כ פ' צו רפ"ט וגם שם ביד וכן ג"כ הגיה החכם הר"ר סולימאן ז"ל וכן ג"כ הגיה החכם הר"ר יהוסף אשכנזי ז"ל וכתב שכן מצא בכל הספרים לאיש. אכן לשונו של הרמב"ם ז"ל בפירושו אסיפא דקתני אע"פ שלא עלתה לבעלים עורה לכהנים כתב ומה שאמר עולה שעלתם לאיש אינו רוצה לומר עלתה משום חובה אבל ר"ל עלתה לגבי מזבח ע"כ משמע דאע"ג דגריס במשנה לאיש הפי' הוא ר"ל כמו אשה ריח ניחוח. ומה שפירש ר"ע ז"ל דעור העולה שנשחטה שלא לשמה הוי לכהנים הואיל וזכה המזבח בבשרה הוא פירש הרמב"ם אבל רש"י ז"ל פירש דמרבוייא אתיא וכדאיתא בברייתא בגמרא. ובגמרא דייק מדלא מפליג בין שהופשט קודם הפסול בין לא הופשט אלמא אע"ג דאפשטיה לעור קודם זריקה ונפסל הבשר ואח"כ זרק קאמר דלא זכו בעורה

מני ר"א בר"ש היא דאמר אין הדם מרצה על עור חלקו בפני עצמו בלא בשר כגון אם נפסל הבשר ואין הדם מרצה עליו אף העור לא יצא מידי מעילה להיות ניתר לכהנים אימא סיפא כל הקדשים שאירע בהן פסול קודם הפשטן אין עורותיהן לכהנים אחר הפשטן עורותיהן לכהנים אתאן לרבי דפליג עליה דר' אלעזר בברייתא ואמר הדם מרצה על עור חלוץ בפני עצמו להיות ניתר העור לכהנים רישא ר"א בר"ש וסיפא רבי ושני אביי מדסיפא רבי היא רישא נמי רבי היא ומודה רבי שאין הפשט קודם זריקה ואע"ג דאמר הדם מרצה על העור בפני עצמו היכא דאתרמי דאפשיט קודם זריקה מודה הוא שאין הכהנים רגילין בכך ואסור לשהות הדם כ"כ הלכך מתניתין נמי דקתני כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה טעמא משום דפסול דק דם זריקה קודם הפשט הוא מיהו היכא דאתרמי דהפשיט קודם זריקה ונפסל אחר הפשט אע"פ שלא זכה המזבח בבשרה זכו הכהנים בעורה ומשנתינו דברה בהווה ורבא אמר מדרישא ר"א בר"ש סיפא נמי ר"א בר"ש ומאי קודם הפשט ומאי אחר הפשט קודם שיראו להפשט אחר שיראו להפשט קודם שיראו להפשט דהיינו קודם זריקה אין עורותיהן לכהנים ואפילו הופשט ואח"כ נפסל וכ"ש כשהוא עם הבשר דאין דם מרצה על עור בלא בשר. לאחר שיראו להפשט דהיינו לאחר זריקה עורותיהן לכהנים ואפילו עודו העור עם הבשר כשנפסל כדקאמר ר"א בר"ש בהדיא בברייתא כיון שנזרק הדם והורצה בשר שעה אחת יפשיטנו ועורו לכהנים:

משנה ג

קדשי קדשים שזכו בבשרן אינו דין שיזכו בעורן אין המזבח וכו'. כך צ"ל. ומתניתין דמפיק לקדשי קדשים מק"ו ר' ישמעאל היא ותנא דברייתא מפיק ליה מעור העולה אשר הקריב. אשר הקריב קרא יתירה לרבות קדשי קדשים שעורותיהן לכהנים ומילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא. ובגמרא מפ' אשר הקריב לר' ישמעאל איצטריך למעט טבול יום ואונן ומחוסר כפורים שלא יטלו חלק אפילו בעור וחכמים נפקא להו מקרא אחרינא מלו יהיה יתירה דכתיב בהאי קרא ור"י דריש לו יהיה לדרשא אחרינא כדאיתא בגמרא ורבנן פליגי עליה בההיא דרשא:

שאין לו עור בכל מקום כצ"ל. עוד גרסינן בגמרא בברייתא רבי אומר כל עצמנו לא הוצרכנו ללמוד מן הכתוב אלא שגם עור העולה לכהן שהרי בכל מקום העור הולך אחר הבשר פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין הן נשרפין ועורותיהן עמהן כדכתיב ואת הפר ואת עורו וגו' חטאת ואשם וזבחי שלמי צבור מתנה לכהן רצו מפשיטין אותם לא רצו אוכלין אותן ע"ג עורן קדשים קלים לבעלים רצו מפשיטין אותן לא רצו אוכלין אותן ע"ג

עורן אבל עולה נאמר בה והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה יכול לא יהיו הכהנים זכאין בעורה ת"ל עור העולה אשר הקריב לכהן. ועיין בת"כ פ' צו פרק ט'. וביד פי"ט דהלכות פסולי המוקדשין סימן ט':

משנה ד

קודם להפשטן וכו' לאחר הפשטן. כצ"ל:

א"ר חנינא וכו'. הרא"ש ספ"ג דבכורות. ותשובות הרשב"א ז"ל סימן תש"ל:

מימי לא ראיתי עור יוצא לבית השריפה. בגמרא פריך והרי פרים ושעירים הנשרפים ומשני למצותם לא קאמר ופריך והאיכא קודם הפשט וקודם זריקה דבין לר' אלעזר בין לרבי נשרף לרבי משום דקודם הפשט ולר' אלעזר משום דקודם זריקה ומשני חלוץ קאמר והנפסל קודם הפשט עורו נשרף בבשרו ואין מפשיטין אותו ופריך והא איכא הפשט וקודם זריקה דלר' אלעזר נשרף וחלוץ הוא ומשני כרבי ס"ל לר' חנינא דאמר הדם מרצה על העור ואב"א אפילו תימא ר' חנינא כר' אלעזר ס"ל ודקא קשיא לך הא איכא אירע בו פסול אחר הפשט קודם זריקה לא אתרמי בימיו דאפילו לרבי דאמר הדם מרצה על העור בפני עצמו מודה הוא דאין הפשט קודם זריקה ור"ש לר"א בר"ש דלא הורגלו בכך ופריך והא איכא נמצא טרפה בבני מעים ומשני קסבר נמצא טריפה בבני מעים מרצה דייקא נמי דקתני א"ר עקיבא מדבריו למדנו וכו' ופרכינן ואלא מאי קמ"ל ר"ע כיון דאשמעינן ר' חנינא דאמר בשאר קדשים מרצה למה ליה לאשמועינן בבכור ומשנינן הא קמ"ל דאפילו בגבולים וכדמפרש ר"ע ז"ל:

אמר ר"ע מדבריו למדנו וכו'. משמע דוקא בעורו יאותו הכהנים אבל בבשרו לא דאפילו לעו"ג אסור והקשה הר' אפרים דבפ' כל פסולי המוקדשין מתיר ר"ע אפילו לעו"ג וי"ל דמידי דלא חזי לישראל אסור להאכילו לכלב ולעו"ג אבל מידי דחזי לישראל כיון שנפדו שרי ליתן לכלב והיינו טעמא דדרשינן הכי ואכלת ולא לכלביך כלומר דבר שאין עומד אלא לכלביך הוא דלא תפדה אבל היכא דחזי לדידיה אישתרי לגמרי דאתקש לצבי ואיל תוס' ז"ל. ואיתה בתוס' ר"פ התערובות ודפרק כל פסולי דף ל"ב:

וחכמים אומרים אין לא ראיתי ראיה. עיין בשלטי הגבורים ר"פ השוכר את הפועלים שהשיב שני תירוצין בעד מהר"י קולון ז"ל שהוכיח מפ' בכל מערבין דלא ראינו ולא שמענו הויא ראיה לענין סבלונות אשה ע"ש. ושנויה היא בת"כ סוף פ' ה' דפרשת אחרי מות. וביד פי"ט דהלכות פסולי המוקדשין סימן ט' ובפ"ג דהלכות בכורות סימן י'. ובטור י"ד סימן ש"ז. ולשון ספר הלבוש שם שחט הבכור ונמצא טרפה עורו עם בשרו אסור בהנאה וטעון קבורה וכשהוא נשחט ונעשה ראוי לאכילה שלא נטרף נעשה ממונו של

כהן ומותר להאכילו אפילו לעו"ג ולכלבים אבל אם מת או נטרף לא התירתו התורה ואסור ליהנות ממנו ואפילו לכלבים אסור להאכילו וטעון קבורה ולא שריפה שאין שריפה בקדשים אלא כשהובאו לעזרה ונפסלו לאחר שחיטה לפיכך טוב למכרו מחיים ולא ישחטנו שמא יטרף בבדיקה ע"כ:

משנה ה

פרים הנשרפים וכו'. עד סוף הפרק בהלכות פרה אדומה פ"ה סימן ד' ה':

נשרפין בבית הדשן. חוץ לשלש מחנות דשלש פעמים כתיב אל מחוץ למחנה חד בפר כהן משיח וחד בפר העדה וחד בריש פ' צו גבי הוצאת הדשן:

בבית הבירה. בגמרא פליגי אמוראי מאי ניהו בירה וכתבתיו בשם תוספת ז"ל בפסחים ס"פ אלו עוברין. והתם וגם בפרק כיצד צולין קתני לפני הבירה והכא קתני בבית הבירה אפשר שיתורץ במה שכבר כתב ר"ע ז"ל כאן ובמה שכתבתי שם ס"פ אלו עוברין בשם תוס' דהנהו קדשים קלים דנשרפין לפני הבירה היינו מדרבנן ע"ש:

משנה ו

היו סובלין וכו'. פסחים פ' כיצד צולין (פסחים דף פ"ה.) ובירושלמי דיומא ס"פ שני שעירי:

יצאו אלו ואלו מטמאין בגדים. גמרא מנא ה"מ דת"ר להלן גבי פר העדה ופר כהן משיח אתה נותן להם למקום שריפתם חוץ לשלש מחנות וכאן גבי פר יום הכפורים ושעיר יום הכפורים אתה אומר אל מחוץ למחנה ושרפו דמשמע ששורפן חוץ לעזרה מיד בהר הבית והלא אף אלו פנימיים ואייתינן לכולה כי הדדי ברבוייא דחטאת החטאת בשלהי כל הזבחים ואמרינן נמי בפ' ב"ש לפר זה פר יום הבכורים א"כ למה נאמר כאן אל מחוץ למחנה אלא לומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה אחת המתעסקים בהן מטמאים בגדים:

הראשונים מטמאים בגדים. שם בכיצד צולין מוקמינן לה בשהיו הפרים נגררין ע"ג קרקע דעבדי עקירה והנחה הא לאו הכי לא מטמאי דהוצאה כתיב כשבת ודומיא דהמוציא בשר פסח מחבורה לחבורה דהתם נמי לא מחייב עד שיניח:

עד שיצת האור כך צ"ל:

ניתך הבשר. קצת משמע מן הברייתא דאיתא בגמרא דניתך הבשר הם דברי ר"ש אבל חכמים ס"ל דניתך הבשר מטמאים בגדים עד שיעשו אפר נמצא דתרתי קולי אית ליה לר"ש חדא בתחלתן וחדא בסופן בתחלתן דאע"פ שיצאו אין מטמאין בגדים עד שיוצת האור ברובן וחדא בסופן דכיון שניתך הבשר אע"פ שעדיין לא נעשה אפר אין מטמאין בגדים ורבנן בתרוייהו אית להו דמטמאו לחומרא:

פרק יג

משנה א

השוחט והמעלה בחוץ וכו'. פי"ח דהלכות מעשה הקרבנות סימן ה'. ובגמרא פריך בשלמא העלאה כתיב עונש וכתיב אזהרה עונש דכתיב ואל פתח אהל מועד לא יביאנו אזהרה דכתיב השמר לך פן תעלה עולותיך אלא שחיטה בשלמא עונש דכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו אלא אזהרה מנלן ומסיק רבא כדר' יונה דא"ר יונה אמר קרא שם תעלה ושם תעשה אתקוש שאר עשיות להעלאה מה העלאה לא ענש אלא א"כ הזהיר אף שחיטה לא ענש אלא א"כ הזהיר ופריך אשכחן שחוטי פנים שהעלן בחוץ שחוטי חוץ שעומדין ליקטר בחוץ ולא בפנים מנלן ומשני כדתנא דבי ר' ישמעאל ואליהם תאמר וי"ו מוסיף על ענין ראשון ומערב הפרשיות לומר שאף שחוטי חוץ שהעלם בחוץ חייב. ר' יוחנן אמר אתיא הבאה הבאה פירוש דכתיב בשחוטי חוץ לא הביאו וכתיב בהעלאה לא יביאנו מה להלן מקוטרי חוץ אף כאן מקוטרי חוץ:

שחט בחוץ והעלה בחוץ פטור. ר"ל פטור על העליה אבל על השחיטה חייב ורבנן סברי שחייב שתים:

שלא העלה בחוץ אלא דבר פסול. ואנן מתקבל בפנים בעינן דכתיב ואל פתח אהל מועד לא יביאנו:

כיון שהוציאו פסלו. ואפ"ה חייב כדכתיב בהעלאה ואל פתח אהל מועד לא יביאנו בראוין להביאן בפנים ולהעלותן הכתוב מדבר והה"נ לשוחט בחוץ והעלה בחוץ דחייב ג"כ משום העלאה. ובברייתא בגמרא השיב רבי תחת ר' יוסי הגלילי מה שכבר פירש ר"ע ז"ל ור"א בר"ש השיב תחת ר' יוסי הגלילי מה לשוחט בפנים ומעלה בחוץ שאע"פ שהוציאו אם חזר והכניסו והעלהו הקדש מקבלו כדתנן לעיל בפ' המזבח מקדש הלן והיוצא אם עלה לא ירד תאמר בשוחט בחוץ ומעלה בחוץ שאין הקדש מקבלו. ובת"כ פרק עשירי דפ' אחרי מות:

משנה ב

טמא שאכל בין קדש טמא וכו'. תוס' פ' הנשרפין (סנהדרין דף פ"ג) ובגמרא פ' גיד הנשה (חולין דף ק"א) ורמזתי מילתיה דריה"ג שם בסוף הפרק. וביד פי"ח דהלכות פסולי סי' י"ג:

ר' יוסי הגלילי אומר וכו' אמרו לו אף טמא שאכל טהור כיון שנגע בו טמאהו. ואפ"ה כי הדר אכיל ליה מחייב ומה לי נטמא בשר על ידו מה לי נטמא ע"י אחרים. וכתבו

תוס' ז"ל כיון שנגע בו טמאהו אע"ג דמשכחת לה כשתחב לו חברו בבית הבליעה סתמא דמילתא מיירי קרא אפילו בנותן לתוך פיו ע"כ:
בפירוש ר"ע ז"ל כשנטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר כ"ע ל"פ וכו' עד ואין איסור של טומאת הגוף חל על איסור של טומאת בשר. אמר המלקט ובגמרא פריך נהי דר' יוה"ג לית ליה איסור כולל מיהו הא שמעינן ליה בפ' גיד הנשה דבאיסור חמור אית ליה איסור חל על איסור והכא נמי תיתי טומאת הגוף דחמירא ותחול על טומאת בשר דקילא ומשני רב אשי ממאי דטומאת הגוף דחמירא דילמא טומאת בשר חמירא שכן אין לה טהרה במקוה: עוד שם בלשון ר"ע ז"ל שאחר זה משום והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל ע"כ. אמר המלקט מסיפיה דקרא מפיק ליה בפ' כל שעה (פסחים דף כ"ד) דכתיב והבשר כל טהור יאכל בשר וי"ו דוהבשר יתירא וגם כל מלת והבשר לרבות אימורים שנטמאו והוא טהור שהוא מוזהר עליהם בלאו דלא יאכל דכתיב ברישיה דקרא אע"פ שכבר הן אסורין עליו משום זרות שאף הכהן זר אצלם אבל והבשר דברישיה דקרא דרשינן ליה התם לרבות עצים ולבונה. ונלע"ד דממלת והבשר דבסיפיה דקרא דרשינן לרבות אימורין וכל טהור יאכל בשר דבסיפיה דקרא כבר נדרש לדרשא אחריתי כמו שפירש שם רש"י ז"ל: עוד שם בלשון שלאחר זה אינו חייב אלא על טומאת הגוף כדכתיב וטומאתו עליו ונכרתה ובטומאת הגוף הכתוב מדבר ע"כ. אמר המלקט פירש וטומאתו עליו מדריש הכי במי שטומאתו פורחת ממנו וזהו האדם שיש לו טהרה במקוה. ובת"כ היא שנויה פרק עשירי דפ' אחרי מות:

משנה ג

המעלה בחוץ לצורך הדיוט פטור משום העלאות חוץ עכ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט וחייב משום עובד ע"ז ואם הזיד בע"ז ושגג בהעלאת חוץ אינו מביא חטאת על שגגתו רש"י ז"ל והקשו עליו תוס' ז"ל ותימא אמאי יתחייב מעלה לחבירו משום מעלה בחוץ כיון דמזיד בע"ז לאו שב מידיעתו הוא דמשומד לע"ז משומד לכל התורה כולה ובחנם דחק עצמו בקונטרס דמעלה לחבירו אין שייך לחייבו משום ע"ז כיון דאין מתכוין לשם ע"ז אלא המעלה להדיוט רוצה לומר שמעלהו למאמרו ולכבודו ע"כ מספר ישן: עוד בפירוש ר"ע ז"ל וגבי העלאה כתיב וכו'. אמר המלקט ולה' דכתיב גבי שחיטה איצטריך להוציא שעיר המשתלח דהכי משמע הראוי ליקרב לשם חייבין עליו בחוץ ושאינו ראוי ליקרב לשם אין חייבין עליו בחוץ וגלי בשחיטה וה"ה בהעלאה דהא מיגמר גמרי מהדדי כדאמרן לערב פרשיות בר מהנך תרי חומרי דמתניתין דמיפרשי קראי בכולהו בין לחיובא בין

לפיטורא ופירשו תוס' ז"ל להוציא שעיר המשתלח היינו לאחר הגרלה דקודם הגרלה מיחייב אתרווייהו כדמוכח בפ' שני שעירי ע"כ:

שנים שאחזו באבר והעלוהו חייבין. מתניתין ר"ש היא ור' יוסי פליג בברייתא ופטר להו ואין חומרא בהעלאה יותר מבשחיטה ובברייתא ובגמרא מפרש טעמייהו. ובת"כ פ"ט דפ' אחרי מות ור"פ עשירי:

העלה וחזר והעלה וכו'. גמרא אמר ר"ל מחלוקת בד' וה' אברים דמ"ס כי כתיב לעשות אותו ודרשינן על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר אכל בהמה כתיב ומ"ס אכל אבר ואבר כתיב אבל אבר אחד ד"ה אינו חייב אלא אחת ור' יוחנן אמר מחלוקת באבר אחד דמ"ס מוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ חייב ומ"ס פטור אבל בד' ה' אברים ד"ה חייב על כל אבר ואבר. ועיין במ"ש בפ' המזבח מקדש סוף סימן ו':

ואינו חייב עד שיעלה לראש המזבח. אמר המלקט מן הגמרא מוכח דר' יוסי קאמר לה דקאמר אמר רב הונא מ"ט דר' יוסי דכתיב ויבן נח מזבח לד':

רש"א וכו'. בפירקין דף ק"י:

אפילו העלה על הסלע. דכתיב וזרק וכו'. כדפירש ר"ע ז"ל. אמר המלקט הכי מפרש ר"ש גופיה מילתיה בברייתא ובגמרא פריך עלה כיון דאמרת בההיא ברייתא דאין מזבח בבמה ש"מ ההיא ברייתא בשעת היתר הבמות קאי א"כ אמאי קתני בסיפא ההיא ברייתא חייב יצא מיבעי ליה למיתני ומשני ה"ק לפיכך הואיל ובשעת היתר הבמות הויא הקטרה בשעת איסור הבמות העלה על האבן או על הסלע חייב. ובתורת כהנים פרק ט' דפ' אחרי מות. ועוד יהיב טעמא בגמרא לר' שמעון דכתיב ויקח את גדי העזים ואת המנחה ויעלהו על הצור לה' וכותיה דר' שמעון סבירא ליה נמי לר' מאיר התם בתורת כהנים ושנויה היא גם כן שם סוף פרק עשירי. וביד בפרק י"ח דהלכות מעשה הקרבנות סימן ט"ז וריש פי"ט וסימן י"א י"ב:

משנה ד

המעלה כזית מן העולה ומאימוריה בחוץ חייב. כצ"ל וכן הוגה בתלמוד הרב בצלאל אשכנזי ז"ל. וכן הוא ביד פי"ט דהלכות מעשה הקרבנות. ובגמרא דייק עולה ואימוריה אין שלמים ואימוריהם לא. פירוש דאין בשרן מוטרף עם אימוריהן לכזית להעלאת חוץ משום דבשר שלמים לאו בר הקטרה הוא ולא קרינן ביה אל פתח אהל מועד לא יביאנו ותנן במתניתין להא דת"ר וכו':

ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח. הא דפלגינהו משום דמנחת כהנים באה עשרון ומנחת כהן משיח חצי עשרון. תוס' ז"ל:

שהקריב מאחד מהם כזית בחוץ חייב. ואיתה בתוס' דפרק כל המנחות באות מצה (מנחות דף נ"ח.) ובת"כ פרק עשירי דפ' אחרי מות:

ר' אלעזר פוטר עד שיקריב את כולו. אלעזר בלי יוד גרסינן כדמוכח בגמרא דמכילתין דפ' ב"ש (זבחים דף מ"ב) ועיין במ"ש בשם תוס' ז"ל פ' בתרא דמנחות בבא דהמעלה את הקומץ בחוץ חייב דבסימן ג'. ומסקי אביי ורב אשי בגמרא דר' אלעזר דפליג אקטרת דמתני' וס"ל דגם בקטרת אינו חייב בכזית עד שיקריב את כולה בקטרת דיום הכפורים מיירי דכתיב בה שיעור מלא חפניו וחוקה קאי עלה לעכב שלא יחסר ומש"ה פטר לה ג"כ ר' אלעזר בחוץ פחות ממלא חפניו כיון דבדוכתה הוי דבר שאינן מתקבל אבל אם הקטיר כזית מקטרת של היכל בחוץ אפילו ר' אלעזר מחייבו כיון דבפנים במקומו בהיכל אין לה שיעור מן התורה דפרס שחרית ופרס בין הערבים אינו אלא מדרבנן ורבנן דמחייבי אפילו כשהקטיר כזית ממלא חפניו דיום הכפורים בחוץ דס"ל ילפינן הקטרת פנים מהקטרת היכל מה הקטרת היכל מתחייב עליה בחוץ בכזית כיון דבמקומה בהיכל הוי דבר המתקבל דהא מן התורה אין לה שיעור אף הקטרת מלא חפניו דיום הכפורים אם הקטיר כזית בחוץ חייב אע"ג דבמקומה אינו מתקבל כדאמרינן ואע"ג דרבנן אפילו חוץ מחוץ אשכחן דלא ילפי דהא המנסך פחות משלשה לוגין יין בחוץ פטור הואיל והוי דבר שאינו מתקבל בפנים פירוש במזבח שבעזרה אע"ג דאיכא הקטרת חלב בחוץ דמתחייב בכזית כיון דמתקבל בפנים וכ"ש פחות מג' לוגין דה"ל לחיוביה בחוץ דאית בהו כמה זיתים ותרוייהו במזבח שבעזרה שאני התם דניסוך מהקטרה לא ילפינן אע"ג דהוי חוץ מחוץ אבל הקטרה מהקטרה ילפי אע"ג דהוי פנים מחוץ:

וכולן שחסרו וכו' תוס' בפירקין דף ק"ח. וביד פי"ט דהלכות מעשה הקרבנות סימן ג' ח' ט' י':

משנה ה

המקריב קדשים ואימוריהן. שהקריב הבשר והאימורין וכו' לשון ר"ע ז"ל עד ולא אמרינן הרי בשר חוצץ. אמר המלקט שמואל מוקי לה בשהפך החלבים למטה ור' יוסי דהלכתא כותיה היא דאמר במתניתין דלעיל סימן ד' אינו חייב עד שיעלה לראש המזבח והרי הויא העלאה בפנים ור' יוחנן מתרץ לה אפילו תימא בשלא הפכן ר"ש היא דאמר אפילו העלה על הסלע או על האבן חייב ולא בעינן על המזבח כהקטרת פנים שחוצץ משום דהתם כתיב על העצים אשר על האש. ורב הוא דמתרץ דמין במינו אינו חוצץ:

קמצה וחזר קומצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב. בגמרא פריך ונבטלו שיריים לקומץ ברובא והוי כמאן דליתיה ולא ניחייב עליה ומשני ר' זירא נאמרה הקטרה בקומץ

ונאמרה הקטרה בשיריים בקומץ וקמץ והקטיר בשירים לא תקטירו ממנו אשה לה' דדרשינן כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו דהיינו שירים וילפינן מה הקטרת קומץ אין קומץ מבטל חבירו ואפילו ריבה עליו דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר הדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה אף הקטרת שירים אין שירים מבטלין קומץ. וביד שם פי"ט סימן ה':

משנה ו

הקומץ והלבונה וכו'. פ' ב"ש דמכילתין דף מ"ב ובספ"ק דמנחות:

הזורק מקצת דמים בחוץ. מפיק ליה ר"ע לזורק בברייתא בגמרא בדף ק"ז מרבוייא דאו זבח. ופירש רש"י ז"ל הזורק מקצת דמים בחוץ שלא נתן ד' מתנות אלא מתנה א' ואפילו מחטאות הפנימיות שכל מתנותיהן מעכבות חייב דהויא זריקה בפנים דכותה דתנן כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כפר ע"כ:

ר' אלעזר אומר אף המנסך וכו'. גמרא אמר רבא אע"ג דפליג ר' אלעזר גבי קומץ ולבונה וגבי שני בזיכי לבונה מודה הוא בדמים ואפילו בחטאות הפנימיות דהא בפנים אם נשפך הדם אחר שנתן מתנה אחת מהניא הך דיהבה ומביא פר אחר ומתחיל ממקום שפסק כדתנן ביומא שלהי פ' הוציאו לו ר"א ור"ש אומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל ואע"ג דבהדיא תנן ר' אלעזר אומר אף המנסך פירשו תוס' ז"ל דהא אתא רבא לאשמועינן דאפילו בפנימיים דכל מתנות מעכבות אפ"ה מודה ר' אלעזר דחייב על מקצתו עכ"ל ז"ל ועל פי דרכנו למדנו דגרסינן בכולה מתניתין ר' אלעזר בלתי יוד שהוא ר"א בן שמוע חברו של ר"ש והכי מוכח תו נמי מן הגמרא דגרסינן התם א"ר יוחנן משום ר' מנחם יודפדאה ר' אלעזר בשיטת ר' עקיבא רבו אמרה דסבר ניסוך המים דאורייתא דכתיב ונסכיה בשני ניסוכין הכתוב מדבר אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין. אלא דהמסקנא דעשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני. ואיתה למילתיה דר' אלעזר ולכולה סוגיא במעילה פ' ולד חטאת (מעילה דף י"ג.) ובירושלמי פ' לולב וערבה:

ר' נחמיה אומר וכו'. פ' הוציאו לו (יומא דף ס') ובמכילתין פ' ב"ש (זבחים דף ל"ח) ודף ל"ט ובפרק איזהו מקומן (זבחים דף נ"ג) ובסוף פירקין. וביד שם פי"ט סימן ד' י"ג י"ד:

משנה ז

המולק את העוף בפנים וכו'. ביד שם פי"ח סימן י"ז י"ח:

השוחט את העוף בפנים. תוס' פ' חטאת דף ס"ט:

רש"א כל שחייבין עליו בחוץ חייבין על כיוצא בו בפנים שהעלהו בחוץ. והשוחט בהמה בלילה בפנים והעלהו בחוץ חייב כאילו שחטה בחוץ דהא בפנים אם עלתה לא

תרד אית ליה בפ' המזבח מקדש דקתני רש"א עולה אין לי אלא עולה כשרה מנין לרבות שנשחטה בלילה וכו' ובגמרא במסקנא מכח ברייתא מפ' דר"ש אריסא קאי המולק את העוף בפנים והעלה בחוץ חייב מלק בחוץ והעלה בחוץ פטור ור"ש אומר כל שחייבין עליו בפנים שהעלהו בחוץ חייבין על כיוצא בו שמלק בחוץ והעלה בחוץ והמשנה מוטעית וכך צריך לדחוק ולהגיהה ותני בה רש"א כל שחייבין עליו בפנים שהעלהו בחוץ חייבין וכו' כדכתבינן ודקתני סיפא חוץ מן השוחט בפנים ומעלה בחוץ אדיוקא דמילתיה קאי דאיכא למידק ממילתיה דר"ש הא כל שאין חייבין עליו בפנים והעלהו בחוץ כגון קדשים פסולין שלא היה פסולן בקודש [כגון] הרובע והנרבע וכו' אין חייבין עליהם אם שחטן בחוץ והעלן בחוץ דלא קרינן בהו ואל פתח אהל מועד לא הביאו חוץ מן השוחט בפנים והעלהו בחוץ שאע"פ שפטור על העלאתו בחוץ חייבין על כיוצא בו בחוץ ששחט העוף בחוץ והעלהו בחוץ דהא אתרבאי שחיטתו מאו אשר ישחט והעלאתו מואליהם תאמר:

משנה ח

בפירוש ר"ע ז"ל ומתניתין כר' נחמיה דסבר שירים מעכבין ע"כ. וכתב עליו החכם הר"ר סולימאן ז"ל משמע מלשונו ז"ל דאפילו שיירי דמים החיצונים מעכבין דמסתמא בחטאת חיצונה מיירי מתניתין ולעיל פירש הוא ז"ל דבשיירי דמים הפנימיים מיירי מתניתין עיין בתוס' פ' ב"ש (זבחים דף ל"ח ע"ב) ע"כ:

בפירוש ר"ע ז"ל דסבר ר' נחמיה כוס אחד עושה את חברו דחוי וכו' אמר המלקט ודלא כר"א בר"ש דסבר כוס אחד עושה את חבירו שירים. ומצאתי מוגה קבל דמה בשני כוסות נתן שניהם בחוץ חייב אחד בפנים ואחד בחוץ חייב אחד בחוץ ואחד בפנים חייב על החיצון והפנימי וכו'. וגם בסיפא הגיה אתת בפנים ואחת בחוץ חייב ואין סמך לדבר כלל אכן אי לא גרסינן בבא דנתן שניהם בפנים פטור ניחא דהא מילתא דפשיטא היא. אח"כ מצאתי שהיא הגהת הר' יהוסף ז"ל בשם ס"א:

למה הדבר דומה למפריש חטאתו ואבדה וכו'. בגמרא מאי לדבר דומה פירוש למאי הלכתא דמינהו ומאי גמר מינה ומשני הא מני רבי היא דאמר חטאת שכפרו בעליה דקיימא לן למיתה אזלא אפילו לא היתה הראשונה אבודה בשעה שנתכפר בשניה אלא בשעת הפרשתה ומשהפריש זו תחתיה נמצאת. קיימא לן בה דאם נתכפר באחת מהן שניה מתה וה"ק תנא דמתניתין טעמא דאבדה כלומר דוקא זו שהופרשה על ידי איבוד חברתה הוא דכי שוחט אחד מהם בחוץ אחר שקרבה חברתה בפנים פטור דדמיא לכוס דחוי משום דכרבי ס"ל למיתה אזלא אבל המפריש שתי חטאות לאחריות מעיקרא שאם

תאבד האחת יתכפר בחברתה דאפילו רבי מודה בו דמתכפר באחת מהן והשניה תרעה ודמיה לעולת קיץ המזבח וכן לרבנן באבודה בשעת הפרשה דאית להו תרעה בההיא לא אמרינן דאם שחטה בחוץ לשניה דנפטר ואע"ג דלכתחלה לא קרבה היא גופה עולה אלא דמיה חייב עליה בחוץ דאי אקרבה לדידה גופה עולה בפנים מתקבלת היא:

כשם שדמה פוטר את בשרה. מן המעילה דזריקת דם מוציאה בשר קדשי קדשים מן המעילה דיהבה בה שעת התר לכהנים:

כך הוא פוטר את בשר חברתה. ממעילה ואע"פ שפסולה ואשחט שתיהן בפנים קאי ואשמעינן דהיכא דקבל דם שתיהן בשני כוסות וקדם וזרק את דם האחת דקיימא פוטרת את חברתה מן המעילה משום חטאת שכפרו בעליה דקיימא לן חטאות המתות לא נהנין ולא מועלין אבל שחוטי חוץ [כו' עיין בתוי"ט] וביד שם בהלכות מעשה הקרבנות פי"ט סי' י"ג:

פרק יד

משנה א

פרת חטאת וכו' תוס' פ' שני שעירי (יומא דף ס"ג) ודפ"ק דתמורה דף ו'. וביד פ"ד מהלכות פרה אדומה סימן י':

ששרפה חוץ מגתה. [עי' בתוי"ט] אבל רש"י ז"ל כתב ששחטה חוץ מגתה גרסינן ע"כ. וע' במ"ש שם במס' פרה פ"ד סימן ב':

וכן שעיר המשתלח. שהקריבו בחוץ פטור בגמרא פריך ושעיר המשתלח לאו ראוי לפתח אהל מועד הוא והא תניא וכו' ומסיק אלא א"ר מני כאן קודם ודוי כאן לאחר ודוי קודם ודוי הוי ראוי דעתיד ליכנס בפנים להתודות עליו כאן במתניתין לאחר ודוי אבל קודם הגרלה וודוי חייב פירוש רש"י ז"ל משום דראוי דעתיד ליכנס משום הגרלה ותוס' ז"ל פירשו משום דראוי לשעיר הנעשה בחוץ ע"כ. וביד פי"ח דהלכות מעשה הקרבנות סימן י"א ובפי"ט סימן ז' ושם כתוב ששרפה ועוד כתיב שם אבל קדשים פסולין שהיה פסולן בקדש אם העלה מהן בחוץ חייב כגון הלן וכו' וכתב שם מהרי"ק ז"ל משנה בפ' השוחט ע"כ ואינה משנה שם אלא ר"ל ברייתא והיא שם בדף ק"ט:

משנה ב

הרובע והנרבע. תוספת דתמורה ר"פ כיצד מערימין. ובגמרא פריך הא נמי תיפוק לי מפתח אהל מועד דהא לאו ראויין הן לבא בעזרה בשלמא רובע ונרבע משכחת לה דאקדשינהו והדר נרבעו וכיון דאיחזו כבר ונדחו ראויין קרינן בהו ואיצטריך למעיטינהו

מלהקריב קרבן וכו' אלא מוקצה ונעבד על כרחך מקמי דאקדשינהו הוו להו מוקצה ונעבד דאי לבתר דאקדשינהו תו לא מיתסרי בהקצאה ועבודה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ומשני בקדשים קלים ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא פירוש והוא עצמו אסר מה שהקדיש הלכך רובע ונרבע דחיילי אף על המוקדשים כבר מימעטי בחוץ מלהקריב קרבן דלאו בני הקרבה נינהו דכתיב כי משחתם בהם מום בם וכל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה וע"ז ומוקצה ונעבד ע"ז נינהו ואתנן ומחיר וכלאים וטרפה ויוצא דופן על כרחך כיון דאיצטריך למעוטינהו מלהקריב קרבן ולא נפקי מאל פתח על כרחך בשנראו כבר מיירי ולא משכחת לה אלא בולדות קדשים ואירע בהן פסול זה במעי אמן דנראו לבא אל פתח אהל מועד במעי אמן קודם שנעשו אתנן ומחיר שאם בא להקריב את אמם היו הן באין אל פתח אהל מועד וכן נמי כלאים ויוצא דופן וקסבר ולדות קדשים בהוייתם דהיינו לידתן הם מתקדשים הלכך חל אתנן ומחיר עליהם אם נתן לה עובר של מוקדשין באתננה דלא קדיש עד שנולד:

כל שאינו ראוי לבא לפני משכן ה' וכו' פירש רש"י ז"ל שנאמר לפני משכן ה' שאע"פ שכשר לבא אל פתח אהל מועד הואיל ואינו כשר ליקרב אין חייבין עליו ע"כ. וביד פי"ח דהלכות מעשה הקרבנות סימן ו':

ובעלי מומין עוברין עובר בלא תעשה. כך הוגה בתלמוד הרב בצלאל אשכנזי ז"ל: **אותו ואת בנו ומחוסר זמן**. תוס' פ' שני שעירי (יומא דף ס"ג) ודפ' אותו ואת בנו (חולין דף פ') ושם בגמרא דף פ"א:

בפירוש ר"ע ז"ל אבל תורין ובני יונה דלא מאיסו וכו' ואי אשמועינן תורין ובני יונה וכו' אכן רש"י ז"ל פירש ובני יונה לא גרסינן ע"כ. עוד פירש אבל תורין דלא מאיסי אימא מודו ליה לר"ש דהואיל וחזו לאחר זמן קאי בלא תעשה ע"כ וגם הרמב"ם ז"ל לא הזכיר בפירושו רק תורין ע"ש. עוד פירש רש"י ז"ל אבל בעלי מומין דאיחזו ואידחו אימא אע"ג דכי עבר מומן ירצו השתא מיהא דתויין נינהו ונפטר בחוץ ע"כ: עוד בפירוש ר"ע ז"ל אבל אותו ואת בנו דפסולא מעלמא קאתי להו אימא מודי להו ר"ש לרבנן. אמר המלקט כך היא הגירסא בכל ספרי כתיבת יד אבל גירסת התוס' ז"ל כאשר הוא בדפוס התלמוד אימא מודו ליה רבנן לר"ש שכתבו דבכל דוכתא משמע דפסול הגוף חמור מפסולא דאתי מעלמא והא דמשמע הכא אפכא וכו' כמו שתרצו שם:

שהיה ר"ש אומר כל שהוא ראוי לבוא לאחר זמן הרי זה בלא תעשה. מפרש ר"ל בגמרא טעמא דר"ש דאמר קרא לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום איש כל הישר

בעיניו אמר להם משה לישראל כי עייליתו לא"י ישרות דהיינו נדרים ונדבות הקריבו בבמות אבל חובות יחיד לא תקריבו כלומר ממלת איש משתמע דהיחידים שבכם לא יקריבו שום חובה ואפילו בבמת צבור עד שתבואו אל המנוחה ותקריבום אלמא חובות דגלגל מחוסרי זמן הם עד כי יבואו לשילה ויקריבום שם וקאמר רחמנא לא תעשון אותם בגלגל ומשמע בין בבמת יחיד בין בבמת צבור אלמא מחוסר זמן בבמה בלא תעשה. ופירוש הרמב"ם ומה שאחז"ל כל שאין בו כרת אין בו בלא תעשה אין הענין שחייב כרת ומלקות שזה לא יבא לעולם כמו שבארתי בכתובות ובקמא ובמכות אבל הכונה שהלאו הזה הוא אזהרה לכרת שאין לוקין עליו ע"כ. וביד שם פי"ח דהלכות מעשה הקרבנות סימן ז' ח'. ועיין בספר קרבן אהרן פרשה ו' דפרשה אחרי מות:

משנה ג

מחוסר זמן בין בגופו בין בבעליו וכו'. פ' שני שעירי (יומא דף ס"ג.) וביד שם סימן ט' ובפי"ט סימן ד' ו':

והנדה. לא גרסינן:

ואשמם. בגמרא פריך זב וזבה ויולדת בני אשם נינהו ומשני תני מצורע בהדייהו שמצורע מביא אשם. עולותיהן ושלמיהן. בגמרא פריך הני בני שלמים ומשני תני נזיר בהדייהו עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט שנוייא דבבא קמייתא הוא דזעירי ושנוייא דבבא תנייתא הוא דרב ששת וכתב רש"י ז"ל ל"ג מצורע במתניתין ע"כ ואע"ג דבגמרא אמרינן דזעירי קבעוהו תנאי למתנייה במתניתין ודרב ששת לא קבעוהו תנאי והוי ככל חסורי מחסרא דאיכא בתלמודא ותוספת ז"ל כתבו דזעירי קבעוהו תנאי משום דמצורע יש בו טומאה כעין זב וזבה ויולדת אבל נזיר דל"ד להו שייריה ע"כ. ובגמרא אמר רב חלקיה בר רב טובי לא שנו דאם הקריבו אשמם בחוץ פטורין אלא לשמו או אפילו סתמא דבהאי שמא אינו מתקבל עכשיו בפנים אבל שלא לשמו כגון לשם עולה בשם זה הוא ראוי לבא בפנים דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מן הפסח ומן החטאת. ואם הקריבו מחוסר זמן בחוץ שלא לשמו חייב והכי מוכח מן הברייתא והכי מפרש נמי רב אשי למתניתין בשהקריב אשם מצורע לשמו בחוץ ובריייתא בשהקריבו בחוץ שלא לשמו מחוסר זמן וכדאמרינן. ובת"כ פ"ט דפ' אחרי מות:

בחוץ חייבין. שהן מתקבלות בפנים נדבה לשמן לאחר שהקריבו חטאתם וכו' כן פירש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה וקשה דאם הוא לאחר שהקריבו חטאתם והמצורע את אשמו צריכא למימר שחייבין הרי הם כשאר איניש דעלמא שהקריב בחוץ ועוד אמאי צריך לטעמא דמתקבלות בפנים נדבה אפילו חובה הם מתקבלות בפנים כיון שכבר

הקריבו חטאתם ואשמם והרמב"ם ז"ל בחבורן הגדול חזר בו וכתב שהקריבום בתוך ימי הספירה וכן עיקר מהחכם הר"ר סולימאן אוחנא ז"ל:

המעלה מבשר חטאת וכו'. ת"כ פ' עשירי דפ' אחרי מות:

ושיירי מנחות. כאן ל"ג והקטרת וסימניך כל המוסיף גורע ה"ר יהוסף ז"ל:

היוצק. סנהדרין פ' הנשרפין (סנהדרין דף פ"ב) וכתבו שם תוס' ז"ל היוצק הבולל הא דלא חשיב מולק משום דפטור מולק נפקא לן בפ' השוחט מדכתיב אשר יעלה מה העלאה שהוא גמר עבודה וכו' והולכה לא חשיב משום דאפשר לבטלה ולשחוט בצד המזבח ולזרוק ומיהו קשיא ליתני נותן שמן ופתילה במנורה שיש אחריה הדלקה ופטרינן בהו זר בפ' שני דיומא מהאי טעמא דיש אחריהן עבודה ומהדלקה גופה לא קשה דלאו עבודה היא כדאמרינן התם ע"כ עוד כתבו ז"ל המולח והמניף והמגיש לא דק דתנופה קודמת למליחה כדתניא הניף והגיש קמץ ומלח והקטיר. ועוד אמרינן בהקומץ רבה וכי ס"ד שזר קרב אצל המזבח גבי לא מלח והיינו משום שהיתה המליחה אחר התנופה וההגשה ע"כ:

הפותת המולח. כך צ"ל:

המניף המגיש. שמניף את המנחה שטעונה תנופה והמגיש בחוץ המנחה וכו' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט לשון רש"י ז"ל המגיש מנחה בקרן מערבית דרומית כמשפטם ע"כ:

ה"ג והקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור. ואיתה בפ' השוחט והמעלה (זבחים דף ק"ז.) וכתבו תוס' ז"ל סוגיא זו דמפיק לה מאשר יעלה עולה או זבח דמה העלאה שהיא גמר עבודה אף כל שהוא גמר עבודה קשה אההיא דלעיל בר"פ השוחט והמעלה דדרשינן להכי כתב רחמנא או לרבות את הזורק כדכתבינן לעיל בההוא פירקא סימן ו' כי היכי דלא תיתו מבינייא דשחיטה והעלאה דאע"ג דאתייא ממנייא אשמועינן קרא דלא תיתי ומשום ה"ט פטור קומץ ומקבל בחוץ הואיל ולא כתב רבויא בהו לחיובא אע"ג דאתו מבינייא דשחיטה וזריקה דכי פרכת מה לשחיטה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח כגון חולים וזקנים שאין יכולין לאכול כזית זריקה תוכיח מה לזריקה שכן זר חייב עליה מיתה שחיטה תוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן שהן עבודה וחייבין עליהן בחוץ אף אני אביא קמיצה וקבלה שהן עבודה ויתחייב עליהן בחוץ אפילו הכי פטורין הואיל ולא כתב להו רבוייא כדכתיב גבי זורק:

ולא משום טומאה. וא"ת תיפוק לי' משום טמא שנכנס למקדש דבכרת וי"ל כגון שנטמא בפנים ולא שהה דכה"ג פריך ומשני בפרק שני דשבועות תוס' ז"ל שם פ' הנשרפין (סנהדרין דף פ"ג.) וביד פ"ט דהלכות ביאת מקדש סימן ב' ה' י':

משנה ד

ועבודה בבכורות. ר' יהושע בן קרחה היא דס"ל דקרא דכתיב וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו זו פרישת בכורות שהזהיר את הבכורות לפרוש מן ההר שהם הם הכהנים הנגשים אל ה' להקריב קרבנות אבל רבי ס"ל זו פרישת נדב ואביהוא שנעשו בסיני כהנים אבל הבכורות לא נקראו כהנים וקרא דכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות דרשינן ליה הכי וישלח את נערי בני ישראל דהיינו בכורות להביא קרבנות ולעמוד עליהם ויעלו עולות אותן שכשרים להעלותם דהינו נדב ואביהוא שמשבאו לסיני הופרשו לכהנים:

בכל מחנה ישראל. מפרש בגמרא בכל מקומות מחנה ישראל שאפילו בשעת סלוק מסעות אין נפסלין אלא מוליכן עמו ובמקום חנייתן אוכלן במחנה והא קמ"ל דלא תימא איפסלו ביוצא קמ"ל דלא דאמר קרא ונסע אהל מועד אע"פ שנסע אהל מועד הוא. ואיתה לרישא דמתני' בפ"ק דבכורות דף ד' והתם פליגי ר"י ור"ל דר"י אמר דבכורות שנולדו במדבר קדשו ור"ל אמר לא קדשו דכתיב והיה כי יביאך וכתיב בתריה והעברת כל פטר רחם מכלל דמעיקרא הנולדים קודם כניסתם לארץ לא קדוש וקרא דקדש לי כל בכור מוקי ליה ר"ל דוקא בנולדים במצרים וה"נ מסתברא דאי לא תימא הכי בן שנה בר מיעבד עבודה דהא משיצאו ממצרים עד שהוקם המשכן שתא חדא הוא דהואי והתם קפריך ודקארי לה מאי קארי לה ומשני לה. ור"י ס"ל דקרא דוהעברת דסמיך לקרא דוהיה כי יביאך אצטריך ללמדנו עשה מצוה זו של בכור שבשבילה תכנס לארץ ובמסקנא דכ"ע קדשו בבכורות במדבר דהא כתיב בשנה שנית פקוד כל בכור זכר מבן חודש ומעלה דודאי במדבר נולדו ואי אתמר הכי אתמר ר' יוחנן אמר קדשו ולא פסקו ור"ל אמר קדשו ופסקו משעת החשבון של חומש הפקודים ואילך ויליף לה מוהעברת כדאמרינן:

משנה ה

באו לגלגל. כשעברו את הירדן והוקבע אוהל מועד שם שבע שנים שכבשו ושבע שחלקו:

הותרו הבמות. דילפינן ליה מאיש כל הישר בעיניו יעשה: בפירוש ר"ע ז"ל צ"ל לא היה שם מחנה:

קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים. שאין לך קדשי קדשים נאכלין קרבים בבמת יחיד דכל שאין נידר ונידב אין קרב בבמה קטנה ואין מנחה בבמה הלכך עולה הוא דהואי ואין נאכלת וחטאת ואשם בבמות צבור הוא דקרבי ונאכלין לפנים מן הקלעים:

קדשים קלים בכל מקום. דכיון שבטלו הדגלים והן היו הולכין בכל הארץ לכובשה ולא היתה חנייתם סביבות המשכן בטלה קדושת מחנה ישראל. ומעשר שני לא הוזכר כאן לפי שלא נהגו מעשרות עד לאחר ירושה וישיבה רש"י ז"ל:
בכל מקום. לא קתני הכא בכל ערי ישראל לפי שלא היה להם עדיין ערים. הרמב"ם ז"ל:

משנה ו

ומעשר שני בכל הרואה. תוס' פ' ידיעות דף ט"ו: בסוף פירוש ר"ע ז"ל אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה. אמר המלקט ובגמרא פריך אימא בכל מקום שאתה רואה אי אתה מעלה אבל אתה זובח בכל מקום שאתה רואה ושני ר' ינאי אמר קרא שם תעלה ושם תעשה ואיכא תו נמי אמוראי דמפקו לה מקראי אחריני. וביד פ"א דהלכות בית הבחירה סי' ב'. וממתניתין דלעיל עד סוף הפרק לא מצאתיו שם ביד:

משנה ז

באו לנוב ולגבעון וכו'. גם בח"ל הותרו הבמות כן משמע מפירוש רש"י ז"ל בפ"ק דקדושין דף ל"ז הר"ס אוחנא ז"ל. ואיתה בתוס' פ' כל שעה (פסחים דף ל"ח) ודפ' אלו הן הלוקין (מכות דף י"ט) ודפ' קדשי קדשים (זבחים דף ס') וע"ש וגם בתוס' בפירקין דף קי"ח ע"ב אי גרסינן במתניתין מעשר שני בהדיא אבל רש"י ז"ל כתב מעשר שני ל"ג במתניתין כלל ובגמרא פריך נסקיה להתם ע"כ. ובגמרא פריך דמ"ש נמי נסקיה בנוב וגבעון כיון דנסתלקה כל קדושת שילה ומסיק דמתניתין ר"ש היא דאמר בנוב וגלגל וגבעון חובות שאין קבוע להם זמן לא קרוב דהיינו בכור ומעשר בהמה וכיוצא בהם וכיון דמעשר בהמה לא הוה התם מעשר דגן לא בעי לאתויי התם דאתקוש להדדי אבל לר' יהודה אין הכי נמי דנוב וגבעון הוו כשילה ובית עולמים לאכילת מ"ש:
קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים. עיין במ"ש פ"ג דמנחות סימן ג':
קדשים קלים בכל ערי ישראל. קשה לע"ד קצת שכתבו תוס' ז"ל בפ' ידיעות הטומאה (שבועות דף ט"ו) כדתנן בזבחים פ' בתרא דבשילה ונוב וגבעון שנאכלין בכל הרואה ע"כ ושמא יש שם שום טעות או שמא דס"ל ז"ל דלכתחילה אפילו בנוב וגבעון בעינן שלא יאכלו הנשחטים שם אלא דוקא בכל הרואה דו"ק. והתימא שלא הגיהו בו כלל לא רש"ל ולא הרב בצלאל אשכנזי ז"ל. ובפ' כל שעה שם דף ל"ח גבי הא דגרסינן התם אמר ר"ל זאת אומרת חלות תודה ורקיקי נזיר נאכלין בנוב וגבעון פירש רש"י ז"ל שרוצה לומר דאית להו התר בכל מושבות שהיו יכולין להוליכן בכל מקום שירצו בתוך זמן אכילתן כדתנן קדשים קלים ומ"ש בכל ערי ישראל שכשבאו לנוב לא היה שם משכן אלא בית של אבנים היה והוקבע שם מזבח הנחושת אבל ארון לא היה שם שכשהחזירוהו

פלשתים עמד בקרית יערים עשרים שנה עד שמלך דוד והביאו לציון ובציון עמד עד שבנה שלמה בית המקדש כדכתיב ויביאו הכהנים את ארון ה' וכשנחרבה נוב באו לגבעון וניתן שם מזבח הנחושת עד שבנה שלמה הבית עכ"ל ז"ל בקיצור. ועיין מ"ש התוי"ט והעתיק פה החכם הר"ס ז"ל ירושלמי ספ"ק דמגלה באהל מועד עשו מ' חסר א' בגלגל עשו י"ד ז' שכבשו וז' שחלקו בשילה עשו שפ"ט בנוב וגבעון עשו זי"ן י"ג בנוב ומ"ד בגבעון ובירושלם עשו בבנין ראשון ת"י ובבנין אחרון ת"כ לקיים מה שנאמר גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון ע"כ:

משנה ח

באו לירושלם. פ"ק דמגלה דף י' ופירש הרמב"ם ז"ל נקרא ירושלם נחלה להתמדת קדושתה ועמידתה לעולם כו' [עי' תוי"ט] שנא' כי בחר ה' בציון וגו' כי יעקב בחר לו יה וגו' כי לא יטוש ה' את עמו וגו' ובאר גודל מעלתה ואמר זאת מנוחתי עדי עד וגו' ע"כ. ומתניתין דקתני נחלה זו ירושלם וגם מתניתין דלעיל בסמוך דקתני מנוחה זו שילה ר' יהודה היא ור"ש פליג עליה בברייתא וס"ל דאפכא הוי דמנוחה זו ירושלם ונחלה זו שילה ותנא דבי ר' ישמעאל זו וזו שילה ור"ש בן יוחי אומר זו וזו ירושלם וטעמא דכולהו מפרש בגמרא ותנא דבי ר' ישמעאל בדבי ר"ש בן יוחי זו וזו ירושלם וסימניך משכינהו גברא לגברי ע"כ ונלע"ד דתרי תנאי אליבא דר"ש דהא קיימא לן דסתם ר"ש הוא ר"ש בן יוחי. ודומה לזו הפלוגתא והסימן כתבתי לעיל בפ"ה סימן ג' גבי על יסוד דרומית:

קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וכו'. פירוש בערגך חומה חומת ירושלם קלעים חומת עזרה ואמאי קרו לה קלעים שהיא במקום קלעי המשכן ועוד כשהיו בונין היו פורסין קלעים במקום חומת עזרה ואוכלין ע"כ. וביד ר"פ שני דהלכות מעשר שני:

משנה ט

שהקדישם כצ"ל:

והקריבם כצ"ל:

והקריבם בשעת איסור במות בחוץ. כצ"ל: בפירוש ר"ע ז"ל דבכרת דשחוטי חוץ כתיב חקת עולם תהיה זאת להם. זאת להם. ואין אחרת להם. אמר המלקט פירוש לפירושו ז"ל דבראש פירקין דלעיל תניא בסוף הברייתא מכאן ואילך הכתוב מדבר בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות שנאמר למען אשר יביאו וגו' דמדכתיב אשר הם זובחים משמע אשר היו עומדים לישחט בבמה ומכאן ואילך והביאום לה' זו מצות עשה לא תעשה מנין ת"ל ולא יזבחו עוד דמשמע מעכשיו אסורין ועד עכשיו היו מותרין יכול יהא ענוש כרת ת"ל חקת עולם תהיה זאת להם לדורותם

זאת להם ולא אחרת להם פירוש עונש עשה ולא תעשה עליהם ולא עונש כרת. ובת"כ פרק ט' דפרשת אחרי מות:

משנה י

ה"ג ומתן סובב. ופירש רש"י ז"ל מתן סובב מתן סביב שתהא נראית המתנה לשתי רוחות המזבח דהיינו שתי מתנות שהן ד':

ר' יהודה אומר אין מנחה בבמה. ת"ק הוי ר"מ וכן הוא בברייתא בגמרא בדף קי"ז. ואיתה למילתיה דר"מ בפ' טבול יום (זבחים דף ק"א) וע"ש דמשמע שהקשו תוס' ז"ל שם דף קי"ז דר' יהודה אדר' יהודה. ובגמרא אמר רב ששת לדברי האומר יש מנחה בבמה יש עופות בבמה לדברי האומר אין מנחה בבמה אין עופות בבמה מ"ט זבחים ולא מנחות זבחים ולא עופות:

מה בין במת יחיד וכו'. תוס' פ' קבלה דף ט"ז ודפ"ק דמעילה דף ג'. ועיין בפ' שני דסוטה דף ט"ז אי הוו משקין סוטות בללגל ובנוב ובגבעון:

ר' יהודה אומר אין מנחה בבמה. תוס' דפירקין דף קי"ז. וכתבו הם ז"ל הכא בסוף פירקין אין מנחה בבמה וכיהון ובגדי שרת וכו' מנחה לא הוי דומיא דאינך דמאן דאית ליה אין מנחה בבמה היינו דלא קרבה כלל אפילו בבמה גדולה בשעת היתר הבמות אבל כיהון ובגדי שרת וכלי שרת ומחיצה לדמים וכולהו אחריני הא אוקימנא דדוקא בבמה קטנה אבל בבמה גדולה כגון מזבח הנחשת שבנוב וגבעון נהגו כולהו דכ"ע מודו דבקדשי במה גדולה יש רצוי ע"כ. וממילא משתמע דכיהון וכו' הם דברי סתמא דמתניתין אלא שהפסיק התנא במילתיה דר"י משום הגשה דשייכא גבי מנחה וכן פירש בתוי"ט ג"כ:

וכיהון ובגדי שרת וכלי שרת וכו'. במכלתין בר"פ שני אמרינן בגמרא ומאן לימא לן דאונן אסור בבמה דילמא שרי בבמה וכתבו שם תוס' ז"ל והאי דלא חשיב ליה הכא במתניתין כדחשיב כיהון ובגדי שרת אפשר לומר דתנא ושייר דהא שייר נמיי יושב ע"כ:

ומחיצה לדמים. גמ' אמר רמי בר תמא לא שנו דיש מחיצה לדמים בבמה גדולה אלא בקדשים שהוקדשו לשמה והקריבם בה אבל קדשים ששחטן לבמה קטנה והכניסן והקריבן בבמה גדולה אין חיצוי ואם בא ליתן עולה למעלה מן החוט יתן ואיכא בגמ' תו לישנא אחרינא לרמי בר תמא ושתי הלשונות פליגן אדר' אלעזר:

אבל הזמן וכו'. תוס' פ' המזבח מקדש (זבחים דף פ"ד:)

שוין בזה ובזה. בגמרא בברייתא יליף לה מווזאת תורת זבח השלמים תורה אחת לכל השלמים ואפילו לשלמי במה קטנה לכל מה שאמור בענין ומה אמור באותו ענין זמן לתודה וזמן לשלמים ומחשבת פיגול ונותר נמי מפגול יליף. בג"ש דעון עון וטמא נמי

בההיא פרשתא כתיב והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ואקשינהו רחמנא לומר שדינם שוה בין בבמה גדולה בין בבמה קטנה:
סליק פרקא וסליקא לה מסכת זבחים